

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Jan Pospíšil

Veřejné mínění o členství ČR v EU se zaměřením na Moravskoslezský kraj

Diplomová práce

Olomouc 2021

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Veřejné mínění o členství ČR v EU se zaměřením na Moravskoslezský kraj vypracoval samostatně a odcitoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 27. 4. 2021

.....

Bc. Jan Pospíšil

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Petře Měšťánkové, Ph.D. za odborné vedení mé práce. Poděkování patří rovněž mé rodině a přítelkyni za podporu během mého studia. Zároveň bych rád poděkoval všem respondentům, kteří byli ochotni vyplnit dotazníkové šetření a osobně se tak stali součástí výzkumné části této práce.

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod	8
1 Úvod k výzkumu veřejného mínění – tematický rámec	12
1.1 Pojmové vymezení a faktory ovlivňující veřejné mínění	13
1.2 Význam pro vztah s EU	14
1.3 Zkreslené informace jako faktor ovlivňující veřejné mínění	15
1.4 Euroskepticismus jako faktor formující veřejné mínění	19
1.5 Informovanost Čechů jako způsob boje proti euroskepticismu	23
1.6 Shrnutí	27
2 Česká republika jako řádný člen Evropské unie	29
2.1 Aspekty vstupu ČR do EU	29
2.2 Referendum jako závazný odraz veřejného mínění	33
2.3 Pozitiva a negativa členství	34
2.3.1 Pozitiva vstupu	36
2.3.2 Negativa vstupu	37
2.4 Euroskepticismus u nás	39
2.5 Analýza postojů české veřejnosti ke členství v EU	41
2.5.1 Situace po vstupu do EU	42
2.5.2 Vybrané klíčové situace a jejich vliv na smýšlení veřejnosti v průběhu našeho členství	45
2.5.3 Situace dnes	53
2.6 Shrnutí	55
3. Postavení Moravskoslezského kraje	57
3.1 Vyhodnocení vlastního dotazníkového šetření	60
3.1.1 Otázky týkající se profilu respondenta	61
3.1.2 Otázky zaměřené na míru informovanosti obyvatel a zdroje informací	64
3.1.3 Otázky zaměřené na výuku o EU na školách	70
3.1.4 Otázky zaměřené na spokojenost obyvatel MSK se členstvím v EU	73
3.2 Shrnutí	80
Závěr	81
Přílohy	84
Seznam použitých zdrojů	89

Abstrakt	99
Abstract.....	99
Klíčová slova	100
Keywords.....	100

Obsah tabulek

Tabulka 1 prezentující typologizaci postojů stran k Evropě	23
Tabulka 2 vyjadřující odpovědi na otázku týkající se hlasování v referendu o členství v EU.	32
Tabulka 3 – Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 18 v kontextu profilu respondenta (muži)	67
Tabulka 4 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 18 v kontextu profilu respondenta (ženy).....	68
Tabulka 5 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 19 v kontextu profilu respondenta	69
Tabulka 6 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 24 v kontextu profilu respondenta	73
Tabulka 7 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 27 v kontextu profilu respondenta	76
Tabulka 8 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 28 v kontextu profilu respondenta	77

Obsah grafů

Graf 1 vyjadřující odpovědi na otázku, zda má ČR usilovat o vstup do EU.....	32
Graf 2 vyjadřující spokojenost respondentů s členstvím v průběhu let.....	42
Graf 3 prezentující výsledek souhlasu obyvatel se členstvím v EU zpracovaný po březnu 2005	43
Graf 4 Zájem o předsednictví naší země vyjádřen v %.....	46
Graf 5 vyjadřující procentuální vývoj zájmu občanů o předsednictví	48
Graf 6 prezentující míru informovanosti osob týkající se předsednictví v % na konci našeho předsednictví v roce 2009.....	49
Graf 7 porovnávající spokojenost se členstvím v EU v průřezu let společně s množinou osob zastávající neutrální postoj	50
Graf 8 vyjadřující spokojenost občanů ČR s naším členstvím v EU.....	52

Graf 9 vyjadřující spokojenost Čechů s členstvím v roce 2020	54
Graf 10 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaký je Váš věk?	61
Graf 11 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaké je Vaše pohlaví?	62
Graf 12 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	62
Graf 13 vyjadřující odpovědi na otázku: Jakého typu je Vaše vzdělání?	63
Graf 14 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaká je velikost místa vašeho bydliště?	63
Graf 15 vyjadřující odpovědi na otázku: Odkud nejčastěji čerpáte informace o EU?	65
Graf 16 vyjadřující odpovědi na otázku: Domníváte se, že jste o přínosech a činnosti EU dostatečně informován/a?	65
Graf 17 vyjadřující odpovědi na otázku: Věříte, že informace prezentované o EU v médiích jsou objektivní?	66
Graf 18 vyjadřující odpovědi na otázku: Ověřujete si aktivně Vámi získané informace o EU z více zdrojů?.....	67
Graf 19 vyjadřující odpovědi na otázku: Jak část se setkáváte s informacemi o EU, u kterých se domníváte, že by mohlo jít o dezinformaci?	69
Graf 20 vyjadřující odpovědi na otázku: Zaregistroval/a jste kauzu týkající se „zákazu prodeje rumu v ČR“? Pokud ano, dokážete stručně odpovědět o co se skutečně v kauze jednalo?	70
Graf 21 vyjadřující odpovědi na otázku: Setkali jste se s výukou o EU na ZŠ?	71
Graf 22 vyjadřující odpovědi na otázku: Setkali jste se s výukou o EU na SŠ?	71
Graf 23 vyjadřující odpovědi na otázku: Setkali jste se s výukou o EU na VŠ?.....	72
Graf 24 vyjadřující odpovědi na otázku: Pokud máte zkušenost s výukou o EU ve školách (jako student, rodič dítěte, učitel) jak hodnotíte takovou výuku?	72
Graf 25 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaké je podle Vás postavení ČR v EU v oblasti financí/dotací?	74
Graf 26 vyjadřující odpovědi na otázku: Domníváte se, že členství ČR v EU nám přineslo spíše výhody, nebo nevýhody?.....	75
Graf 27 vyjadřující odpovědi na otázku: Co považujete za hlavní výhodu členství?	75
Graf 28 vyjadřující odpovědi na otázku: Co považujete za hlavní nevýhodu členství?.....	76
Graf 29 vyjadřující odpovědi na otázku: Měla by podle Vás ČR přijmout společnou měnu euro?	78
Graf 30 vyjadřující odpovědi na otázku: Kdyby se dnes konalo referendum o setrvání v EU, jak byste nejspíše hlasoval/a?	79
Graf 31 vyjadřující odpovědi na otázku: Zúčastnil/a jste se referenda o přistoupení ČR do EU v roce 2003?.....	79

Seznam zkratk

EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní republika
STEM	Agentura empirického výzkumu pro demokracii
MSK	Moravskoslezský kraj
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
V4	Visegrádská čtyřka
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
SPR-RSČ	Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění

Úvod

K vypracování tohoto tématu Veřejné mínění o členství ČR v EU se zaměřením na Moravskoslezský kraj mě motivovaly okolnosti, které jsem zažíval při nástupu na nynější studijní obor. Odmítavé a negativní reakce z řad mých známých či bývalých spolužáků z Moravskoslezského kraje při vyslovení spojení Evropská unie se staly hlavním podnětem pro výběr tohoto tématu a můj zájem o jeho prozkoumání a zpracování. Uvědomil jsem si totiž, že již v době předchozího studia v rámci bakalářského studijního programu jsem absolvoval předmět týkající se základů evropského práva. Absolvováním tohoto kurzu se mi hodně otevřely obzory v problematice evropské integrace. Zjistil jsem, že do té doby jsem řadu věcí o EU věděl zkresleně, neúplně, případně vůbec. Sám jsem se tak stal „obětí“ dezinformací a špatné informovanosti. Zamyslel jsem se, zda podobnou dezinformací mohou procházet i jiní lidé, jejichž finální postoj k EU tak může být zásadně ovlivněn. V těchto myšlenkách mě pak utvrdily právě zmiňované reakce některých mých známých na okolnosti spojené s evropským integračním procesem vůbec. Vesměs se jednalo o negativní postoje a názory spojené s existencí EU, členstvím naší země v EU, a z této pozice nám plynoucí povinnosti nebo změny. Položil jsem si tedy základní otázku, zda případné dezinformace či obecně nekvalitní informovanost občanů zásadně negativně ovlivňuje jejich postoj k EU

V rámci této diplomové práce se tak budu zabývat otázkou členství České republiky v Evropské unii. Hlavním cílem práce bude provést analýzu postojů veřejnosti ke členství v EU se zaměřením na Moravskoslezský kraj. Konkrétně se budu zabývat vztahem mezi euroskepticismem a nízkou mírou informovanosti až dezinformovaností obyvatel. Důkladnou analýzu tohoto vztahu provedu na úrovni Moravskoslezského kraje. Domnívám se, že tyto veřejně přístupné analýzy a jejich výsledky mi poskytnou náhled, který by bylo možné vztáhnout i celorepublikově v dané problematice a vytvoří oporu pro porovnání výsledků, které získám já pomocí svého vlastního výzkumu. Případně také měřítko pro srovnání údajů mnou zjištěných informací v porovnání s ostatními kraji. V práci se budu převážně zabývat právě Moravskoslezským krajem, ze kterého osobně pocházím. V souvislosti s tímto krajem a tématem práce se pokusím rozdat své vlastní dotazníky pro obyvatele tohoto kraje tak, abych pokryl širší spektrum obyvatel. Tímto krokem bych rád zajistil objektivnost mého dotazníkového šetření, jehož hlavním cílem bude zodpovědět stanovené výzkumné otázky a poskytnout data pro potvrzení či vyvrácení hypotéz.

V rámci své diplomové práce jsem si položil následující výzkumné otázky:

- 1. Je nízká informovanost obyvatel Moravskoslezského kraje příčinou euroskeptického postoje k EU?**
- 2. Ovlivňují dezinformace negativně postoj veřejnosti k EU?**
- 3. Považují obyvatelé MSK úroveň znalostí o EU získaných v rámci školního vzdělávání za dostatečnou?**
- 4. Jsou obyvatelé MSK spokojeni s členstvím v EU?**

Hlavním cílem mojí práce tak bude přiblížit čtenáři postoje veřejnosti ke členství ČR v EU, a to na případové studii Moravskoslezského kraje, a následně pak samotná analýza veřejného mínění o něm se záměrem prokázat, zda existuje vztah mezi negativním postojem občanů k EU a jejich informovaností. Veškerá výzkumná činnost bude směřována pro potvrzení či vyvrácení mnou stanovených hypotéz:

H1 – Nízká informovanost o problematice EU a šířící se dezinformace jsou jednou z příčin euroskeptického postoje obyvatel České republiky, potažmo Moravskoslezského kraje.

H2 – Většina obyvatel MSK využívá sociální sítě jako zdroj informací o EU, a proto nezískávají objektivní informace, což má dopad na jejich euroskeptický postoj.

H3 – Podstatná část respondentů si neověřuje získané informace z více zdrojů, a proto se snadno může stát obětí dezinformací.

H4 – Podstatná část dotazovaných obyvatel považuje výuku o EU na školách za značně limitovanou, což způsobuje, že obyvatelé nemají dostatečné povědomí o EU.

H5 – Podstatná část obyvatel MSK není spokojena s členstvím ČR v EU, a proto je v rámci kraje možné často zaznamenat negativní ohlasy týkající se našeho členství.

Rád bych se tedy hlouběji zaměřil na vztah mezi euroskepticismem v české společnosti a nízkou informovaností či dezinformacemi. Domnívám se totiž, že v české společnosti je poměrně silně zastoupen euroskepticismus, který by mohl plynout z nedostatečné informovanosti veřejnosti o EU. Takové, kterou jsem zcela určitě prošel v minulosti i já osobně.

Samotná práce bude členěna do tří hlavních kapitol. Jejich uspořádání a obsah se pokusím situovat tak, aby čtenáře postupně uvedly do tématu od základních teoretických poznatků až k samotnému meritů věci v podobě dotazníkového šetření a z něj plynoucích závěrů.

V rámci první kapitoly vymezím pro práci klíčový pojem veřejné mínění. Jeho význam a faktory, které jej ovlivňují. Zabývat se také budu vztahem tohoto pojmu a členství v EU. Nedílnou součástí kapitoly bude i teoretické vymezení otázky informovanosti, dezinformací a euroskepticismu. To vše se záměrem čtenáři poskytnout vstupní informace uceleného charakteru a autorův pohled na danou tematiku, která bude dále zpracována.

Vzhledem k tomu, že tématem práce je veřejné mínění týkající se členství ČR v EU považují za nutné se zabývat v kapitole druhé právě otázkou ČR jako řádného člena EU. Kapitola tak obsáhne aspekty vstupu, výhody a nevýhody našeho členství a případnou analýzu postojů české veřejnosti k takovému členství.

Kapitola třetí bude věnována specifickému postavení Moravskoslezského kraje v rámci ČR a regionálnímu průzkumu veřejného mínění v rámci dotazníkového šetření.

Při zpracovávání své diplomové práce bych se tak v první řadě rád zaměřil na zpracování teoretické části. Pro její vypracování jsem využil českou a zahraniční odbornou literaturu zaměřenou na problematiku členství naší země v EU. Případně pak literaturu a další zdroje zabývající se přímo euroskepticismem, veřejným míněním a dalšími klíčovými pojmy pro tuto práci. V rámci tištěných publikací bych se například rád opřel o myšlenky průkopníků přinášejících typologizační teorie o euroskepticismu, tedy myšlenky Paula Taggarta a Alexe Szczerbiaka. Případně pak publikace autorů zabývajících se euroskepticismem v Evropě, mezi které patří Pavel Hynčica, Pavel Novotný, Lubomír Kopeček, Lukáš Urban a další. K tématu euroskepticismu bylo vydáno hodně publikací a věnuje se mu dostatek autorů. Jak jsem naznačil výše, nedílnou součástí práce bude otázka členství naší země v EU, tato problematika je rovněž dobře pokryta širokým spektrem publikací, které byly za období našeho členství autory zpracovány a vydány. Touto tematikou se zabývají například autoři Miroslav Had, Stanislav Stach, Luděk Urban, Jan Malíř či Miluše Rezková. V otázce referenda o přistoupení naší republiky k EU a dalších sociologických otázkách by mohly být přínosné publikace a články v časopisech zpracované sociologem Markem Německým či Tomášem Lebedou. Dostatek zdrojů se rovněž nabízí ke zpracování tématu veřejného mínění, zde jsem se setkal kromě tištěných publikací především s konkrétními průzkumy, které byly provedeny v souvislosti s daným tématem. Za důležité však považuji zmínit, že tyto zdroje prezentují převážně celorepublikové výsledky a otázka postavení Moravskoslezského kraje v nich není dostatečně pokryta. Lze ji tak zcela jistě označit za „bílé místo“. V rámci internetových zdrojů bych rád využil zejména průzkumy veřejného mínění zpracované Ústavem empirických výzkumů (STEM), případně Centrem pro výzkum veřejného mínění (CVVM). Přínosné by rovněž mohly být průzkumy realizované

evropskými orgány, známé jako Eurobarometry. Kromě provedení patřičných rešerší a následném výběru literatury, která by měly být pro zpracování této části přínosná, se pokusím uvést i svůj vlastní názor týkající se dané problematiky. Nedílnou součástí bude také zpracování praktické části, ve které bych pomocí analýzy celostátních průzkumů a výsledků statistik rád potvrdil teze vymezené v rámci teorie. Následně provedu zpracování vlastního dotazníku, který jak pevně doufám bude odrazem veřejného mínění obyvatel MSK v klíčových otázkách. Využiji tak metodu dotazníkového šetření představující kvantitativní metodu výzkumu, umožňující získání informací od většího počtu lidí. Jejíž podstatou je vyplnění přesně strukturovaného a neměnného dotazníku větším počtem respondentů a následné vyhodnocení takto získaných dat s cílem poskytnout podklady pro vyvrácení nebo potvrzení předem stanovených hypotéz. V mém případě se jedná o základní metodu, která bude využita při tvorbě práce. Tvoří tedy jakousi páteř mé výzkumné části. Podpůrně bych rád využil i metodu komparace poskytující možnost srovnání dat z mnou sestavených dotazníků s výsledky celostátních průzkumů, dále pak metodu syntézy nebo indukce.

Pevně věřím, že mnou zpracovaná diplomová práce na zvolené téma vystihne smýšlení české veřejnosti, podhalí úskalí, která jsou s danou problematikou spojena a poslouží lidem, kterým není lhostejná jejich budoucnost a projeví zájem o získání informací v daných otázkách.

1 Úvod k výzkumu veřejného mínění – tematický rámec

Veřejné mínění je pojem a koncept hojně využívaný ve spoustě společenských disciplín. Od sociologie přes psychologii, žurnalistiku až po politologii.¹ Obecně se vnímá jako vazba nebo reakce společnosti na konkrétní podnět či dění v ní. Osobně se domnívám, že právě v oblasti politologie se jedná o důležitý prvek, který by neměl být podceňován. Mělo by se na něj s respektem pohlížet a brát jej v potaz. Protože právě veřejnost reprezentující lid je dle Ústavy ČR zdrojem veškeré státní moci.² Vazba mezi veřejností a státem je tak pevně stanovena a vymezuje skutečnost, že jedna složka bez druhé nemůže řádně existovat. Vnitřní situace ve státě se pak může zásadně projevit i v rámci zahraničně politických vztahů země. Česká republika jako plnohodnotný člen evropského integračního projektu, dnes známého jako Evropská unie, tak nemůže efektivně zlepšovat svou pozici a prohlubovat vztahy s ostatními zeměmi v rámci této spolupráce a současně se potýkat se silnými odmítavými reakcemi uvnitř společnosti. Názor společnosti v otázce členství ČR v EU tak shledávám jako důležitý prvek pro další rozvoj této oblasti a průzkumy veřejného mínění pak jako klíčový prostředek pro vykreslení těchto postojů společnosti k daným otázkám.

V moderní společnosti jsou výzkumy veřejného mínění hojně využívány. Poskytují zpětnou vazbu od jednotlivců týkající se aktuálních otázek a problémů tomu, kdo je jejich tvůrcem, případně zadavatelem. Subjektům, jež mají na výzkumu zájem, tak umožňují rychlé a pohotové reakce. Jejich využití je skutečně všestranné, využívají je podnikatelé, další soukromé subjekty, veřejní činitelé, ale i politici či státy.³

Významnou událostí pro rozšíření použití výzkumu veřejného mínění, tak jak ho známe dnes, se stala kauza v USA, která se odehrála roku 1936. Tehdejší americký časopis *Literary Digest* uspořádal rozsáhlou předvolební anketu, která měla odrážet šance kandidátů na zvolení americkým prezidentem. Zmiňovaný časopis využil svou soukromou databázi předplatitelů, telefonní seznam a seznam majitelů osobních vozidel pro získání adres respondentů. Časopis tak v rámci svého průzkumu rozeslal 10 milionů lístků s návratností téměř 2.5 milionu kusů a tím si získal u veřejnosti značnou důvěru ve výsledek průzkumu. Ten po vyhodnocení poukazoval na skutečnost, že příštím prezidentem by měl být Alf Landon, který v masovém průzkumu získal 57 % hlasů. Tento průzkum sice odrážel názor obrovské masy lidí, ale trpěl jednou důležitou vadou. Vzorek respondentů zahrnoval osoby

¹ PETRUSEK, Miloslav, MAŘÍKOVÁ, Hana, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s. 631.

² aktuální znění: zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³ URBAN, Lukáš, DUBSKÝ, Josef, MURDZA, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011, s. 120.

s určitými spojitostmi a neměl, jak se později ukázalo, správnou průkazní hodnotu. Ve stejném roce však několik praktiků v čele se statistikem Georgem Gallupem poukázalo na skutečnost, že při výzkumech veřejného mínění by se dle jejich poznatků mělo využívat tzv. **reprezentativního výběrového šetření**. To považoval za základ pro provedení efektivního výzkumu. Sám pak využil daleko menšího vzorku respondentů, avšak sestaveného tak, že zahrnoval široké spektrum osob z různých sociálních sfér, s rozličným zaměstnáním a také z různých finančních poměrů. Jeho průzkum předpověděl vítězství Franklina Delano Roosevelta a skutečnost výsledků voleb jeho průzkum jednoznačně potvrdila.⁴

Výzkumy veřejného mínění, které jsou realizovány v současné době, vycházejí právě ze základů tzv. gallupovské metody. Ta je založena na dvou přístupech, a to standardizovaném řízeném rozhovoru tazatele a respondenta (interview), nebo na užití reprezentativního statistického výběru respondentů. První z dvojice je postaven na principu neměnného rozhovoru, který probíhá se všemi dotazovanými zcela stejně s cílem porovnat získané údaje. Druhý z dvojice způsobů je odrazem šetření sestaveného na základě poměrného zastoupení vybraných sociodemografických charakteristik (např. věk, pohlaví, vzdělání) u výběrového souboru dotázaných. Každý takový průzkum pak probíhá ve třech fázích a to přípravné, realizační a vyhodnocovací s cílem co možná nejpřesněji zprostředkovat názor veřejnosti v rámci daného tématu.⁵

1.1 Pojmové vymezení a faktory ovlivňující veřejné mínění

Podle Velkého sociologického slovníku můžeme slovní spojení veřejné mínění definovat pomocí výkladu pojmů, ze kterých je složeno. Klíčovým tedy zůstává definovat pojem veřejnost a mínění. Veřejnost se chápe jako: „*Větší část společnosti zainteresovaná na výsledcích ekonomických a společenských aktivit s obecnějším dopadem, na řešení určitého společenského problému, respektive na společenském dění jako takovém. Je to skupina, o jejíž přízeň se uchází decizní sféra, politické strany, masmédiá, producenti a distributoři spotřebního zboží.*“⁶ Mínění pak soudě tohoto slovníku lze vykládat jako reflektované vyjádření vztahu člověka k určitým jevům, přičemž za takovéto jevy se považuje široké spektrum pocitů, domněnek a racionálních poznatků jedince, na jejichž základě si osoba

⁴ URBAN, Lukáš, DUBSKÝ, Josef, MURDZA, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011, s. 140.

⁵ Tamtéž, s. 140-143.

⁶ PETRUSEK, Miloslav, MAŘÍKOVÁ, Hana, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s. 1382.

vytvoří stanovisko k dané problematice.⁷ Právě taková odezva veřejnosti spojená se společenskými tématy je vymezena jako veřejné mínění mající ve společnosti funkci jakési sociální kontroly.⁸

Veřejné mínění tak, jak bylo vymezeno, je možné ovlivnit velkou spoustou faktorů materiálního či duchovního charakteru, rozumovými poznatky a emocionálními prvky. Mimořádný vliv v procesu tvorby je pak přikládán širokému spektru dostupných informací.⁹ Mezi nejčastěji se vyskytující faktory patří média, osobní a zprostředkovaná zkušenost, výchova, bezprostřední okolí jedince, případně respektování názorových vůdců tzv.- opinion leaders.¹⁰ Vystavování se vlivu všech těchto podnětů, které působí kumulativně, se pak přímo podílí na formování veřejného smýšlení každého jedince ve společnosti.

Média a skrze ně šířené informace osobně považují za velice důležitý faktor ovlivňující smýšlení každého z nás. Žijeme v moderní společnosti, kde masmédia sehrávají klíčovou roli v každodenním životě všech z nás. Ať už jde o internet, televizi či jen rádio, skrze tato média jsme adresáty informací, které na nás působí a mohou ovlivnit naše smýšlení. Dané ovlivnění může být přímé, kdy se nám snaží vštípit určitou konkrétní informaci, ale i nepřímé například jen tím, že nás pouze pobídnou se zamýšlet nad aktuálním tématem a třeba jej probírat s kamarády. Otázku takto prezentovaných informací, jejich důležitost, pravdivost a celistvosti se v rámci práce ještě pokusím blíže rozebrat později.

1.2 Význam pro vztah s EU

Jak jsem již uvedl výše, dle Ústavy České republiky je zdrojem moci ve státě lid. Evropská unie, jakožto objekt svého druhu „sui generis“ s pravomocemi mezinárodní organizace, získává svou mezinárodněprávní subjektivitu odvozenou od členských států.¹¹ V případě EU tedy všech členských států, které na ni převedou část svých pravomocí za účelem dosažení předem stanoveného společného cíle. Zde se jedná o projev nadstátnosti tzv. supranacionality.¹² Soudě článku třetího Smlouvy o Evropské unii je cílem EU dosahování míru a blahobytu obyvatel. Obyvatelé jsou tak opět vymezeni jako důležitý prvek v rámci

⁷ PETRUSEK, Miloslav, MAŘÍKOVÁ, Hana, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s. 630.

⁸ Tamtéž, s. 1382.

⁹ URBAN, Lukáš, DUBSKÝ, Josef, MURDZA, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011, s. 129.

¹⁰ ČERVENKA, Jan, KUNŠTÁT, Daniel, ed. *České veřejné mínění: výzkum a teoretické souvislosti*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2006.

¹¹ STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondřej, PETR, Michal. *Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh*. Praha: Leges, 2017, s. 24.

¹² HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie Ústavní základy a soudnictví*. Praha: Leges, 2013, s. 8.

integrace.¹³ Vzniklý vztah, který se prolíná rovinou jednotlivce/stát/mezinárodní organizace v podobě EU, tak jednoznačně vymezuje důležitost jednotlivce pro správné fungování takového projektu. Neboť každý z nás je součástí tohoto nejrozsáhlejšího a dle mého názoru i nejúspěšnějšího mírového projektu v historii lidstva.

Domnívám se, že veřejné mínění tak, jak jsem ho definoval, je dobrým prostředkem pro sledování „nálady“ či postoje veřejnosti v rámci integračního snažení a měl by na něj být brán zřetel. Neboť právě vůle veřejnosti setrvat a prohlubovat takovéto snažení je klíčová pro budoucí rozvoj EU. Sledování veřejného mínění a postoje veřejnosti se dá využít jako vodítko pro další kroky v rámci spolupráce, neboť právě lid je tvůrcem ale i adresátem takovýchto snah a jeho význam by tak neměl být opomíjen. Domnívám se však, že takováto zpětná vazba může mít vypovídající hodnotu pouze v případě, že jedinci, kteří reagují, mají adekvátní informace o problematice a jejich reakce jsou tak věcné, nezkrácené a skutečné. Narážím zde v souvislosti s tématem této práce na problém zakotvení euroskepticismu v naší společnosti jako odrazu nízké až zavádějící informovanosti obyvatel.

Dobrá informovanost veřejnosti pomocí úplných, nezkrácených informací je dle mého úsudku potřebná a troufám si říct nutná pro správný chod takového rozsáhlého projektu, jako je EU. Jednotlivci, kteří dostávají špatné, neúplné či záměrně manipulované a negativní informace častokrát vytržené z kontextu věci, tak velice rychle mohou podlehnout jejich vlivu. Následně si utvoří negativní postoj k věci, který prezentují a posilují jej, neboť se obklopují lidmi, kteří si prochází stejnou situací. Případně takto zkráceným pohledem ovlivňují lidi, ke kterým se základní informace nedostaly vůbec.

1.3 Zkrácené informace jako faktor ovlivňující veřejné mínění

„Dvojitý pohled na skutečnost“, tedy fakt, že jedna a ta samá informace má vždy dva úhly pohledu a je tak možné ji záměrně využít jako prostředek pro prosazení zájmů či názorů ve společnosti, působí jako faktor ovlivňující veřejné mínění. Často využívaný prostředek ovlivňování, obzvláště v rámci politické praxe, kdy jsou například v rámci předvolební kampaně publikována fakta, která jsou vytržena z kontextu s cílem získat voliče. Jev, který však soudě skutečností, které již o propojení integrace a veřejnosti víme, může být pro naše členství v EU značně nebezpečný.

Soudě pravidelné zprávy Eurobarometr 88 je problematika zavádějících informací v médiích a jejich následný vliv jednou z klíčových oblastí, na kterou je třeba se zaměřit. Ve své třetí části se tak zpráva přímo zabývá otázkou médií a důvěry v informace z nich

¹³ aktuální znění: Smlouva o Evropské unii, čl. 3.

plynoucích a upozorňuje na, v současné době velmi často rozšířený, trend „fake news“. ¹⁴ Tento standartně využívaný termín označuje šíření manipulativních a nepravdivých zpráv. Jednoduše jej tedy lze označit za termín představující lživé informace prezentované veřejnosti. Využívají se velice často jako prostředek cílené manipulace s dopadem na veřejné mínění, přičemž jejich cíl je různý.¹⁵ Významově úzce souvisí s rovněž hojně využívaným termínem dezinformace. Ten představuje obecně veškeré mylné, zkreslené, falešné či jinak manipulované informace, které jsou využívány se záměrem ovlivnit jednotlivce, případně skupiny lidí. V otázce veřejného mínění sehrávají oba tyto termíny významnou roli, neboť se přímo podílejí na jeho formování.¹⁶

V roce 2017 Češi dle provedeného průzkumu považovali za nejdůvěryhodnější médium pro získávání informací rozhlas a televizi s procentuálním zastoupením 64 % a 56 % důvěry v dané médium v populaci. Na třetím místě se pak umístil internet s malým odstupem a celkovými 50 %, což bylo v kontextu všech 28 zemí EU vyhodnoceno jako nadprůměrné, neboť evropská čísla se pohybují okolo 34 %. V otázce postoje důvěryhodnosti informací publikovaných na sociálních sítích se vyjádřilo 29 % dotazovaných kladně a označilo je tak za důvěryhodné. Se zásadním výrokem týkající se důvěryhodnosti online informací: „*Informacím o politických záležitostech z on-line sociálních sítí nelze věřit.*“ souhlasilo pouze 42 % dotazovaných. Celkově tedy naše země dopadla výrazně optimističtěji, co se týče „online informací“ než ostatní státy EU a průzkum tak ukázal, že Češi mají k informacím na sociálních sítích mnohem větší důvěru než obyvatelé ostatních členských států. V našem případě se jedná o 5. nejnižší výsledek v rámci všech členských zemí. Přičemž celounijní průměr byl stanoven na 53 %.¹⁷

¹⁴ Eurobarometr 88 Národní zpráva, 2017: *Veřejné mínění v zemích Evropské Unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 29. ledna 2021], s. 9. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDAR D/yearFrom/1974/yearTo/2020/surveyKy/2143>.

¹⁵ HADAŠ, Jiří. *Dezinformace a fake news pohledem právních předpisů ve Spolkové republice Německo*. [online]. epravo.cz, 13. května 2019 [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/dezinformace-a-fake-news-pohledem-pravnich-predpisu-ve-spolkove-republice-nemecko-109322.html>

¹⁶ NEUMANNOVÁ, Šárka. *Dezinformace*. [online]. encyklopedie.soc.cas.cz,

11. prosince 2017 [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>

¹⁷ Eurobarometr 88 Národní zpráva, 2017: *Veřejné mínění v zemích Evropské Unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 29. ledna 2021], s. 9. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDAR D/yearFrom/1974/yearTo/2020/surveyKy/2143>.

V tématech přímo týkajících se Evropské unie Češi primárně volí jako zdroj informací televizi. Vyjádřilo se tak celých 53 % obyvatelstva. Následně vkládají důvěru opět v internet, který je preferován u 22 % z nich.¹⁸

Měření důvěry obyvatel členských zemí ke sdělovacím prostředkům probíhá opakovaně a je možné tak údaje porovnat s těmi aktuálními. V rámci prozatím poslední národní zprávy pro ČR z podzimu 2019 týkající se této tematiky, se tak v oblasti důvěry ve sdělovací prostředky v naší zemi na prvních příčkách stabilně drží televize a rozhlas, následovány tiskem, televizí a internetem. Přičemž procentuální výsledky se nijak výrazně neliší od ostatních evropských zemí. Jedinou významnou odchylku je však stále více možno pozorovat v oblasti internetu. Důvěra v informace z internetu obecně má vzrůstající tendence a pohybuje se již okolo 48 % v rámci celounijního průměru, což je v porovnání s evropským průměrem o 16 % více. Pokud se zaměříme pouze na sociální sítě, tak Česká republika se svými 30 % důvěry v informace na nich uváděných, opět převyšuje celounijní průměry, a to o celých 10 %.¹⁹

V otázce získávání informací přímo se týkajících dění okolo Evropské unie opět vyhrává jako zdroj televize se svými 47 %. Výrazného vzestupu však oproti statistikám z roku 2017 dosáhl právě internet, který preferuje již 37 % obyvatelstva.²⁰

Dalším tématem, kterému se šetření Eurobarometru věnovalo, je právě otázka dezinformací. Ty se mohou poměrně snadno šířit v podobě „fake news“ právě skrze televizi, internet a sociální sítě. Tedy zdroje, kterým Češi soudě prezentovaných výzkumů přikládají nemalý význam. Z šetření vyplynulo, že 7 z 10 Čechů si je vědomo skutečnosti, že se již setkala s dezinformacemi. Tedy informacemi, které zkreslují realitu, nebo jsou naprosto falešné. To, že dezinformace představují problém si myslí 65 % dotazovaných. Současně však pouze necelá polovina dotazovaných uvedla, že je schopna s jistotou dezinformace sama rozpoznat. Jedná se o 46 % respondentů, kteří v rámci šetření navíc vykazují určité společné

¹⁸ Eurobarometr 88 Národní zpráva, 2017: *Veřejné mínění v zemích Evropské unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 29. ledna 2021], s. 11. Dostupné na <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2020/surveyKy/2143>>

¹⁹ Eurobarometr 92 Národní zpráva, 2019: *Veřejné mínění v zemích Evropské unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 29. ledna 2021], s. 7. Dostupné na <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2020/surveyKy/2255>>.

²⁰ Tamtéž, s. 7.

znaky. Jednalo se o mladší respondenty s vyšším vzděláním a osoby aktivně pracující s médii.²¹

Soudě těchto skutečností, tak osobně považuji média a jejich vliv, kterým skrze informace působí, jako zcela zásadní faktor formující veřejné smýšlení. Domnívám se tedy, že je nutné se jejich vlivem i nadále zabývat, a pokud možno negativní dopady těchto prostředků co nejvíce eliminovat. Především obyvatelé našeho státu by si sami měli uvědomit, že není rozhodující jen poutavý titulek, nýbrž celý obsah, kontext a zdroj onoho článku, který se chystají číst.

V návaznosti na výše popsané skutečnosti bych rád uvedl dva obecně známé příklady, na kterých se pokusím „takovéto praktiky“ demonstrovat. Tyto mýty kolující mezi obyvateli týkající se problematiky integrace bývají označovány jako „Euromýty“. Zastoupení Evropské komise v ČR se pak pravidelně snaží na tyto zkreslené informace reagovat a uvádět je tak na pravou míru.²²

„*Po rumu nám Brusel zakázal i pomazánkové máslo*“.²³ Titulky takového charakteru se šířily českými médii na podzim roku 2012 a vyvolaly mezi obyvatelstvem obrovskou vlnu rozhořčení a kritiky na konto Evropské unie. Ta byla soudě těchto okolností vnímána jako instituce omezující naše práva, zakazující nám naše tradiční výrobky a setkala se i s přirovnáními v totalitní diktaturu.²⁴ Skutečnost je však taková, že EU naši zemi žádný prodej zmiňovaných produktů nezakázala a už vůbec ne jejich výrobu. Společné evropské předpisy jen vyžadovaly, aby se tyto konkrétní produkty jmenovaly jinak. Jelikož název, který se u nich dříve využíval, byl zavádějící vzhledem ke skutečnému složení produktu. Výrobky se tak v obchodech beze změny nacházejí dále, na jejich etiketě však nalezneme pozměněný název. Zásadním podnětem k přejmenování tak bylo právě složení, aby nedocházelo ke klamaní spotřebitelů ze zahraničí, kteří nemají znalost tradičního výrobku a pod jeho označením si tak představí jiný výrobek. V případě označení výrobku jako másla musí být splněna podmínka obsahu mléčného tuku ve více než 80 % produktu, to naše české pomazánkové máslo ho však obsahovalo jen okolo 30 %.²⁵ V příběhu tuzemského rumu byly

²¹ Eurobarometr 92 Národní zpráva, 2019: *Veřejné mínění v zemích Evropské Unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 29. ledna 2021], s. 9. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDAR/yearFrom/1974/yearTo/2020/surveyKy/2255>.

²² *Euromýty* [online]. projektevropa.cz, [cit. 2. února 2021]. Dostupné na <http://www.projektevropa.cz/euromyty/>.

²³ *EUROMÝTUS: EU zakázala pomazánkové máslo a rum* [online]. euractiv.cz, 20. září 2016 [cit. 2. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/euromytus-eu-zakazala-pomazankove-maslo-a-rum/>.

²⁴ *Euromýty* [online]. projektevropa.cz, [cit. 2. února 2021]. Dostupné na <http://www.projektevropa.cz/euromyty/>.

²⁵ *Euromýty* [online]. projektevropa.cz, [cit. 2. února 2021]. Dostupné na <http://www.projektevropa.cz/euromyty/>.

shledány obdobné potíže. Tentokrát se jednalo o skutečnost, že „*společné evropské standardy specifikují pravý rum jako výrobek získaný z kvašením a následnou destilací melasy nebo sirupu z cukrové třtiny*“.²⁶ Tuzemský rum byl však vyráběn jinou technologií, respektive výrobek není nijak spojen s destilátem získávaného z cukrové třtiny, ale z bramborového škrobu. V kvalitě jednotlivých destilátů je tak zásadní rozdíl a přejmenování tuzemského rumu na „tuzemák“ či jiný obdobný název tak zajistilo dostatečné rozlišení výrobků pro zákazníky z ostatních evropských zemí.²⁷

Podobným případem pak je tvrzení, že Brusel zakázal dětem bez dozoru nafukovat balóny a troubit na frkačky. Česká média, která tuto informaci zveřejnila tak podobně jako v předchozím případě vyvolala vlnu odmítavých reakcí ze strany společnosti s obdobnými projevy jako v předchozím případě. Celá situace je i zde však opět poněkud jinak, než bylo veřejností pochopeno a zároveň jí bylo v některých sdělovacích prostředcích prezentováno. EU v žádném případě nezakázala manipulaci s balóny apod. V tomto konkrétním případě se jedná o aplikaci směrnice o bezpečnosti hraček z roku 2009.²⁸ Ta ukládá dovozcům a výrobcům povinnost uvádět na obalech takovýchto hraček informace o rizicích, které přináší manipulace s nimi, sloužící především jako varování pro rodiče před možnými riziky. Dětem však v žádném případě zákazy ani omezení spojené s užíváním výrobků neukládá. Odpovědnost za řádné používání hraček a případné škody vzniklé nesprávným užitím tak nesou dospělí, a právě pro ně jsou připomenutí možných rizik v oblasti zdraví, bezpečnosti a ochrany spotřebitele uvedena. Cílem směrnice²⁹ je jednotná úprava ve všech členských státech a tím zaručení společných standardů týkajících se i zdraví a bezpečnosti pro produkty v celém evropském prostoru.

1.4 Euroskepticismus jako faktor formující veřejné mínění

Tento zdánlivě jednoduchý pojem spatřuji jako základní problém spojený s postojem naší země vůči EU. Pojem, jehož význam a případné následky, které přináší jsou však hluboce spjaty s existencí a funkcí EU jako projektu, který dnes známe. Též skutečnost, která stála u zrodu Brexitu a vyústila tak v historicky první využití článku 50 Smlouvy o Evropské unii s následkem, který je dle mě naprosté většině Čechů dnes známý.³⁰ Hovořím o vystoupení

²⁶ *Euromýty* [online]. projekteuropa.cz, [cit. 2. února 2021]. Dostupné na <http://www.projekteuropa.cz/euromyty/>.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/48/es ze dne 18. června 2009 o bezpečnosti hraček* [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 2. února 2021]. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:170:0001:0037:cs:PDF>.

³⁰ aktuální znění: Smlouva o Evropské unii, čl. 50

Velké Británie z EU, které se do povědomí zapsalo pod pojmem Brexit. K samotnému vystoupení z EU došlo 31. ledna 2020, jako přímá reakce na výsledek referenda týkajícího se setrvání v EU (tedy odrazu veřejného mínění o této skutečnosti) konaného ve Spojeném království roku 2016.³¹ Mohlo by se zdát, že řádky týkající se Velké Británie jsou v této kapitole nemístné. Já se však domnívám, že právě tento konkrétní příklad je skvělým odrazem výše zmíněného pojmu a pokud nejsme zastánci toho, aby ČR Spojené království následovala, měli bychom se nad touto spojitostí zamyslet.

„Euroskepticismus“ z hlediska sémantického je tvořen slovem „skepticismus“ a „euro“. První zmíněné slovo znamená určité pochybování o tom, zda jsou naše myšlenky správné. Druhé z dvojice pak neodkazuje na společnou měnu EU, jak by se mohlo zdát, nicméně reflektuje takřka vše, co má nějaký význam s Evropskou unií.³² Soudě daného rozboru tak dohromady hovoříme o pochybnostech či nedůvěře vůči integračnímu procesu jako takovému, zkrátka tedy o negativním postoji vůči evropské integraci jako celku. Tímto pojmem se zabývá řada známých autorů, o jejichž publikacích a názorech se v práci zmíním. Mimo jejich myšlenky je možné odkázat na řadu dalších světových autorů a jejich publikací, které se tomuto fenoménu věnují. Například Chris Flood³³, Krisztina Arató³⁴, Nicolo Conti či Luca Verzichelli.³⁵

Existenci kritiky činnosti evropského společenství – tedy formu euroskepticismu, můžeme nalézt již dávno v evropské historii a je spojována například s významným milníkem v podobě přímých voleb do Evropského parlamentu nebo dění okolo Maastrichtské smlouvy. Tyto dva milníky však rozhodně nejsou jedinými historickými faktory, které se na vývoji tohoto pojmu podepsaly. Za zmínku jistě stojí i postoje bývalého francouzského prezidenta Charlese De Gaulla během jeho prezidentského mandátu, či kritické postoje vůči činnosti Evropského společenství právě ze strany Velké Británie. Ostatně samotná Margaret Thatcherová, dlouholetá premiérka Spojeného království, je považována za hlavního nositele euroskeptických tendencí.³⁶

³¹ *Brexit: Vztahy EU a Spojeného království* [online]. eur-lex.europa.eu, 13. ledna 2021 [cit. 5. února 2021]. Dostupné na <<https://eur-lex.europa.eu/content/news/Brexit-UK-withdrawal-from-the-eu.html?locale=cs>>.

³² HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016, s. 23-24.

³³ FLOOD, Chris. Euroscepticism: A Problematic Concept. Paper prepared for. UACES 32nd Annual Conference and 7th Research Conference. Queen's University Belfast, 2002.

³⁴ ARATÓ Krisztina, KANIOK, Petr. *Euroscepticism and European Integration*. Zagreb: CPI/PSRC, 2009.

³⁵ CONTI, Nicoló, VERZICHELLI, Luca. Party Contestation of the Political Space and the European Issue. Position of Italian Parties (1994-2002). *University of Siena*, 2003.

³⁶ HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016, s. 22-23.

Za zmínku jistě stojí i tzv. stranický euroskepticismus. Tedy postoj, jež hlásají jednotlivé politické strany v zemi. Dnes se jedná asi o nejvýznamnější formu euroskepticismu, která je registrována veřejností a má na ni přímý dopad.³⁷ Soudě vývoje v Británii, který jsem již nastínil, se domnívám, že euroskeptické tendence propagované politickými stranami představují velké riziko pro další vývoj vztahu EU a ČR. Domnívám se, že dlouhodobě přetrvávající trend klesající podpory EU z řad obyvatelstva v kombinaci s takovýmto stranickým protievropským působením, by mohl vést k podobné situaci, která se stala ve Spojeném království.³⁸

Pojem stranického euroskepticismu poprvé využil Paul Taggart, který je považován za průkopníka v této oblasti.³⁹ V rámci své činnosti Taggart rozdělil politické strany do čtyř skupin podle míry intenzity euroskepticismu, který vykazují. První skupinu stran charakterizoval jako strany jejichž ústředním záměrem je kritika EU s jedním pevně stanoveným záměrem, kterým je vystoupení země z EU.⁴⁰ Druhou skupinu stran charakterizoval jako strany protestní. Tedy strany, pro něž euroskepticismus představuje jen doplněk jejich politické činnosti. Dle Havlíka a Kanioka, kteří s typologií dle Taggarta pracují, zde můžeme zařadit i strany extremistické, tedy strany, u kterých skepse vůči EU pochází z jejich antidemokratického zaměření. Třetí skupina stran je charakterizována jako strany demokratického spektra, jež zastávají euroskeptické postoje. Často bývají součástí vládnoucích koalic a důvody, proč se u nich projevuje skepse vůči EU, jsou různorodé. Může se jednat například o ryze pragmatickou snahu oslovit euroskepticky smýšlející voliče a posílit tak svou pozici. Zde se jedná pouze o strategické rozhodnutí a postoje tak slouží pouze jako prostředek pro politickou soutěž. Poslední skupinu Taggart vymezuje jako euroskeptické frakce uvnitř politických stran. Projevují se v případě pro evropsky smýšlejících stran a získávají patřičný mediální ohlas. Pokud bychom se dle autorů pokusili zařadit euroskepticismus ideologicky do rámce pravolevého spektra stran, bylo by to velice obtížné. Zcela běžně je možné takovéto strany situovat ke krajní pravici, ovšem zrovna tak se tyto tendence objevují i v případě stran krajní levice. Nalézt projevy euroskepticismu je rovněž možné i u stran nacházejících se mimo krajní póly politické osy.⁴¹

³⁷ HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016, s. 25.

³⁸ Tamtéž, s. 39.

³⁹ TAGGART, Paul. „A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems“. *European Journal of Political Research*, 2003, roč. 33, č. 3, s. 363-388.

⁴⁰ KANIOK, Petr. *Stranický euroskepticismus: Teoretické modely klasifikace politických stran podle opozičních postojů k evropské integraci*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2006, s. 11-12.

⁴¹ HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016, s. 25-27.

Paul Taggart po boku s Alexem Szczerbiakem se dále zabývali typologizační teorií euroskepticismu. Přičemž daný pojem rozdělují na dvě základní složky. Jedná se o tzv. „tvrdý“ a „měkký“ euroskepticismus. Svým členěním se snaží poukázat na to, že první z druhů představuje zásadní opozici vůči EU a její tvrdé odmítání. Druhý z pojmů je charakterizován jako spíše skeptický postoj, tedy charakteristický projev při vytýkání určitých výhrad, tedy postoj nikoli zásadně odmítající existenci členství v EU.⁴²

Představitelé tvrdé větve euroskepticismu tak zásadně a bez jakékoliv diskuse odmítají EU v jakékoliv podobě, evropskou integraci vůbec a vše co je s EU spojeno. EU je odmítána jako celek. To znamená, že zastánci tohoto směru se v žádném případě neztotožní s evropskou politikou, společnou měnou, či společnými evropskými svobodami nebo jednotným prostorem. U představitelů tak pevně panuje názor, že jejich země nemá důvod setrvat v takovémto projektu a členství v něm je jednoznačně škodlivé. Naopak zastánci měkké větve euroskepticismu jsou vymezováni jako euroskeptičtí, ovšem v umírněné podobě. Nestaví se ostře proti EU, nepožadují jednoznačně vystoupení z EU a jejich cílem je vytýkat konkrétní body, se kterými nejsou v rámci fungování EU spokojeni.⁴³

Světovým příkladem tvrdě orientované euroskeptické strany může být například Strana nezávislosti Spojeného království (UKIP). Britská politická strana, která se významně podílela na vystoupení Velké Británie z EU.⁴⁴ Strana, na které je dle mého úsudku možné dobře demonstrovat sílu tvrdých euroskeptických tendencí a jejich teoreticky možný dopad na setrvání státu v EU.

Typologizací euroskepticismu se však zabývali i jiní autoři. Ti poukazují na nedostatky Taggartovi a Szczerbiakovi typologizace a vytýkají jí zejména příliš široce vymezený měkký euroskepticismus. Nejpropracovanější souhrn výtek dané typologizace přinesli Petr Kopecký a Cas Mudde.⁴⁵ Činnost těchto dvou autorů shledávám jako zajímavou zejména v souvislosti s představením jejich vlastní typologizace, kterou demonstrují pomocí aplikace na země V4.⁴⁶

⁴² SZCZERBIAK, Aleks, TAGGART, Paul. *Opposing Europe: Party Systems and Opposition to the Union, the Euro and Europeanisation. Opposing Europe Research Network Working Paper No.1.* Brighton, UK: Sussex European Institute, 2000, s.6. [online]. sussex.ac.uk, [cit. 19. února 2021]. Dostupné na <<https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-36.pdf&site=266>>

⁴³ HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě.* Praha: Academia, 2016, s. 29.

⁴⁴ *Měkký a tvrdý euroskepticismus* [online]. politicky-slovník.cz, [cit. 18. února 2021]. Dostupné na <<http://www.politicky-slovník.cz/eu/mekky-a-tvrdy-euroskepticismus/>>

⁴⁵ KOPECKÝ, Petr and MUDDE, Cas. „The Two Sides of Euroscepticism. Party Positions on European Integration in East Central Europe.“ *European Union Politics* 3, 2002, č. 3.

⁴⁶ KOPEČEK, Lubomír. Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové – jak s nimi pracovat? *Politologický časopis*, 2004, č. 3, s. 242.

V rámci své zpřesňující typologizace se autoři vracejí k původnímu Taggartovu vymezení, které bylo publikováno v roce 1998 a je orientováno na postoj k evropské integraci nikoliv k EU jako takové. Podstatou jejich teorie je rozlišování mezi podporou evropské integrace a podporou EU jako dvěma samostatnými a rozdílnými dimenzemi. V rozmezí těchto dimenzí pak dochází ke stanovení jejich typologizace. V první dimenzi jsou obsaženi tzv. *eurofilové* a *eurofobové*. Eurofilové představují zastánce vytvoření nového nadnárodního útvaru a ekonomické integrace. Skupina je tak představována osobnostmi jako Jean Monet nebo Robert Schuman. Druhá skupina v této dimenze pak věří, že myšlenka evropské integrace je nesmyslná a odkazují zejména na existující rozdíly mezi evropskými státy. Druhá dimenze existují *EU-optimisté* a *EU-pesimisté*. Pesimisté mají odmítavý postoj k aktuální EU a mají pochybnosti v rámci jejího dalšího rozvoje. Naproti tomu optimisticky smýšlející skupina věří v EU, podporuje její další rozvoj a je přesvědčena o správnosti současného evropského vývoje. Pomocí těchto dvou stanovených dimenzí došlo autory ke zpracování čtyřčlenné typologizace postojů stran k Evropě, kterou představuje následující tabulka, obsahující rozčlenění vybraných českých politických stran k jednotlivým kategoriím.⁴⁷

Tabulka 1 prezentující typologizaci postojů stran k Evropě

Dimenze podpory evropské integrace			
		<i>Eurofilové</i>	<i>Eurofobové</i>
Dimenze podpory EU	<i>EU-optimisté</i>	Euroentuziastické (podporují ‚Evropu‘ v obou dimenzích) ČSSD, KDU-ČSL, ODA, US	Europragmatické (nepodporují základní myšlenky evropské integrace, ale podporují další rozvoj EU)
	<i>EU-pesimisté</i>	Euroskeptické (podporují základní ideje evropské integrace, ale odmítají současný vývoj EU) ODS	Euroodmitavé (odmítají ‚Evropu‘ v obou dimenzích) KSČM*, SPR-RSČ

Zdroj: KOPEČEK, Lubomír. Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové – jak s nimi pracovat? *Politologický časopis*, 2004, s. 244 (3)

Zkratky obsažených stran:

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

ODA – Občanská demokratická aliance

US – Unie svobody

ODS – Občanská demokratická strana

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

SPR-RSČ – sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa

1.5 Informovanost Čechů jako způsob boje proti euroskepticismu

Důležitosti řádné informovanosti obyvatel jsem se v práci již věnoval. Osobně se domnívám, že řádná informovanost o činnostech a podstatě EU je „cesta k návratu“ českého

⁴⁷ KOPEČEK, Lubomír. Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové – jak s nimi pracovat? *Politologický časopis*, 2004, č. 3, s. 242-243.

veřejného mínění k proevropsky smýšlejícím tendencím. Současně bych otázku informovanosti rozdělil na tři hlavní oblasti, ve kterých je potřeba vyvíjet řádnou osvětovou činnost tak, aby výsledný efekt zasáhl, pokud možno, co nejvíce vrstev obyvatelstva.

1) Široká veřejnost

Oblast, která by se dle mého názoru měla dotýkat všech vrstev obyvatelstva naší republiky s cílem šířit úplné, pravdivé a nezkreslené informace týkající se EU. Jejím cílem je zasáhnout všechny věkové skupiny obyvatelstva ČR a poskytnout tak informace školákům, ale i obyvatelům, kteří již po klíčovém roce 2004 nebyli součástí vzdělávacího systému naší země.

Pro všechny obyvatele České republiky zde existují tzv. „Eurocentra“. Ta byla zřízena jako přímá reakce na potřebu informovat veřejnost a vedle klasických sdělovacích prostředků typu televize apod., tak poskytují potřebné informace zájemcům o problematiku integračního dění. Jedná se tedy o informační centra poskytující informace o Evropské unii. Tyto poznatky jsou zdarma pro širokou veřejnost. Sídlí v každém kraji a pravidelně zde pořádají bezplatné informační akce pro občany. Jejich doplňkovou činností je také realizování přednášek pro žáky a studenty základních a středních škol zaměřené na Evropskou unii nebo českou evropskou politiku.⁴⁸

Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR také vydává pravidelný měsíčník s názvem „Eurolisty“. Vychází pravidelně každý měsíc, konkrétně první pátek v měsíci a je zaměřen na aktuální témata evropské integrace. Je dostupný online vždy na webu jednotlivého informačního Eurocentra.⁴⁹

Pro širokou veřejnost také fungují informační weby. Místa, kde je možné se dozvědět základní, ale i pokročilé informace o EU, případně spojitostech ČR a EU. Obsahují fakta o projektu a historii EU, institucích, našem členství, základních milnících a důležitých skutečnostech v oblasti politiky. Dále také recenze, rozhovory, reportáže, aktuality a mnohé další užitečné informace. Každý občan ČR tak může na základě své vlastní iniciativy načerpat mnohé užitečné poznatky odkudkoliv zcela zdarma, jen díky připojení k internetu. Jedná se například o web euroskep.cz nebo euractiv.cz

2) Vzdělávací instituce

Rozšiřování informací o EU v rámci vzdělávacích institucí považuji za velice důležitou oblast. Domnívám se, že má-li integrační projekt řádně fungovat i v budoucích letech, je

⁴⁸ *Co jsou Eurocentra?* [online]. euroskep.cz, [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.euroskep.cz/ecms/>.

⁴⁹ *Eurolisty* [online]. ostrava.eurocentra.cz, [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://ostrava.eurocentra.cz/9074/eurolisty/>.

nutné vychovávat další generace, které se na jeho chodu budou podílet, a hlavně budou řádně obeznámeny o tom, co vlastně členství v EU znamená. Nechci říct, že náš vzdělávací systém má vychovat jedince, kteří budou jen poslušně a slepě následovat kroky EU bez jakékoliv kritiky. Domnívám se, že hlavním cílem by mělo být vychovat generaci, která bude mít komplexní přehled a dobré znalosti v této problematice a bude tak schopna si utvořit vlastní názor na budoucí dění.

Na základě vlastních zkušeností v rámci předchozího vzdělávání na základní, a především střední škole, bych však zhodnotil, že vědomosti získané o tématu integrace či EU obecně, byly opravdu jen velmi okrajové. Časovou dotaci spojenou s výukou v takovýchto otázkách bych zhodnotil jako velmi nízkou v porovnání s časem, který byl věnován probírání jiných a z mého pohledu pro dnešní svět ne tolik důležitých témat. Zde se opět střetáváme s myšlenkou nedostatečné informovanosti jako skutečnosti, která může podporovat euroskepticismus.

Jak je tedy možné, že jsme Evropani a o současné Evropě toho víme nejspíše nedostatek? Na základě statistiky ČSÚ, ČŠI a MŠMT publikované v roce 2018 bylo zjištěno, že v současných učitelských sborech základních a středních škol je více jak 40 % pedagogů starších 50 let.⁵⁰ Česká republika je však členem EU od roku 2004 tedy k letošnímu roku pouze 17 let. Je tedy faktem, že velké množství pedagogů v době vstupu bylo již řadu let v pracovním procesu a reálně tak vůbec nemuselo projít žádným vzděláváním, kde by nabylo potřebné informace o dané problematice. Jinak řečeno jisté množství učitelů tedy mělo možnost získat informace jen z vlastní iniciativy, anebo z učebnic určených jejich vlastním studentům.⁵¹

Může se tak stát, že sami učitelé se bojí o EU hovořit případně doplnit výuku o svůj vlastní postoj, neboť oni sami prochází stádiem dezinformace a neví, jakou myšlenku mají studentům předat. Jejich postoj tak může být ve výsledku také negativní, a seč byla problematika EU zařazena do učebních osnov, což jim ukládá povinnost se tématem zabývat⁵², proberou ji jen okrajově či ne příliš kvalitně formou samostudia studentů, případně

⁵⁰ HRDINOVÁ, Radka. *Důchodci zachraňují školy. Průměrný věk učitelů roste, mladí chybějí* [online]. idnes.cz, 16. září 2018 [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ucitele-nedostatek-zakladni-skoly-stredni-skoly-ministerstvo-skolstvi-platy.A180910_111328_domaci_lesa.

⁵¹ PÁNKOVÁ, Anna. *Výuka o Evropské unii? Nedostatečná* [online]. perpetuum.cz, 16. května 2019 [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://perpetuum.cz/2019/05/vyuka-o-evropske-unii-nedostatecna/>.

⁵² *Návrh usnesení Evropského parlamentu o vyučování o EU ve škole* [online]. europa.eu, 3. února 2016 [cit. 4. února 2021]. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0021_CS.html#_part1_def12.

nadiktováním několika základních faktů k zapamatování. S takovýmto způsobem výuky mám osobní zkušenost a na základě ní tak mohu tuto poměrně rozsáhlou tezi bohužel potvrdit.

Výše zmiňované skutečnosti a z nich plynoucí problémy s negativním vlivem na veřejné smýšlení o EU si uvědomují pochopitelně i představitelé v rámci evropských institucí. Jako přímou reakci na daná fakta se tak Evropský parlament například usnesl dne 12. dubna 2016 na legislativním textu týkajícího se vyučování o EU ve školách.⁵³ V rámci vypracované zprávy provedené výborem pro kulturu a vzdělávání pro tento legislativní text bylo upozorněno na fakt, že vzdělávání je základní lidské právo a veřejný statek, dostupný všem, přičemž jedním z jeho hlavních cílů by mělo být i připravení jednotlivce na jeho život a aktivní občanství ve stále více integrovanější společnosti.⁵⁴ Zde se setkáváme s odkazem na skutečnost, že každý občan České republiky na základě vstupu naší země do EU obdržel také občanství Unie, které je zakotveno v článku 17 Smlouvy o založení ES.⁵⁵ „*Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie doplňuje státní příslušnost členského státu, ale nenahrazuje ji.*“⁵⁶ Právě občanství Unie je důležitý prvek, neboť každému jedinci přiznává práva, kterých se může domáhat a je tak více než důležité, aby s nimi byl seznámen.⁵⁷ Seznámení s těmito právy pak shledávám zásadním, neboť osoba, která nezná ani svá základní garantovaná práva a klíčové výhody plynoucí jí z členství dle mého úsudku nemůže takové členství adekvátně zhodnotit. Zmiňovaná zpráva dále přímo uvádí fakt, že chabé znalosti o EU a nedostatečné chápání jejího konkrétního přínosu či významu, pak mohou vést k šíření euroskepticismu ve členských zemích. Zároveň také upozorňuje na skutečnost, že znalosti učitelů a pedagogických pracovníků je nutné nadále zlepšovat a aktualizovat. Text nadále zdůrazňuje, že je žádoucí, aby vzhledem k rostoucímu významu Unie dostala témata unijních rozměrů v oblasti vzdělávání širší prostor ve výuce se záměrem lepšího pochopení a přiblížení se k EU ze strany obyvatelstva.⁵⁸ Tyto a mnohé další myšlenky tak formuluje například i jako reakci na výsledky průzkumů Eurobarometru z roku 2014, kde bylo zjištěno, že 44 % obyvatel Unie neví, co to EU je a jak funguje, stejně jako

⁵³ *Usnesení Evropského parlamentu o vyučování o EU ve škole* [online]. europa.eu, 12. dubna 2016 [cit. 4. února 2021]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0106_CS.html>.

⁵⁴ *Návrh usnesení Evropského parlamentu o vyučování o EU ve škole* [online]. europa.eu, 3. února 2016 [cit. 4. února 2021]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0021_CS.html#_part1_def12>.

⁵⁵ *Občanství Evropské unie* [online]. euroskep.cz, [cit. 28. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie/>.

⁵⁶ aktuální znění: Smlouva o založení Evropského společenství, čl. 17

⁵⁷ *Občanství Unie* [online]. europa.eu, [cit. 28. ledna 2021]. Dostupné na https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-citizenship_cs.

⁵⁸ *Návrh usnesení Evropského parlamentu o vyučování o EU ve škole* [online]. europa.eu, 3. února 2016 [cit. 4. února 2021]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0021_CS.html#_part1_def12>.

fakt že 52 % dotazovaných Evropanů je přesvědčeno o myšlence, že jejich hlas v EU nemá vůbec žádnou cenu.⁵⁹

Soudě popsaných skutečností tak vznikl například program Erasmus+ jako oficiální vzdělávací program Evropské unie, realizovaný za cílem pozvednutí úrovně znalostí, kvalifikace a dovedností žáků, studentů ale právě i učitelů.⁶⁰ Případně pak podpora pro žáky i učitele poskytovaná krajskými Eurocentry v podobě informací či besed na vyžádání, kterou jsem v práci již blíže specifikoval.

3) Sdělovací prostředky

Existencí klasických sdělovacích prostředků, internetem počínaje a novinami konče, jsem se již v práci zabýval. Rozhodně nelze popřít jejich význam z hlediska informovanosti obyvatel. Jedná se z mého pohledu o nejběžnější a nejdostupnější formu získávání informací pro širokou veřejnost, která je však charakteristická svými nedostatky. Zejména pak skutečností, že ne všechny informace v nich zmiňované jsou zasazeny do správného kontextu věci. Zkrátka jsou prezentovány tak, aby se dosáhlo stanoveného cíle či záměru. V případě internetových stránek či televize se může jednat například o předvolební kampaň politických stran či pouhou sledovanost. V rámci těchto prostředků dochází k prezentování názorů, výroků a různých tezí, které mohou významně ovlivnit smýšlení veřejnosti. Je však nutné si uvědomit princip funkce těchto sdělovacích prostředků a informace v nich získané ověřovat a podkládat fakty z jiných dalších relevantních zdrojů. Viz. případy popsané v kapitole 1.3.

1.6 Shrnutí

V rámci první kapitoly práce bylo zjištěno, že veřejné mínění je možné vymezit jako hojně využívaný koncept pro získání zpětné vazby od široké veřejnosti. Ta jeho zadavateli poskytuje ucelený pohled o smýšlení veřejnosti v daném tématu či vybraných otázkách. K jeho řádnému provedení je třeba získat dostatečně reprezentativní vzorek respondentů. Toto smýšlení veřejnosti může být ovlivněno velkou spoustou faktorů, které se přímo podílejí na formování názoru společnosti. Mezi ně řadíme například bezprostřední okolí jedince, vliv politiků či médií a skrze ně prezentovaných zkrácených informací. Právě dezinformace sehrávají klíčovou roli ve spojitosti s otázkami týkajícími se EU. S ohledem na důležitost vztahu jedinec-stát-EU o kterém jsem se v rámci této kapitoly práce zmiňoval je tak možné

⁵⁹ *Standard Eurobarometer 81, 2014: Public opinion in the European union report* [online]. ec.europa.eu, [cit. 28. ledna 2021]. 117,131 s. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf>.

⁶⁰ *O programu* [online]. naerasmusplus.cz, [cit. 28. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/>.

dokazovat jeho významnou roli v evropských otázkách. Smýšlení jedinců týkající se právě problematiky EU je však velice často ovlivněno prostřednictvím fake news, nebo dezinformací. Češi totiž pro získávání svých znalostí hojně využívají televizi a internet skrze které se dezinformace dobře šíří a informacím získaných pomocí těchto médií důvěřují a jen v malé míře je dále ověřují. Tento fakt jsem demonstroval na příkladu euromýtů, které se v naší společnosti šířili a mnoho lidí jim uvěřilo. Právě vliv dezinformací a podobných mýtů dává možnost v naší společnosti vzniknout euroskepticismu, který se promítá i do výsledků celostátních průzkumů veřejného mínění. Euroskepticismus je fenomén, kterému jsem se v rámci první kapitoly rovněž věnoval. Jeho podstatou je nedůvěra a pochybování o evropské integraci jako celku. Jeho projevy je možné nalézt již dávno v Evropské historii a ve světě je neodmyslitelně spojován s osobou Margaret Thatcherové. Dle získaných poznatků je možné jej členit na tvrdou a měkkou formu, přičemž v České republice převažuje větev měkká. Všechny zmíněné negativní tendence občanů jsem shledal jako důsledek nedostatečné informovanosti obyvatel, případně šíření nepravdivých informací. Řádnou informovanost občanů tak podle těchto poznatků považuji za základ v boji proti euroskepticismu a v otázce veřejného mínění obyvatel o členství ČR v EU, které je předmětem mé práce. Nedostatečnou informovanost obyvatel jsem vymezil také v kontextu výuky o EU prováděné na základních a středních školách. Tu jsem na základě získaných informací a vlastních zkušeností vymezil jako významný faktor negativně se podílející na názoru veřejnosti v evropských otázkách.

2 Česká republika jako řádný člen Evropské unie

V květnu roku 2004 se Česká republika v rámci velkého východního rozšíření stala součástí Evropské unie. Projekt, který začal vznikat již v poválečné Evropě s jasným cílem, a to vytvořením mírové demokratické a prosperující sjednocené Evropy. Stejně jako tvorba takového projektu pro tvůrce, ani přístupová jednání a následné faktické přistoupení pro naši zemi, nebyly jednoduchou otázkou.⁶¹ Problematiku členství ČR v EU a s ní související veřejné mínění považuji za základ této práce. Proto se domnívám, že následující text, který se mimo jiné bude věnovat aspektům vstupu naší země, výhodám a nevýhodám našeho členství či existenci referenda, je významný pro celkový charakter mé práce. Například právě referendum jakožto prostředek přímého odrazu názorů ve společnosti v otázce přistoupení, či povědomí obyvatel o výhodách a nevýhodách našeho členství, považuji za základní prvek, který by měl znát každý občan ČR. Bezpochyby se totiž jedná o témata úzce spojená s veřejným míněním ve společnosti a rovněž budou figurovat v rámci dotazníkového šetření.

2.1 Aspekty vstupu ČR do EU

Přistoupení České republiky k Evropské unii se fakticky uskutečnilo 1. května roku 2004, jako výsledek dlouholetých vyjednávacích procesů mezi Českou republikou a tehdy patnácti členskými státy Evropské unie. Dle mého názoru, zájem naší země o členství v tomto integračním projektu není překvapivý. Soudě historických skutečností je možné se domnívat, že pokud by se naše země nacházela v inkriminovaných letech, kdy docházelo k formování samotného projektu v Evropě, v jiné situaci, je možné, že by se ocitla mezi zakládajícími členy. Toto tvrzení je možné podložit faktem, že již během druhé světové války se tehdejší Československo prostřednictvím svého exilu výrazně podílelo na formování myšlenek nových koncepcí evropské integrace v oblasti Střední Evropy. Veškeré snahy a projekty však nevedly ke zdárnému cíli, neboť poválečné rozdělení Evropy tomu nepřálo. Československo se tak v důsledku tohoto rozdělení nemohlo zapojit do procesu celoevropské poválečné integrace tak, jak jsem jej nastínil v předchozí kapitole. Československo se stalo součástí východního bloku a bylo tak na bezmála půlstoletí odříznuto od západního dění.⁶²

Po pádu železné opony v roce 1989 se tak v Československu oživila idea o zapojení se do projektu evropské spolupráce, která již však byla poměrně rozvinutá a značným způsobem změnila strategii vedení diplomacie mezi státy v Evropě. Soudě těchto skutečností tak bylo

⁶¹ HAD, Miloslav, STACH, Stanislav, URBAN, Luděk. *Česká republika v Evropské unii: členství, přínosy a výzvy*. Praha: Linde, 2006, s. 10-14.

⁶² MALÍŘ, Jan. *Česká republika v Evropské unii (2004-2009): institucionální a právní aspekty členství*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2009, s. 7-8.

jasné, že pokud se má tehdy ještě Československo stát její součástí, bude nutné přistoupit k aktivnímu vyjednávání o vstupu s dosavadními členy a ke splnění potřebných náležitostí. Celý proces přístupu se tak nakonec ke zdárnému konci dobral až po 15 ti letech.⁶³

První skutečné kroky pro vznik členství byly učiněny ještě za existence ČSFR, kdy v roce 1991 byla sjednána asociační dohoda mezi státy ES a ČSFR. Tato tzv. federální evropská dohoda však nikdy nevstoupila v platnost, neboť došlo k zániku ČSFR a vzniku dvou nových samostatných států. Samostatná Česká republika tak vyjednala dohodu novou, která vstoupila v platnost 1. května 1995 a stala se tak základním dokumentem upravujícím vztahy mezi ČR a EU během období před samotným vstupem.⁶⁴ V průběhu vyjednávání bylo nutné překonat zprvu zdrženlivý postoj tehdejších členských států a definovat podmínky, za kterých bude reálný vstup pro země střední a východní Evropy – známé pod názvem Kodaňská kritéria.⁶⁵

V lednu roku 1996 předložila Česká republika svou oficiální žádost o členství v EU a tím zcela dobrovolně projevila svůj zájem o to stát se plnohodnotným členem EU. O rok později Evropská rada vyjádřila svůj plný souhlas, aby Komise zahájila jednání o uzavření smlouvy o přistoupení s šesti kandidátskými zeměmi, u kterých byl největší předpoklad pro splnění všech stanovených podmínek členství. Česká republika byla jednou z nich. Jak jsem již v této části kapitoly naznačil, proces integrace byl již v tuto dobu značně rozvinutý a bylo tak třeba vyřešit obrovské množství otázek. Z toho důvodu se jednání o podmínkách vstupu protáhlo na celé 4 roky. Posléze však vyústilo v přijetí smlouvy o přistoupení ČR a dalších devíti států k EU. Ta byla podepsána na summitu v Athénách v dubnu roku 2003. Tuto smlouvu bylo však nutné ještě ratifikovat všemi stávajícími a novými členskými státy.⁶⁶

O existenci euroskepticismu ve světě jsem se v práci již zmiňoval například s odkazem na De Gaullovu politiku v podkapitole 1.4. Má tedy bohatou historii a jeho existence sahá ke kořenům evropské spolupráce. Rozhodně jej lze považovat za faktor, který mohl významně ovlivnit i vstup ČR do EU. Od kdy se u nás euroskeptické tendence objevují? Jaká panovala nálada v době přístupových jednání?

V 90. letech 20. století zažívala Česká republika období vysoké míry konsenzu politických elit na jednom společném cíli. Tím se bezpochyby stal vstup naší země do EU. Proti této shodě politických elit vystupovala z tehdejších relevantních politických stran pouze

⁶³ MALÍŘ, Jan. *Česká republika v Evropské unii (2004-2009): institucionální a právní aspekty členství*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2009, s. 8.

⁶⁴ *Asociační dohoda* [online]. euroskop.cz, [cit. 17. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.euroskop.cz/167/sekce/asociacni-dohoda/>>

⁶⁵ MALÍŘ, Jan. *Česká republika v Evropské unii (2004-2009): institucionální a právní aspekty členství*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2009, s. 8.

⁶⁶ Tamtéž, s. 8-9.

KSČM a SPR-RSČ.⁶⁷ Otázka vstupu ČR do EU tak představovala tzv. valenční téma. Neboli téma, pro které je charakteristické, že panuje shoda na konkrétní politice (v našem případě snaha o vstup do EU) současně doprovázená střetem stran, ve snaze dokázat, že právě ona strana je nejlepší volbou pro voliče k prosazování jednotného cíle.⁶⁸

Názory občanů v období před vstupem do EU byly základní „hybnou silou“ pro Českou republiku v otázce členství naší země v EU, neboť osud členství měl být rozhodnut na základě historicky prvního všelidového referenda. V celém předvstupním období od roku 1999 do roku 2002 dle publikace Euroskepticismus ve střední Evropě převládal počet příznivců EU, což bylo shledáno jako teoreticky pozitivní skutečnost pro výsledek budoucího referenda.⁶⁹

Toto tvrzení je možné podložit i na základě výzkumu veřejného mínění zpracovaného sociologickým ústavem AV ČR. Tisková zpráva z července roku 2002 jasně poukazuje na proevropské smýšlení obyvatel našeho státu. Na otázku: „*Myslíte si, že Česká republika má usilovat o vstup do Evropské unie?*“ odpovídalo v průběhu roku 2002 stabilně více jak 50 % dotazovaných respondentů kladně. Kladné výsledky vykazuje rovněž šetření týkající se otázky referenda o přistoupení k EU. V případě této části průzkumu byla respondentům položena otázka: „*Kdyby bylo zítra referendum o členství ČR v Evropské unii, Vy osobně byste hlasoval pro nebo proti členství?*“. Procentuální zastoupení respondentů hlasujících jednoznačně pro se pohybovalo v rámci šetření v roce 2002 mezi 40 % až 48 %.⁷⁰ Data získaná v rámci tohoto šetření z roku 2002, byla zároveň v rámci této tiskové zprávy graficky porovnána s daty získanými v rámci pravidelných šetření stejných otázek od roku 1996. Pro lepší přehlednost uvádím výsledky výzkumu v převzaté grafické podobě dle zdroje.

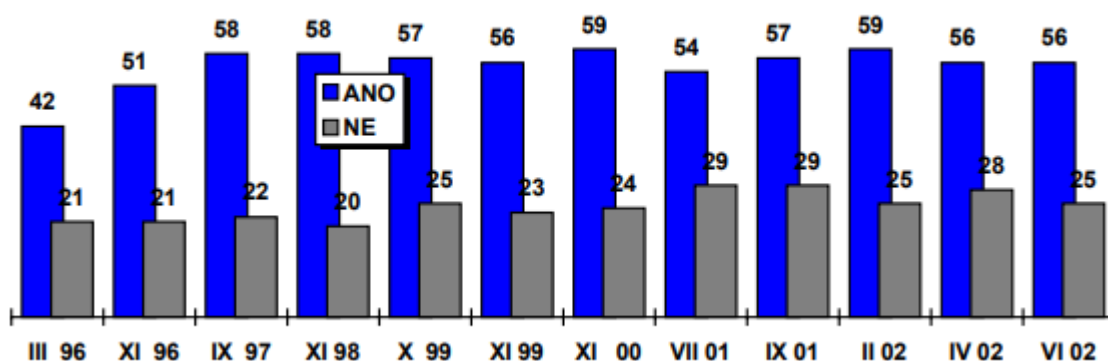
⁶⁷ HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016, s. 38.

⁶⁸ LINEK, Lukáš. Zhodnocení valenční teorie volebního chování na základě otevřených otázek ohledně důvodů volební neúčasti. *Naše společnost*, roč. 8, č. 2, s. 11-12.

⁶⁹ HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016, s. 38.

⁷⁰ REZKOVÁ, Miluše. *Integrace ČR do EU – aktuální postoje a názory* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 2. července 2002 [cit. 19. února 2021]. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a171/f9/100083s_PM20702.pdf>

Graf 1 vyjadřující odpovědi na otázku, zda má ČR usilovat o vstup do EU



Zdroj: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a171/f9/100083s_PM20702.pdf

Tabulka 2 vyjadřující odpovědi na otázku týkající se hlasování v referendu o členství v EU

	1997	1999	2000	2001				2002		
				IV	VI	X	XI	II	IV	VI
<i>hlasoval by pro členství</i>	46	35	44	39	38	45	44	48	40	42
<i>hlasoval by proti členství</i>	15	16	16	19	17	18	14	18	19	17
<i>neví, jak by hlasoval</i>	19	22	18	21	24	20	27	18	22	21
<i>nehlasoval by</i>	12	8	9	7	8	7	6	5	6	7
<i>neví, zda by hlasoval</i>	8	19	13	14	13	10	9	11	13	13

Zdroj: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a171/f9/100083s_PM20702.pdf

V grafu č. 1 je poměrně dobře patrný dlouhodobý trend převahy pozitivního postoje pro vstup naší země do EU, tedy příznivců EU. Dopočet do 100 % vždy představuje osoby, které v rámci šetření uváděly odpověď „nevím“. Tabulka č. 2 pak vystihuje názory společnosti v otázce referenda o přistoupení a výsledky v ní uvedené poukazují na skutečnost, že referendum jako takové mělo dopadnout pro ČR kladně. Zároveň však odráží fakt, že velká množina lidí v daném časovém rozmezí neměla ještě jasně utvořený pohled na problematiku členství v EU a nevěděla, jakým způsobem by v rámci referenda hlasovala. Významnou roli v hlasování těchto jedinců, tak mohli sehrát političtí aktéři, jejichž úkolem bylo prezentovat veřejnosti skutečnosti týkající se našeho členství v EU. Případně média či jiné faktory ovlivňující veřejné mínění, které byly v rámci práce již teoreticky rozebrány.

2.2 Referendum jako závazný odraz veřejného mínění

V České republice bylo pro schválení Smlouvy o přistoupení k Evropské unii využito celostátní referendum, které se konalo 13. a 14. června roku 2003. Pro účast bylo oprávněno 8 258 358 voličů a vyjádřit svůj postoj k věci dorazilo 55,21 % z nich. 77,33 % hlasujících se vyjádřilo pro vstup České republiky do EU. Vzhledem k tomu, že tento dokument je velice obsáhlý (má více než 5000 stran) a jedná se o složitý právní text, bylo nutné jej srozumitelně interpretovat široké veřejnosti. K tomuto docházelo prostřednictvím politiků, kteří prezentovali podstatné informace občanům. Výsledek referenda o přistoupení ČR do EU, tak závisel na komunikačních schopnostech politických aktérů a na zpracování jejich vyjádření médií.⁷¹

Referendum o přistoupení je historicky první okamžik, kdy se široká veřejnost mohla vyjádřit v otázce integračního snažení, a je tak dle mého názoru přímým odrazem otázky veřejného mínění o členství ČR v EU. Důležitost veřejného mínění v oblasti členství bych tak podložil samotou existencí všelidového referenda. Neboť to bylo využito vůbec poprvé, jako projev přímé demokracie od založení Československa v roce 1918 na našem území, a samozřejmě tak i poprvé v historii samostatné České republiky. Existence referenda tak podtrhuje důležitost dané otázky a zároveň i skutečnost, že názor lidu v takto klíčových situacích týkajících se budoucnosti celého státu je zásadní. Výsledek referenda byl kladný. Lidé dostali jen jednu otázku, na kterou bylo třeba odpovědět ano nebo ne. Znění otázky bylo následné: „*Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?*“ Podpora vstupu, která vzešla z tohoto referenda, byla velmi vysoká. Již dříve jsem uvedl, že se jednalo o více jak $\frac{3}{4}$ kladných hlasů, které reprezentovaly bez mála půl čtvrtého milionu obyvatel. Nicméně i přes silně pozitivní výsledek je nutné podotknout, že celková účast registrovaných voličů byla nakonec nízká. Výsledky referenda by byly platné při jakékoliv účasti, což bylo předem stanoveno. Konečné výsledky ukázaly volební účast ve výši 55,21 %.⁷²

Výsledky hlasování pro celé území ČR nebyly jednotné, ale lišily se v jednotlivých regionech. Přičemž volební účast kolidovala v rozsahu cca 10 %. Nejnižší volební účast zaznamenal právě Moravskoslezský kraj se svými 49,57 % účasti obyvatel v referendu. Podpora vstupu do EU pak zaznamenala menší rozdíly a pohybovala se v rozmezí 7 %.

⁷¹ HAD, Miloslav, STACH, Stanislav, URBAN, Luděk. *Česká republika v Evropské unii: členství, přínosy a výzvy*. Praha: Linde, 2006, s. 163.

⁷² LEBEDA, Tomáš. *Referendum o přistoupení ČR k Evropské unii. Několik různých pohledů na první všelidové hlasování v Česku*. *Politologický časopis* [online]. Nakladatelství Masarykovy univerzity v Brně, 2004, 206-209 (3) [cit. 20. 12 2020]. Dostupné na https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2004/3/Polcas_2004_3_pp_206_223.pdf.

Přičemž Moravskoslezský kraj překvapivě zaznamenal se svými 79,08 % třetí nejlepší pozici v rámci podpory vstupu.⁷³ Význam referenda o přistoupení v ČR vyvolal reakce i u zahraničních autorů⁷⁴, kteří se problematikou pátého rozšíření EU v roce 2004 aktivně zabývali.

2.3 Pozitiva a negativa členství

S tím, že se Česká republika stala právoplatným členem EU, vznikly našemu státu ale i občanům určitá nová práva a povinnosti. Začlenění se mezi ostatní evropské státy ve společenství znamenalo již v průběhu přístupových jednání vyřešit otázku aplikovatelnosti *acquis communautaire* a nutnost přijmout mnoho právních předpisů či stávající vnitrostátní právo upravit tak, aby bylo v souladu s právem evropským. Veškeré tyto skutečnosti se tak přímo dotkly i obyvatel ČR a mohly sehrát důležitou roli při formování jejich názoru na naše členství. Přistoupení k EU však neznamená jen úpravu právních předpisů, ale především soubor výhod, které by měl členský stát svou účastí získat. Osobně považuji za důležité, aby občané byli řádně informováni o fungování EU a jednotlivých výhodách, které jim naše setrvání přináší. Domnívám se, že řádná informovanost o všech pozitivěch, ale i negativěch je klíčem pro utváření objektivních názorů společnosti, a tím i jakousi zárukou pro kvalitní zpětnou vazbu z řad obyvatel. V České republice můžeme pozorovat poměrně silné zastoupení euroskepticismu, kterému se v práci budu ještě podrobně věnovat. Jak již bylo v úvodu práce nastíněno, veřejné mínění je silně provázáno s faktory, které jej ovlivňují. Domnívám se, že jeho pozice ve společnosti, je mimo jiné do jisté míry ovlivněna právě i množstvím a kvalitou informací, které se k obyvatelům dostanou. Svou významnou roli sehrávají i politické strany, které by měly tyto informace interpretovat a svou činností tak přímo formují názory veřejnosti.

Soudě výsledků sociologického výzkumu Marka Německého týkajícího se postavení ČR v EU (sběr dat proběhl v roce 2015) je jasně dohledatelné, že v naší společnosti převažují v hodnocení našeho členství převážně skeptické postoje. Ze všech 8 zemí, které byly součástí výzkumu, se naše republika umístila jako nejnegativnější respondent v otázce postoje ke členství. Hodnocení výhod a nevýhod pro nás dopadlo šokujícím výsledkem, a to že výhody členství převažují nad nevýhodami pouze u 13 % českých respondentů. Nevýhody pak

⁷³ LEBEDA, Tomáš. *Referendum o přistoupení ČR k Evropské unii. Několik různých pohledů na první všelidové hlasování v Česku. Politologický časopis* [online]. Nakladatelství Masarykovy univerzity v Brně, 2004, 206-209 (3) [cit. 20. 12 2020]. Dostupné na https://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2004/3/Polcas_2004_3_pp_206_223.pdf.

⁷⁴ HANLEY, Seán. A nation of Sceptics? The Czech EU Accession Referendum of 13-14 June 2003. *West European Politics*, 2004, roč. 27, č. 4, s. 691-715.

převažují dle 44 % respondentů. 38 % dotazovaných se domnívá, že výhody a nevýhody jsou v rovnováze, zbývajících 5 % si s otázkou výhod neví rady. Pro porovnání se situací v ostatních státech, uvádím také výsledky vybraných okolních států v pořadí výhody/rovnováha/nevýhody. V Německu se situace promítla do výsledku výzkumu v poměru 34 %:37 %:25 % a v sousedním Slovensku situaci odráží výsledky 26 %:45 %:28 %. Přičemž dopočet do 100 % vždy představuje respondenty, kteří si neví s otázkou rady.⁷⁵

Šetření také prokázalo, že protievropské postoje spojované s vyzdvihováním negativ členství jsou nejvíce zastoupeny u seniorů a příslušníků nižší třídy obyvatelstva. Poskytuje také informace o tom, že tyto postoje jsou nejvíce zakořeněny u voličů KSČM a Úsvitu přímé demokracie, případně ČSSD.⁷⁶

Součástí výzkumu byla i část, kdy jednotlivým respondentům bylo celkem v 8 zemích předloženo jedenáct tzv. polarizovaných pojmů. Úkolem jednotlivců pak bylo uvést, zda si konkrétní pojem spojují s EU pozitivně anebo negativně. České veřejné mínění opět v rámci výzkumu dopadlo ze všech zkoumaných zemí nejhůře a spojovalo tak EU hojně s negativními konotacemi pojmů. Pro představu s pojmem riziko si jasně Unii spojilo 57 % Čechů, zatímco Slováků jen 42 % a Němců 39 %.⁷⁷

Analýza prokázala, že Češi vnímají EU pozitivně v otázkách životního prostředí, či v otázce příležitostí vytváření pracovních míst. Negativně se však vyjádřili k blahobytu, otázce Eura, jako velké nejistoty v oblasti měny, případně vnímání Unie, jako organizace vlídné k podnikům, a nikoliv k zaměstnancům. Podle autora se zde nabízí hypotéza, zda takový postoj nemůže být mimo jiné i důsledkem prezentace evropské politiky českými médii, která kladou velký důraz na přizpůsobování se českých podniků pravidlům jednotného trhu. Což dle autora může v respondentech evokovat pocit, že: „*Evropská unie je především neoliberální projekt jednotného trhu, ze kterého „obyčejní lidé“ v roli zaměstnanců odkázaných na svou mzdu nic nemají.*“⁷⁸

Opět se zde tedy střetáváme s myšlenkou řádné informovanosti obyvatel o skutečném stavu, ke které jsem se již v průběhu práce vyjadřoval. Stále více se tedy domnívám, že ne všichni obyvatelé naší země mají jasný a rovnocenný pohled na to, co vlastně EU znamená a co skutečně přináší a naopak zakazuje.

⁷⁵ NĚMECKÝ, Marek. *Česká republika v Evropské unii - co občané očekávají a čeho se obávají?: výsledky reprezentativního sociologického výzkumu*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. - zastoupení v České republice, 2016, s. 19.

⁷⁶ Tamtéž, s. 19-20.

⁷⁷ Tamtéž, s. 20.

⁷⁸ Tamtéž, s. 20.

2.3.1 Pozitiva vstupu

Nyní bych rád vyzdvihl hlavní přínosy vstupu, které považuji za základ pro existenci dobrého vztahu ČR a EU. Seznámení veřejnosti s existencí výhod, ale také nevýhod, kterým se hodlám rovněž věnovat, shledávám jako základ znalostí každého občana České republiky. Pozitivní aspekty členství by rozhodně měly převažovat nad těmi negativními, případná absence takovýchto pozitiv by totiž jistě byla veřejností shledána jako nežádoucí a projevila by se na celkové náladě ve společnosti. Dobrou informovanost v těchto otázkách tak vidím jako východisko pro zamezení šíření potenciálních euroskeptických tendencí plynoucích z nedostatečné informovanosti obyvatel.

Přínosy členství v Evropské unii jsou mnohostranné. Jejich projevy můžeme nalézt jak v posílení mezinárodního postavení naší republiky v oblasti politické i hospodářské, tak i v oblasti bezpečnosti našeho státu a obyvatel. Členství v EU tak významně posiluje mezinárodní postavení ČR vůči třetím zemím a zabezpečuje, že naše země již není vnímána jako stát „zaostalého Východu“. Tato skutečnost tak může mít vliv například při rozhodování zahraničních investorů, ale také usnadňuje pozici tuzemských podnikatelů na trhu práce či zboží.⁷⁹

Ode dne přistoupení každý občan České republiky získal též občanství Evropské unie.⁸⁰ Společně s ním tak získal i nová a významná práva a z nich plynoucí výhody. Například právo pobytu a usazování se ve všech členských státech EU, které zajišťuje, že každý občan EU má právo pobývat v jiné členské zemi bez ohledu na to, zda je turista, student či pracovník ucházející se o práci v zahraničí. Společně s ním má občan záruku, že neztratí své nároky, které mu byly přiznány v rámci sociálního pojištění domovské země a bude mu uznána jeho kvalifikace neboli jeho vzdělání, které může doložit vysvědčením či diplomem. Občané odcházející za prací do jiné členské země jistě ocení i své právo na stejnou odměnu, podmínky práce a vůbec zákaz jakéhokoli projevu diskriminace oproti pracovníkům domácí země. Právo pracovat v zahraničí se tak aktivně nevztahuje jen na podnikatele, drobné živnostníky, lékaře, vědce a jiné profese, ale i osoby, které by se rády podílely přímo na chodu Evropské unie. Každý občan, který dosáhl požadované kvalifikace, se může ucházet o práci přímo v institucích EU a stát se tak osobou přímo se zapojující v rámci integračního dění. Každý občan ČR tak získal značné výhody pro získání svých financí například v rámci podnikání, nicméně je také uživatelem zásadních výhod v roli spotřebitele. Ochrana

⁷⁹ HAD, Miloslav, STACH, Stanislav, URBAN, Luděk. *Česká republika v Evropské unii: členství, přínosy a výzvy*. Praha: Linde, 2006, s. 36-37.

⁸⁰ ŠABATOVÁ, Anna a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2017, s. 9.

spotřebitele věnuje EU velkou pozornost, stála u zrodu velkého množství právních předpisů a harmonizace v této oblasti, jejichž úkolem je zabezpečit, aby se spotřebiteli dostávalo potřebných informací o výrobku či službě, kterou se chystá zakoupit. Případně zajišťuje, že takový produkt je maximálně bezpečný a spolehlivý. V praxi si tak obyvatelé naší země například mohou být jisti, že u zboží naleznou vždy návod v rodném jazyce, mají jistotu prodloužené záruční doby na nový výrobek po dobu dvou let, v případě nákupu na dálku skrze webové stránky pak mají možnost využít bezplatného nároku na odstoupení od smlouvy do 14 dnů. Dále pak jistě stojí za zmínku bezpečnost motorových vozidel a jejich preventivních bezpečnostních systémů zaváděných ve výrobě, kterou jistě ocení každý obyvatel. Případně také požadavky na uvedení složení potravin a procentuální zastoupení klíčových složek produktu na etiketě. Dále v souvislosti s členstvím došlo k významnému posílení vlastnických práv jedince, k lepšímu postavení zaměstnanců či zlepšení životního prostředí a jeho ochraně.⁸¹

Škála výhod členství, které mohou přímo pocítit všichni obyvatelé naší země bez rozdílu je obrovská, cílem mé práce však není ji komplexně obsáhnout. Pokusil jsem se tedy vymezit jen základní příklady z každodenního života a provést jakýsi náhled do činnosti EU v této problematice. Opět se domnívám, že informovanost obyvatelstva je klíčovým prvkem, neboť jak jsem přiblížil pole působnosti Unie je rozsáhlé a domnívám se tak, že lidé si ani nemusí uvědomit, že zrovna ona výhoda, kterou každý den čerpají, plyne právě z našeho členství v EU.

2.3.2 Negativa vstupu

Samotná existence členství pochopitelně nepřináší naší zemi jen výhody. Dle mého názoru se jedná o samozřejmý jev, neboť má-li fungovat seskupení takového rozměru a množství států dohromady, je jasné že sebou ponese i jisté nevýhody. Domnívám se, že je nutné si uvědomit, že to, co je vnímáno jako nevýhoda pro jeden stát, může být vnímáno jako výhoda pro jiného člena. Myslím si, že je tedy nutné si přiznat existenci nevýhod, které z našeho členství plynou a veřejně je prezentovat v jejich skutečné podobě, která se naší společnosti týká. Za důležité však považuji, aby nevýhody v žádném případě nepřevyšovaly před výhodami. V takovém případě by smysl setrvání v Unii neměl z hlediska budoucnosti význam a odmítavé reakce společnosti podložené touto skutečností by byly zcela na místě.

⁸¹ HAD, Miloslav, STACH, Stanislav, URBAN, Luděk. *Česká republika v Evropské unii: členství, přínosy a výzvy*. Praha: Linde, 2006, s. 67-82.

Faktickou nevýhodu je možné spatřovat ve skutečnosti, že Česká republika může být přehlasována v oblastech, kde se pro rozhodnutí využívá metody kvalifikované většiny. V této souvislosti tak může dojít k potlačení našich republikových zájmů, neboť pro ně při hlasování nenajdeme dostatečně silné spojence. Další nevýhoda je shledávána například v možnosti dostat od EU sankci v případě špatné či žádné implementace stanovené evropské legislativy. Dále pak fakt, že v souvislosti s přistoupením naší republiky na evropský trh začaly české firmy čelit silné konkurenci ostatních států, či řada z našich firem má zahraniční vlastníky a při vyplácení dividend tak dochází k odtoku peněz. V souvislosti s vnitřním trhem jsme také zaznamenali nutnost harmonizovat standardy pro prodávané zboží s ostatními zeměmi EU.⁸² Tyto a mnohé další skutečnosti, je tak možné zařadit do oblasti nevýhod.

U mnohých takovýchto příkladů, je však zásadní otázka, zda se fakticky jedná o skutečnou výhodu či nevýhodu pro všechny a za všech okolností. Domnívám se, že na jednotlivé případy je nutné se dívat z širšího úhlu pohledu a teprve následně je zařadit k výhodám či nevýhodám. Výsledné zařazení i přes veškerou snahu u mnohých otázek nemusí být zcela jednoznačné a může se tak stát, že v té samé skutečnosti je možné spatřit výhodu i nevýhodu zároveň. Což může být v praxi využito či záměrně zneužito pro manipulaci s veřejností a jejím míněním. Například právě otázka nutnosti harmonizace standardů prodávaného zboží je výstižným příkladem zachycující tento jev v praxi. Na jedné straně harmonizace nutí prodejce v tuzemsku vynaložit nemalé úsilí, aby byly splněny veškeré takto stanovené požadavky. Na straně druhé však pro toho samého prodejce, tentokrát však v roli kupujícího v jiném evropském státě, jako skutečnost zaručující mu kvalitu zboží, na kterou je zvyklý ve své domovské zemi i při nákupu v cizině.

Obdobný příklad také mohu demonstrovat na množství financí, které ČR do unijního rozpočtu odvedla. Soudě zdroje se jedná k roku 2020 zhruba o 617 miliard korun. Obrovské číslo a silný argument, který se v myslí protievropsky smýšlejícího obyvatele může stát hybnou silou k utvrzení euroskepticismu, neboť se na první pohled jasně jedná o velkou nevýhodu členství. Pokud se však danou otázkou budeme zabývat více, zjistíme, že stejný zdroj informací také uvádí částku 1,43 bilionu korun jako taxu, která byla naší zemi Komisí

⁸² ZACHOVÁ, Aneta. *Infografika: Jaké jsou výhody a nevýhody členství ČR v EU?* [online]. euractiv.cz, 1. května 2020 [cit. 22. ledna 2021]. Dostupné na <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/infographic/infografika-jake-jsou-vyhody-a-nevyhody-clenstvi-cr-v-eu/>>.

vyplacena.⁸³ Zde, pokud si dáme v souvislost obě částky, jasně vidíme, že ve finále je ČR výraznějším příjemcem finančních prostředků, než jejich „dárce“ pro ostatní členy s celkovým rozdílem ve prospěch země více než 800 miliard. Tedy je možné ji označit jako stát, který je tzv. čistý příjemce.⁸⁴ Obě tyto situace jsem popsal jako modelový příklad toho, jak lze pomocí neúplných informací zkreslit skutečnost a využít takovýto fakt jako argument negativně ovlivňující veřejné mínění.

2.4 Euroskepticismus u nás

V České republice je za jednoho z významných protagonistů euroskepticismu považován exprezident Václav Klaus. Právě on ve svých myšlenkách, stejně jako mnozí ostatní, odkazuje na konzervativní političku Margaret Thatcherovou.⁸⁵ Soudě analýzy projevů našeho exprezidenta, kterou provedl Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, bylo zjištěno, že téma Evropská unie dominovalo Klausovým projevům. Celkem se objevilo ve 135 projevech z celkových 469 projevů, jež byly předmětem analýzy. Se zastoupením téměř 30 % tak jednoznačně téma EU dominovalo.⁸⁶

Český euroskepticismus je označován jako kombinace tří faktorů, přičemž jedním z nich je právě odmítavý postoj Václava Klause. Naprostá většina jeho výroků byla vzhledem k projektu EU negativní, přičemž v jeho druhém prezidentském období se hovoří až o 75 %.⁸⁷ Soudě politologů Vladimíry Dvořákové a Bohumila Doležala jistě musely Klausovy názory dopadnout na smýšlení veřejnosti a její mínění v otázkách integrace. Přičemž vliv soudě povahy jeho názorů určitě nemohl být pozitivního charakteru. Dle dotazovaných politologů tak lze spatřovat jistou spojitost mezi exprezidentovými názory a klesající důvěrou společnosti v EU během druhého prezidentského volebního období Václava Klause.⁸⁸ Toto tvrzení lze podpořit i výsledky pravidelného průzkumu agentury STEM vydaného dne 25. 9. 2012, který poukazuje na skutečnost, že důvěru v EU má pouze 37 % občanů ČR což je

⁸³ ZACHOVÁ, Aneta. *Infografika: Jaké jsou výhody a nevýhody členství ČR v EU?* [online]. euractiv.cz, 1. května 2020 [cit. 22. ledna 2021]. Dostupné na <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/infographic/infografika-jake-jsou-vyhody-a-nevyhody-clenstvi-cr-v-eu/>>.

⁸⁴ KOMÍNKOVÁ, Magda. *15 let ČR v EU: Co nám EU přinesla?* [online]. euroskep.cz, 15. května 2019 [cit. 22. ledna 2021]. Dostupné na https://www.euroskep.cz/9047/33124/clanek/15-let-cr-v-eu-co-nam-eu-přinesla/?fbclid=IwAR372DlG6yb3LUYK7bV4P16FX_6O2PllYwgt1WG6plN5vzXtMyvs-TTPUYY.

⁸⁵ HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016, s. 23.

⁸⁶ *Politologové: S odchodem Klause český euroskepticismus nezmizí* [online]. euractiv.cz, 8. března 2013 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/politologove-s-odchodem-klause-cesky-euroskepticismus-nezmizi-eu-010665/>.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ *Snižují Klausovy výroky důvěru Čechů v EU?* [online]. euractiv.cz, 22. října 2010 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/politologove-klausovy-vyroky-snizuji-duveru-cechu-v-eu-vaclav-klaus-dvorakova-dolezal-010328/>.

historické minimum.⁸⁹ Důvěra v EU během tohoto volebního období vykazuje soudě průzkumů klesající tendenci z dlouhodobého hlediska již od roku 2010.⁹⁰ Případnou spojitost mezi názory exprezidenta Klause a negativním postojem Čechů k EU je teoreticky možné dovozovat i z výsledků Standardního Eurobarometru 82. Národní zpráva poukazuje na skutečnost, že situace v otázce míry pozitivního hodnocení EU ze strany obyvatelstva se v roce 2014 rapidně změnila oproti roku 2013. Změna představovala celých 13 % a v otázce pozitivního hodnocení EU se tak pozitivně vyjádřilo celých 37 % dotazovaných oproti 24 % v roce 2013.⁹¹ Jak je obecně známo rok 2013 znamenal i konec druhého volebního období V. Klause a jeho odchod z aktivní politické činnosti vůbec.⁹² I dle mého úsudku, je tedy skutečně možné spatřovat jistou spojitost mezi těmito jevy.

Mezi další dva faktory řadíme tápání a nejistotu české politické reprezentace v evropských otázkách a dále pak samozřejmě i nedostatek informací o evropské integraci.⁹³ Tyto další faktory můžeme podpořit například myšlenkou Tomáše Weisse, vedoucího katedry evropských studií univerzity Karlovy, který právě na ně v rámci pořádané besedy poukázal. V debatě konané dne 24. dubna 2018 na téma „*Český euroskepticismus: příčiny a možné důsledky*“ uvádí svůj postoj k věci. Soudě jeho názoru na dané téma nejsou obyvatelé České republiky pevně zakořenění euroskeptici, nýbrž se jen málo zajímají o evropské politické dění a tím pádem jsou méně informováni o těchto skutečnostech. Společně s omezenými informacemi jsou ovlivněni postojem některých českých politických elit či celých politických stran a jejich činy. Například neefektivní čerpání dotací na projekty, které selhaly nebo nemají úspěch. Což je provázáno s myšlenkou, že český politický systém je plný zástupců, kteří pořádně nevědí, na jakém principu funguje EU, případně neumí dostatečně prosadit své zájmy a zájmy veřejnosti, kterou zastupují a tím vytváří negativní obraz propojení EU a ČR v očích společnosti. Veřejná skepse v této oblasti tak může pocházet právě odsud.⁹⁴

⁸⁹ *Důvěra Čechů v Evropskou unii* [online]. stem.cz, 26. září 2012 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://www.stem.cz/duvera-cechu-v-evropskou-unii/>.

⁹⁰ *Důvěra Čechů v EU klesla na historické minimum* [online]. zpravy.aktualne.cz, 20. března 2012 [cit. 20. února 2021]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/duvera-cechu-v-eu-klesla-na-historicke-minimum/r~i:article:737916/>>

⁹¹ *Standardní Eurobarometr 82 Národní zpráva, 2014: Veřejné mínění v zemích Evropské Unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 18. února 2021], s. 3-4. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb82/eb82_cz_cz_nat.pdf>

⁹² Prof. Ing. Václav Klaus, CSc. – *Životopisná data* [online]. klaus.cz, [cit. 18. února 2021]. Dostupné na <<https://www.klaus.cz/clanky/2470>>

⁹³ MANSFELDOVÁ, Zdenka, GUASTI, Petra, ed. *Euroskepticismus a percepce evropského integračního procesu v České republice v letech 2004-2010*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 35.

⁹⁴ *Český euroskepticismus: příčiny a možné důsledky*. [online]. politikaspolecnost.cz, 10. května 2018 [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.politikaspolecnost.cz/reports/cesky-euroskepticismus-priciny-mozne-dusledky/>.

Pokud se zaměříme na postoje českých politických stran, zjistíme, že nalezneme zástupce tvrdé i měkké větve euroskepticismu, tak jak byly vymezeny výše dle popsáných typologizací. Nicméně tvrdý euroskepticismus prozatím v České republice nemá velkou voličskou základnu. Reprezentuje jej především Strana svobodných občanů. Dále pak také strana Svoboda a přímá demokracie v čele s Tomiem Okamurou. Za tvrdé euroskeptiky jsou také považovány strany jako Dělnická strana sociální spravedlnosti či Národní demokracie.⁹⁵ V případě České republiky se tak setkáváme převážně s měkkou formou euroskepticismu, což osobně považuji za důležitou skutečnost z hlediska dalšího setrvání v EU a prohlubování vzájemných vztahů s ostatními státy v rámci EU. Za hlavního představitele měkké formy euroskepticismu je v českém politickém prostředí považována především Občanská demokratická strana (ODS) a Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM).⁹⁶

2.5 Analýza postojů české veřejnosti ke členství v EU

V rámci zpracování této podkapitoly bych se rád zaměřil na celostátní průzkumy spokojenosti prováděné certifikovanými společnostmi a data z nich vyplývající. V případě porovnávání informací z celého období působnosti naší země v EU bych se rád speciálně pozastavil u průzkumů odrážejících situaci u nás ve vybraných letech, které považuji za zajímavé z hlediska dění v EU a našeho členství. Na mysli mám zejména rok 2004, kdy se naše země stala součástí EU. Jako potenciálně zajímavý považuji i rok 2009, kdy v druhé polovině roku ČR předsedala EU.⁹⁷ Stejně tak přelom roku 2015 a 2016, kdy v Evropě vrcholila migrační krize, který by mohl teoreticky poskytnout zajímavá data v rámci otázky důvěry obyvatel v EU vzhledem k informovanosti o daném problému.

Tisková zpráva prezentovaná koncem roku 2020 ústavem STEM odrážející důvěru v EU hovoří o 57 % spokojenosti občanů s členstvím v EU ke konci roku 2020. Zároveň však obsahuje grafické znázornění průběhu spokojenosti s členstvím od vstupu po současnost. Právě toto znázornění mě zaujalo, neboť na křivce grafu jsou hezky patrné poměrně zásadní výkyvy ve spokojenosti, které je možné pozorovat právě v letech, které jsem výše vymezil jako potenciálně zajímavé pro následné zkoumání.⁹⁸

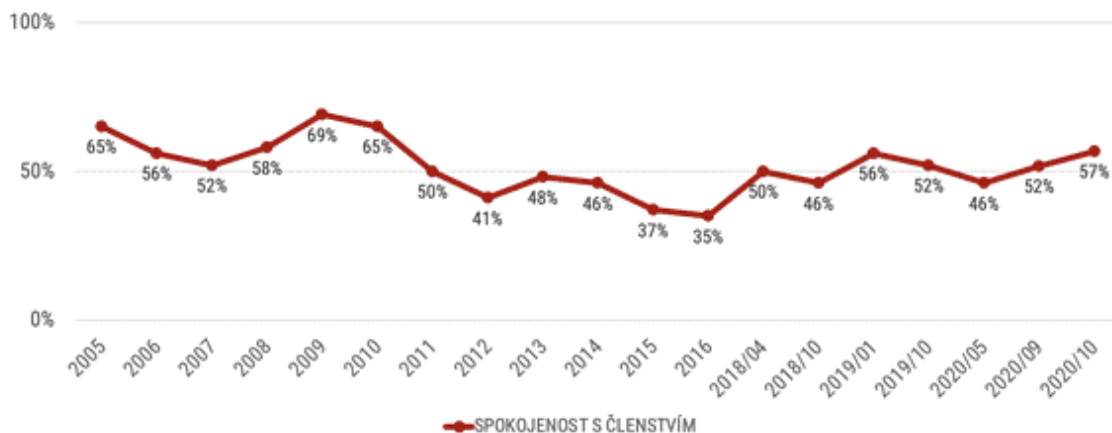
⁹⁵ *Měkký a tvrdý euroskepticismus* [online]. politicky-slovník.cz, [cit. 18. února 2021]. Dostupné na <<http://www.politicky-slovník.cz/eu/mekky-a-tvrdy-euroskepticismus/>>

⁹⁶ PACVOŇ, Roman. (2007). Havlík, Vlastimil – Kaniok, Petr (eds.): *Euroskepticismus a země střední a východní Evropy*. Středoevropské politické studie, 9(1), 95-98, [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4350/6103>

⁹⁷ *Aktuality Českého předsednictví* [online]. eu2009.cz, [cit. 21. února 2021]. Dostupné na <<http://eu2009.cz/cz/news-and-documents/default.htm>>

⁹⁸ *Důvěra v Evropskou unii po jarním poklesu roste* [online]. stem.cz,

Graf 2 vyjadřující spokojenost respondentů s členstvím v průběhu let



Zdroj: <https://www.stem.cz/duvera-v-evropskou-unii-po-jarnim-poklesu-roste/>

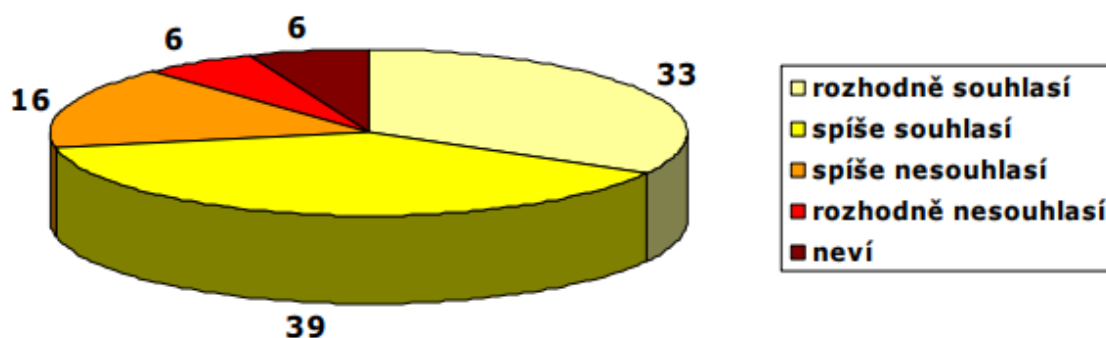
2.5.1 Situace po vstupu do EU

Předvstupními náladami v zemi a výsledky referenda, které stvrdilo vstup naší republiky do EU, jsem se v práci již zabýval. Pokládám si však otázku, jaká nálada panovala u občanů v naší zemi po tomto vstupu a tím pádem i na jaké „startovní pozici“ co se důvěry a názorů veřejnosti týče, se Česká republika nacházela. První tisková zpráva, která poskytuje grafické znázornění souhlasu obyvatel se členstvím v EU, byla zpracována CVVM na konci března roku 2005. Tedy necelý rok po našem přístupu k EU. Souhlas se členstvím vyjádřilo v průzkumu 72 % obyvatel, vyjádřili jej častěji muži, mladí lidé, studenti, osoby samostatně výdělečně činné a v rámci politického spektra převážně voliči ODS. Nesouhlas, který byl prezentován 22 % obyvatel, nejčastěji vyjadřovali důchodci a obecně lidé starší 60 let, dělníci, osoby považující svou životní úroveň za špatnou a z voličského spektra voliči KSČM.⁹⁹ Zjištěné informace tak dle mého úsudku korespondují se situací, která u nás v daném čase panovala. Existence téměř jednotné politiky zaměřené na vstup a snaha českého návratu „zpět do Evropy“ po období stráveném pod nadvládou východního bloku jistě sehráli svou roli.

9. prosince 2020 [cit. 21. února 2021]. Dostupné na <<https://www.stem.cz/duvera-v-evropskou-unii-po-jarnim-poklesu-roste/>>

⁹⁹ HORÁKOVÁ, Naděžda. *Souhlas se členstvím ČR v EU a NATO a zájem o práci v zemích EU* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 19. dubna 2005 [cit. 22. února 2021], s. 1-2. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a68/f9/100472s_pm50419.pdf>

Graf 3 prezentující výsledek souhlasu obyvatel se členstvím v EU zpracovaný po březnu 2005



Zdroj: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a68/f9/100472s_pm50419.pdf

Spokojenost obyvatel krátce po vstupu je možné podložit i dalším šetřením, které rovněž proběhlo v roce 2005, konkrétně v druhé polovině května. Tedy více jak rok po existenci faktického vztahu mezi EU a ČR. Ke spokojenosti se členstvím se opět přihlásila téměř dvou třetinová většina obyvatel, konkrétně se jednalo o 64 %.¹⁰⁰

Mimo zmiňovanou spokojenost se předmětem šetření stala také otázka přínosů a negativ členství pro respondenty. Šetření proběhlo formou otevřených odpovědí bez předem stanoveného výběru odpovědí s možností uvést 2 příklady ke každé straně. Výsledná čísla v rámci analýzy je tak nutné vykládat s ohledem na skutečnost, že celek představuje 200 %. Dotazovaní čeští občané nejvíce ocenili možnost bezproblémového cestování (41,8 %), možnost pracovat v zahraničí (18,8 %) a existenci volného trhu či pohybu zboží (11,9 %). Velká míra respondentů však své odpovědi nedokázala uvést (48 %). V rámci negativních postojů nejvíce zmiňovali pocit ztráty samostatnosti, tedy podřízenost a závislost na EU případně cizích normách, kterým je nutné se přizpůsobit (30,3 %). Více než desetina obyvatel (13,8 %) se domnívala, že Česká republika nemá možnosti, jak prosadit své zájmy oproti ostatním velkým zemím a je tak jakousi druhořadou zemí v rámci unie. Téměř 60 % (59,3 %) dotazovaných opět nedokázalo uvést odpověď.¹⁰¹

Dle mého názoru, je z tohoto šetření teoreticky patrná skutečnost, že občané naší země i rok po našem vstupu nebyli řádně informováni a ztotožnění s tím, co vlastně EU znamená a jak funguje. Jak jinak by se totiž dala vykládat skutečnost, že respondenti v tak velkém procentuálním zastoupení nebyli schopni bez předem stanovených možností odpovědět na

¹⁰⁰ HORÁKOVÁ, Naděžda. *Výhody a nevýhody členství České republiky v Evropské unii* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 15. června 2005 [cit. 22. února 2021], s. 1. Dostupné na

<https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1106/f9/100494s_pm50615.pdf>

¹⁰¹ Tamtéž, s. 2-4.

otázku výhody či nevýhody, které sami pocítují? Domnívám se, že daná čísla reflektují skutečné vědomí občanů, kteří věří, že EU je zjevně něčím dobrým pro ně samotné, a proto jsou s členstvím obecně spokojeni. Nicméně velké spoustě z nich chybí dostatek informací, aby byli schopni prezentovat své vlastní názory v rámci dané problematiky.

Tyto mé domněnky se pokusím demonstrovat na výsledku pravidelného šetření Eurobarometr 64 z podzimu roku 2005. Ten se mimo jiné zajímal i o informovanost a důvěru občanů vůči médiím. Respondenti při posuzování své vlastní informovanosti byli poměrně skeptičtí. Jen třetina (34 %) dotazovaných uvedla, že dle svého vlastního úsudku rozumí tomu, jak EU funguje. V porovnání s celoevropským průměrem té doby, který činil 41 %, anebo průměrem v desítce nových členských zemí představovaným 49 %, tak český průměr zaostává. Průzkum tak například poukázal na skutečnost, že Češi si neví rady s otázkou finančních prostředků, kterými EU disponuje a stejně jako respondenti z ostatních členských zemí se tak mylně domnívají, že hlavním příjemcem evropských prostředků je sama administrativa EU. Na tomto příkladu je patrná nesrozumitelnost komunikace mezi představiteli a obyvatelstvem ve členských státech. Nejlepších výsledků v oblasti povědomí o EU dosáhli mladí lidé ve věku 20-24 let a manažeři. Poměrně špatně pak dopadli nezaměstnaní, matky v domácnosti a vůbec nejhůře dopadli žáci základních škol ve věku do 15 let. V otázce důvěry vůči médiím Češi vykazují vysoké hodnoty a televizi, internet či tisk považují za základní prameny pro získávání informací.¹⁰²

Podle grafu č. 2 můžeme v následujících letech pozorovat pozvolna klesající křivku spokojenosti. Ta by mohla být ovlivněna skutečností, že „prvotní okouzlení“ občanů spojené se členstvím pominulo a začalo se projevovat skeptické smýšlení veřejnosti, která vlastně neví, co od EU dále čekat, nebo požadovat. Průzkum CVVM provedený v dubnu 2007 poukazuje na skutečnost, že v české společnosti, se rozrůstá množina osob, která na otázku spokojenosti se členstvím nedokáže odpovědět negativně ani pozitivně. Tato skupina bez názoru představuje 36 % dotázaných¹⁰³ a dle mého úsudku je dobrým odrazem toho, že česká veřejnost v otázkách spojených se členstvím tápe. Domnívám se, že pokud člověk není schopen úsudku, zda mu členství přináší výhody a je tedy spokojen, případně nikoliv, nemůže být za žádných okolností řádně informován o aktuálním dění.

¹⁰² Eurobarometr 64 Národní zpráva, 2005: *Veřejné mínění v zemích Evropské Unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 24. února 2021], s. 4-31. Dostupné na

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb64/eb64_cs_nat.pdf>

¹⁰³ ČADOVÁ, Naděžda. *Členství České republiky v Evropské unii očima veřejnosti* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 27. dubna 2007 [cit. 23. února 2021], s. 2. Dostupné na

<https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1007/f9/100681s_pm70427.pdf>

2.5.2 Vybrané klíčové situace a jejich vliv na smýšlení veřejnosti v průběhu našeho členství

Opětovný výrazný posun k pozitivním hodnotám, jejichž pomyslný vrchol byl dosažen v roce 2009 dle grafu č. 2, charakterizuje období, kdy se ČR chystala na své historicky první předsednictví v EU. Tato bezpochyby významná událost se odehrála právě v první polovině roku 2009 a naše země se tak stala historicky druhou z nově přistoupených zemí, která se této funkce ujala.¹⁰⁴ Jaké nálady bylo možné v tomto období pozorovat mezi obyvatelstvem ČR?

Otázkou informovanosti a názorů občanů spojených s předsednictvím se zabývalo mnoho průzkumů CVVM. Vzhledem k důležitosti této události, docházelo k silné medializaci tématu a v souvislosti s ní se k obyvatelům mohla dostat velká množina informací, které poskytovaly zkreslenou pravdu či šířily dezinformace. Osobně se domnívám, že české předsednictví a s ním spojené okolnosti mohly fungovat jako „vstupenka naší země do EU“. Ano, skutečně jsme samozřejmě byli součástí EU od roku 2004, nicméně fakt, že řada občanů si nebyla jistá naší pozicí v EU a plně nechápala, co je vlastně cílem našeho členství, byl nepopiratelnou skutečností, na kterou jsem v rámci práce prostřednictvím průzkumů spokojenosti již odkazoval. Tuto realitu si dobře uvědomoval i tehdejší premiér Mirek Topolánek a sám na ni poukázal v rámci zahajovací kampaně „Tváře českého předsednictví“ 4. září roku 2008¹⁰⁵ *"Byl bych rád, kdyby lidé naše předsednictví chápali jako jedinečnou příležitost, jak pochopit Evropskou unii. Jsme jejími členy již více než čtyři roky. Stále ji však vnímáme jako cosi vzdáleného, odosobněného, a tudíž pro nás nezajímavého. Což vůbec neodpovídá skutečnosti."*¹⁰⁶, vzkázal M. Topolánek občanům naší země.

V souvislosti s touto skutečností bych rád provedl analýzu několika vybraných nezávislých průzkumů zpracovaných CVVM v období 2008-2009, týkající se otázky smýšlení obyvatel spojeného s předsednictvím ČR v Radě EU. První terénní šetření konané začátkem června roku 2008 přineslo dle mého názoru zajímavé výsledky. Poukazuje na fakt, že 75 % občanů se o naše předsednictví nezajímá a aktivní zájem jeví pouze 22 % dotazovaných.¹⁰⁷

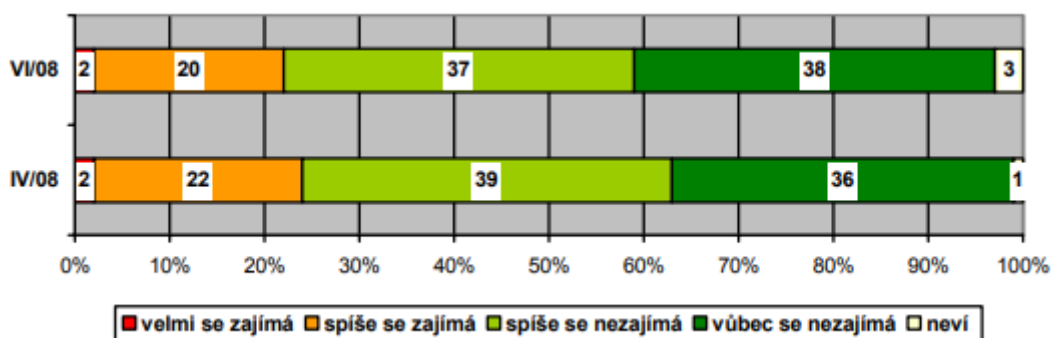
¹⁰⁴ ZENKNER, Petr. *Předsednictví ČR v EU 2009* [online]. euroskep.cz, [cit. 25. února 2021]. Dostupné na <<https://www.euroskep.cz/112/sekce/predsednictvi-cr-v-eu-2009/>>

¹⁰⁵ *Premiér na zahájení kampaně: Předsednictví ČR v Radě Evropské unie bude historickou událostí* [online]. vlada.cz, 5. září 2008 [cit. 23. února 2021]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-na-zahajeni-kampane-predsednictvi-cr-v-rade-evropske-unie-bude-historickou-udalosti-41036/>>

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ ŠKODOVÁ, Markéta. *Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 4. července 2008 [cit. 23. února 2021], s. 1. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a787/f9/100810s_eu80704.pdf>

Graf 4 Zájem o předsednictví naší země vyjádřen v %



Zdroj: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a787/f9/100810s_eu80704.pdf

Podle získaných informací bylo zjištěno, že zájem projevují potenciální voliči ODS, osoby s dobrou životní úrovní a svou roli sehrálo dle průzkumu i dosažené vzdělání. Výsledky dokazují, že zájem o otázku předsednictví roste vzhledem k míře dosaženého vzdělání, nejvíce se o předsednictví zajímají vysokoškoláci (52 %) a naopak nejméně osoby, které mají neúplné základní vzdělání, kde 58 % z nich uvádí, že o problematiku nemá vůbec zájem.¹⁰⁸

Zajímavou oblastí, která mě v rámci průzkumů překvapila, je právě otázka informovanosti obyvatel. Naprostá většina populace starší 15 let se shodla, že se cítí být nedostatečně informovaná o tomto tématu. Jedná se o 74 % dotazovaných, což vzhledem k významnosti této události pro naši zemi je dle mého úsudku znepokojující údaj. Pouze 32 % dotazovaných se domnívalo, že předsedající země může ovlivnit unijní politiku, celých 46 % zastávalo názor, že unijní politiku ovlivnit nemůže a zbývajících 22 % si s touto otázkou nevědělo rady.¹⁰⁹ Ačkoliv se Češi cítí být nedostatečně informováni a nemají potřebné znalosti daného tématu, polovina dotazovaných (50 %) z neznámého důvodu věřila, nebo spíše doufala, že Česká republika v rámci svého předsednictví obstojí.¹¹⁰ Obdobné tendence a výsledky prokázalo návazné šetření CVVM zpracované v rámci října roku 2008. Jednotlivé procentuální výsledky se lišily maximálně v jednotkách procent a poukázaly tak na

¹⁰⁸ ŠKODOVÁ, Markéta. *Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 4. července 2008 [cit. 23. února 2021], s. 1-2. Dostupné na https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a787/f9/100810s_eu80704.pdf

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 3-4.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 3-4.

skutečnost, že občané ČR v rámci názorů a informovanosti za 4 měsíce nedosáhli téměř žádných pokroků v dané tematice.¹¹¹

Šetření probíhající během českého předsednictví v první polovině roku 2009 poukazuje na zlepšení situace, nicméně údaje v nich prezentované lze vzhledem k situaci stále považovat za neuspokojivé. V únorovém průzkumu CVVM zjistilo, že v české veřejnosti stále převažuje zastoupení těch, kteří se o předsednictví nezajímají. Tato skupina představovala 54 % dotazovaných. 44 % respondentů pak projevilo o danou tematiku zájem.¹¹² Tyto hodnoty lze bezesporu považovat za zlepšení situace oproti výsledkům získaných v roce 2008. Výrazně tak klesl podíl osob, které se o téma nezajímají a vzrostl počet osob se zájmem v dané věci. V otázce profilů respondentů byly vyhodnoceny stejné výsledky. Stále tak platí situace, že podporu a aktivní přístup mají potenciální voliči ODS, osoby s dobrou životní úrovní a vyšším dosaženým vzděláním. Optimismus Čechů je rovněž stále patrný, 54 % dotazovaných zhodnotilo počínání naší země jako dobré.¹¹³

V období vrcholícího předsednictví přineslo CVVM v rámci své tiskové zprávy grafické zpracování vývoje zájmu o předsednictví občanů za období duben 2008 až červen 2009. Z něj je patrná situace zlepšení zájmu osob o danou problematiku o celých 13 procentuálních bodů. Pozitivně lze vyhodnotit změny ve skupině osob, které se „vůbec nezajímají“. Zde došlo k poklesu o 15 % a respondenti z této skupiny se tak pravděpodobně zařadili mezi osoby s aktivním zájmem, nebo osoby, které se o problematiku spíše nezajímají.¹¹⁴

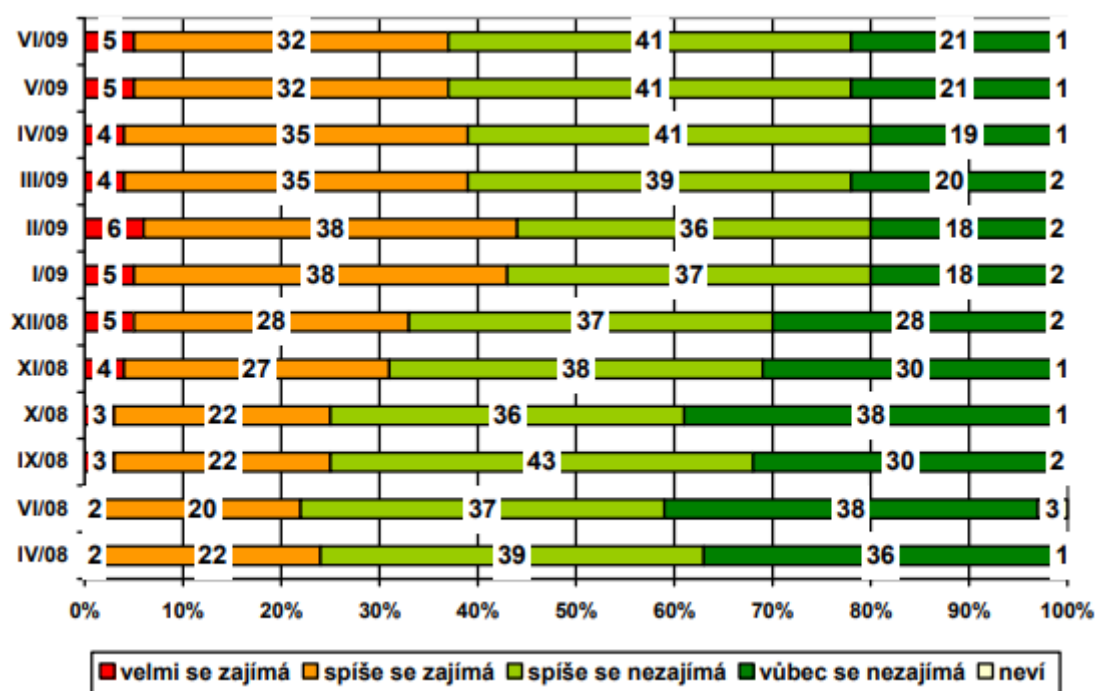
¹¹¹ ŠKODOVÁ, Markéta. *Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 10. listopadu 2008 [cit. 23. února 2021], s. 1-6. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a815/f9/100838s_pm81110.pdf>

¹¹² ŠKODOVÁ, Markéta. *Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 9. března 2009 [cit. 23. února 2021], s. 1-2. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a716/f9/100879s_pm90309.pdf>

¹¹³ Tamtéž, s. 1-2.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 1-2.

Graf 5 vyjadřující procentuální vývoj zájmu občanů o předsednictví

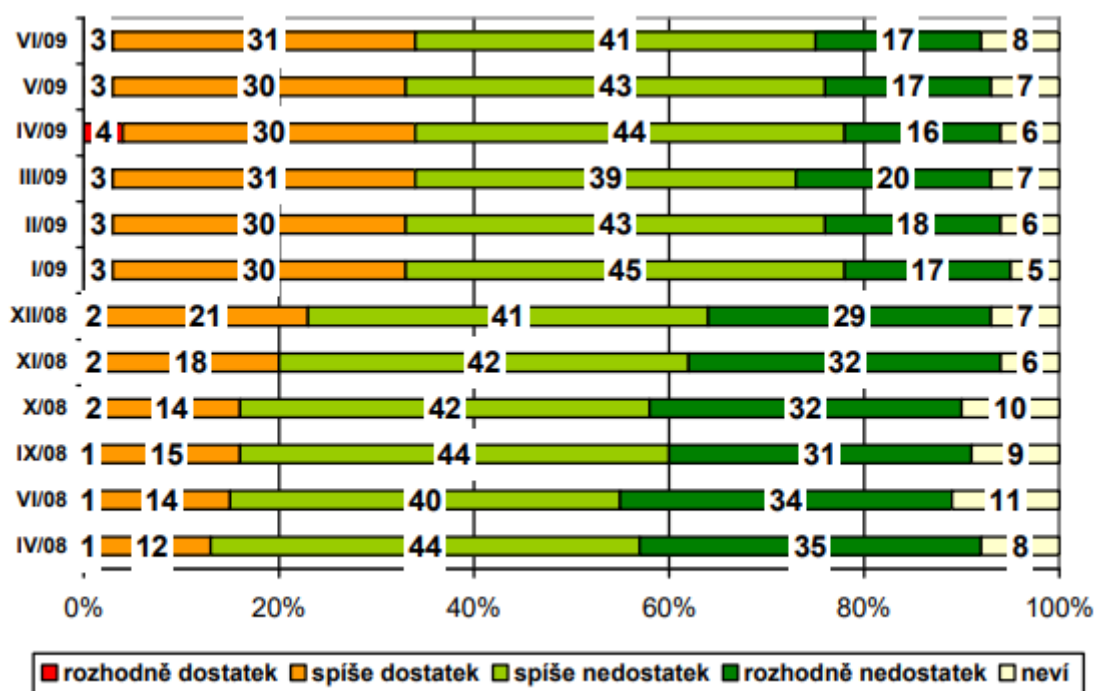


Zdroj: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a620/f9/100936s_pm90708.pdf

Situace týkající se informovanosti obyvatel České republiky vyjádřená v následujícím grafu č. 6 zaznamenala také pozitivní výsledky. Dle navazujících průzkumných šetření, které byly vyhodnoceny v rámci této tiskové zprávy, tak došlo k nárůstu dostatečně informovaných osob a poklesu osob se zcela nedostatečnou informovaností. Nicméně je zde stále patrná poměrně silná skupina jedinců, která nemá dostatečnou informovanost a bohužel je i procentuálně silnější než osoby informované o dění.¹¹⁵

¹¹⁵ ŠKODOVÁ, Markéta. *Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 8. července 2009 [cit. 24. února 2021], s. 3. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a620/f9/100936s_pm90708.pdf>

Graf 6 prezentující míru informovanosti osob týkající se předsednictví v % na konci našeho předsednictví v roce 2009

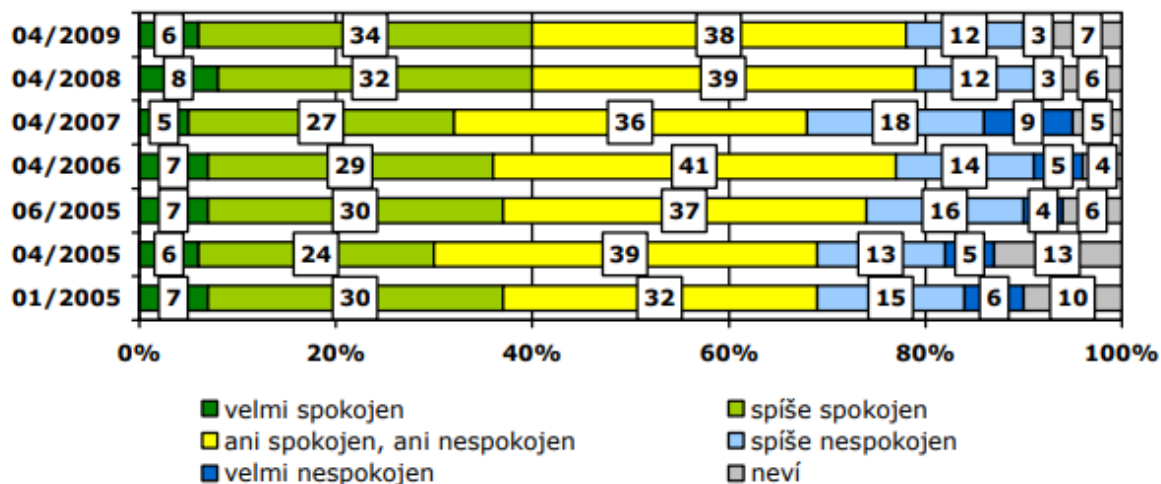


Zdroj: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a620/f9/100936s_pm90708.pdf

V rámci pravidelného dubnového šetření spokojenosti CVVM v roce 2009 jsem se setkal s výsledky, které z dlouhodobého hlediska opět potvrzují, že většina dotazovaných je se členstvím ČR v EU spokojena (40 %). Ti, kteří pocítovali nespokojenost, jsou v menšině prezentováni 15 %. Stále velká skupina obyvatel však nezastávala žádný názor a na otázku měla neutrální postoj, jedná se o celých 38 % dotazovaných. Rozložení dat získaných v rámci odpovědí veřejnosti vykazují dlouhodobou neměnnost, při srovnání dat s rokem 2008 nevykazují téměř žádné rozdíly. Z dlouhodobého hlediska je tak možné Čechy charakterizovat jako národ spokojený se členstvím, ovšem se značnými rezervami v podobě těch, kteří svůj názor nedokážou vyjádřit.¹¹⁶

¹¹⁶ TABERY, Paulína, ČEPELÁK, Václav. *Občané o členství České republiky v Evropské unii* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 21. května 2009 [cit. 24. února 2021], s. 1. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a689/f9/100916s_pm90521a.pdf>

Graf 7 porovnávající spokojenost se členstvím v EU v průřezu let společně s množinou osob zastávající neutrální postoj



Zdroj: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a689/f9/100916s_pm90521a.pdf

V otázce spokojenosti standardně pozitivní ohlasy vyjadřují mladí lidé, občané se subjektivně deklarující dobrou životní úroveň a s vysokoškolským vzděláním. V rámci politického spektra se jedná o voliče ODS a osoby, které v referendu hlasovali pro vstup. Opačný názor tradičně zastávají voliči KSČM, lidé se subjektivně špatnou životní úrovní, lidé s nižšími stupni vzdělání a osoby, které se v referendu vyjádřili proti vstupu. Věková analýza pak potvrdila, že starší občané ve věku 60 let a více zaujímají k integraci negativní postoj.¹¹⁷

Skutečnosti popsané na základě šetření CVVM je možné podložit i výsledky standardního Eurobarometru 71 zpracovaného pro rok 2009. V otázkách spokojenosti občanů a faktorů ovlivňujících jejich smýšlení se jednotlivá šetření podporují a výsledky, které přináší tak prezentují totožné závěry.¹¹⁸

Šetření potvrzuje masové rozšíření informace o českém předsednictví především v českých médiích a přináší data poukazující na skutečnost, že 84 % Čechů zaznamenalo v médiích takovou informaci a jen 15 % ji nezaznamenalo. V celoevropském měřítku byla však informovanost vyhodnocena jako nižší. V průměru se informace o našem předsednictví dostaly k 1/3 obyvatel EU a zbývající 2/3 obyvatel se k informacím nedostaly. Vzhledem ke stále trvajícím trendům Čechů čerpat informace prostřednictvím masových médií je tak více

¹¹⁷TABERY, Paulína, ČEPELÁK, Václav. *Občané o členství České republiky v Evropské unii* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 21. května 2009 [cit. 24. února 2021], s. 1-2. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a689/f9/100916s_pm90521a.pdf>

¹¹⁸ *Eurobarometr 71 Národní zpráva, 2009: Veřejné mínění v zemích Evropské Unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 24. února 2021], s. 1-7. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb71/eb71_cz_cs_exec.pdf>

než pravděpodobné, že snaha o informovanost ze strany státu byla průkazná.¹¹⁹ V rámci České republiky byl spuštěn i speciální web spojený s informativní činností o českém předsednictví, který je provozován i dnes.¹²⁰ Otázkou však zůstává, do jaké míry občané jim prezentované informace byli schopni přijmout, pochopit a jaké obsahové kvality tyto informace byly. Neboť to, že občané zachytili zprávu o našem předsednictví, ještě není zárukou toho, že pochopili jeho význam a teoreticky možné přínosy pro náš vztah s EU. Jakým způsobem se tedy ve finále informovanost promítla do smýšlení občanů? Jak bylo poukázáno výše soudě průzkumů CVVM sice vzrostla informovanost o této tematice, což je připisováno právě silné medializaci tématu a došlo i k patrným zlepšením v této otázce. Nicméně z dlouhodobého hlediska se stále velká míra dotazovaných občanů potýkala s nedostatkem relevantních informací v této problematice a nevěděla si tak s otázkami rady, případně neměla názor či nenašla motivaci se o daná témata zajímat.¹²¹

Vůbec nejméně osob spokojených s českým členstvím bylo dle šetření STEM prezentovaném v grafu č. 2 zjištěno v roce 2016. Mohla vrcholící migrační krize a informace prezentované v médiích ovlivnit smýšlení Čechů o EU? Osobně se domnívám, že rozhodně ano, silná medializace tématu a časté hoaxy s ním spojované rozhodně dle mého úsudku mohly negativně působit na smýšlení veřejnosti o našem členství. Již dříve jsem se v práci pokusil vymezit důležitost médií a informací v nich prezentovaných na smýšlení české veřejnosti, která přikládá takovýmto informacím poměrně vysokou důvěru. V kombinaci s trendem rostoucí důvěry ve zprávy prezentované na sociálních sítích, které jak je obecně známo, často slouží pro šíření „fake news“, se rozhodně může jednat o faktor s negativním vlivem.

Výzkum STEM TRENDY 9/2015 publikovaný 23. 10. 2015 poukazuje na fakt zvyšující se nespokojenosti lidí s členstvím České republiky v Evropské unii. Výzkum přináší data informující o faktu, že 61 % české veřejnosti je nespokojeno s naším členstvím v EU, a pokud by se v teoretické rovině znovu konalo referendum o vstupu, pouze 38 % by hlasovalo pro. Tyto hodnoty STEM vzhledem k pravidelně sbíraným datům označil za nejnižší hodnoty spokojenosti obyvatel v historii. 58 % respondentů rovněž přiznává, že cítí znepokojení a obavy spojené se členstvím naší země v EU. Z hlediska dlouhodobého

¹¹⁹ Eurobarometr 71 Národní zpráva, 2009: *Veřejné mínění v zemích Evropské unie* [online]. ec.europa.eu, [cit. 24. února 2021], s. 1-7. Dostupné na

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb71/eb71_cz_cs_exec.pdf>

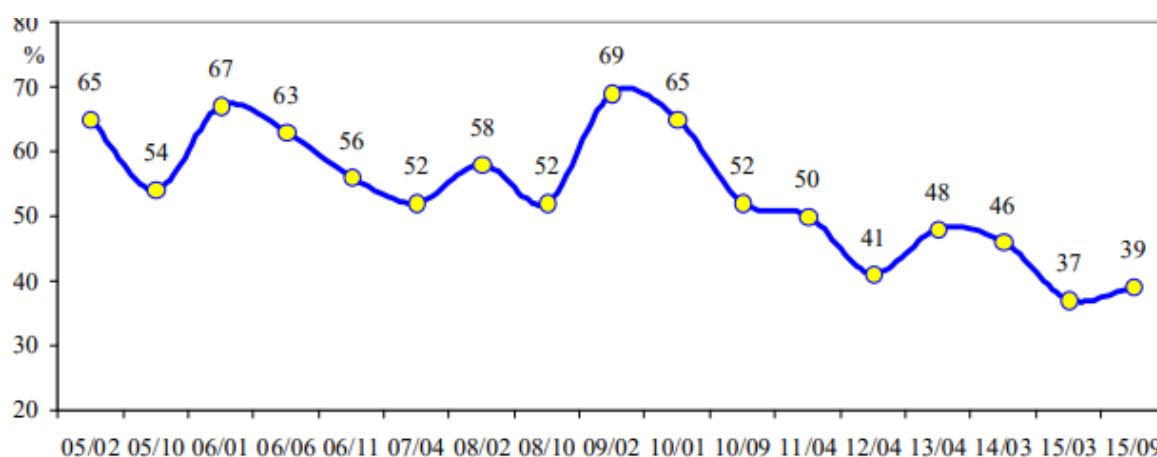
¹²⁰ *České předsednictví Evropské unie* [online]. eu2009.cz, [cit. 25. února 2021]. Dostupné na <<http://www.eu2009.cz/index.htm>>

¹²¹ *Předsednictví prestiž ČR nezlepšilo, myslí si Češi* [online]. euractiv.cz,

9. července 2008 [cit. 25. února 2021]. Dostupné na <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/dle-pruzkumu-verejneho-mineni-predsednictvi-v-rade-eu-mezinarodni-prestiz-cr-nezlepsi-006242/>>

posuzování spokojenosti pomocí průzkumů STEM ukazuje, že dochází k pozvolnému oslabování míry spokojenosti. To bylo přerušeno v období českého předsednictví v roce 2009, které přineslo vlnu posílení pozitivních ohlasů.¹²² Vzhledem k tomu, co již o informovanosti v tomto klíčovém období víme, je pravděpodobné, že se mohlo jednat spíše o vlnu naděje či víry pozitivního charakteru než o odraz informovanosti veřejnosti. Po tomto klíčovém období se spokojenost opět pozvolna začala snižovat a dostala se pod hranici 50 %. V roce 2015 došlo k výraznému oslabení, které autoři šetření dávají do kontextu s komplikovanou situací přílivu migrantů do Evropy. Obavy českých občanů z uprchlíků a dané situace podpořené informacemi z médií a hoaxy tak jednoznačně označují za faktor negativně ovlivňující podporu či oblibu EU u veřejnosti. Tedy faktor podporující euroskepticismus v ČR. Dané tvrzení potvrzuje následující grafické znázornění.¹²³

Graf 8 vyjadřující spokojenost občanů ČR s naším členstvím v EU



Zdroj: https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2015/12/3080_1829.pdf

Šetření STEM v souvislosti s uprchlickou krizí prokázalo, že u lidí majících strach z této situace vyvolává EU negativní pocity. Znepokojení, ostražitost, nedůvěru a obavy tak projevilo 65 % osob majících strach z dané situace oproti 39 % respondentů, kteří se uprchlíků nebojí.

Negativní postoje a obavy z této situace je možné pozorovat i v průzkumech CVVM. Situace spojená s přijímáním uprchlíků je většinou české veřejnosti odmítána. Dle průzkumu se v období říjen až listopad 2015, kdy byla sbírána data, v Česku jedná o 59 % osob naprosto odmítajících přijetí uprchlíků a dalších 35 % respondentů odmítajících delší pobyt těchto

¹²² Zvyšuje se podíl lidí nespokojených s členstvím České republiky v Evropské unii [online]. stem.cz, 23. října 2015 [cit. 25. února 2021], s. 1. Dostupné na <https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2015/12/3080_1829.pdf>

¹²³ Tamtéž, s. 2.

uprchlíků na našem území. Jen pouhá 4 % občanů se k dané situaci nestaví negativně.¹²⁴ Občané ČR vnímají tyto cizince jako bezpečnostní riziko a EU jako „diktátora“ nutícího nás do činů, se kterými nesouhlasíme.

Daná problematika vykazuje rovněž enormní zájem veřejnosti, 74 % respondentů potvrdilo, že se o danou krizi zajímá. STEM uvádí pro srovnání například zájem občanů o volby do Evropského parlamentu v květnu 2014 ve výši 28 %. Zde je jasně vidět markantní nepoměr a obrovský rozdíl zájmu obyvatel týkající se této problematiky.¹²⁵

Kombinace faktorů enormního zájmu obyvatel o tuto tematiku, jejich bezpečnostní obavy a masmédiá informující o roli EU jako strůjce „uprchlického diktátu“ se tak dle mého názoru rozhodně podepsala na důvěře lidí v EU samotnou a také v otázce euroskepticismu u nás. Své tvrzení bych se rád pokusil podpořit opět výzkumem CVVM, který prokázal, že v inkriminovaném časovém období se 82 % respondentů vyjádřilo negativně v otázce působení EU během této krize.¹²⁶ Domnívám se, že daná situace dobře vystihuje vzájemný vztah mezi silou informací a projevem euroskeptických tendencí obyvatel našeho státu.

2.5.3 Situace dnes

Důvěra obyvatel České republiky podle tiskové zprávy agentury STEM prezentované 9. 12. 2020 roste. 57 % občanů je spokojeno se členstvím. 8 z 10 Čechů pociťuje sounáležitost s Evropou, což lze označit za uspokojivé výsledky. Z hlediska euroskepticismu je dle mého úsudku významný fakt, že většina Čechů je pro zlepšování či reformy EU, a nikoliv pro tvrdé a okamžité vystoupení z EU. Množina Čechů, která je rozhodně nespokojena se členstvím a je tak považována za osoby, u kterých by se teoreticky tyto tendence mohly vyskytovat, je prezentována pouze 18 % obyvatel.¹²⁷ Z dlouhodobého hlediska je tak příznivé, že většina obyvatel, kteří se uchylují ke kritice EU, volí jako prostředek řešení dialog a změny před výstupem. Podle těchto dat je tak možné dokazovat, že euroskepticismus, který se vyskytuje u obyvatel v ČR, je v převážné většině zastoupen v jeho měkké formě.

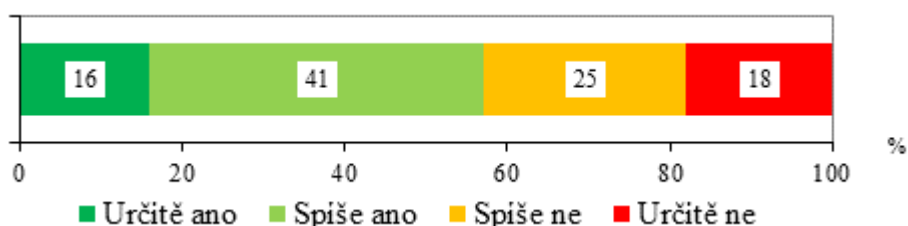
¹²⁴ BUCHTÍK, Martin. *Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků říjen a listopad 2015* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 30. listopadu 2015 [cit. 2. března 2021], s. 1-3. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1978/f9/pm151130.pdf>

¹²⁵ Tamtéž, s. 4.

¹²⁶ Tamtéž, s. 6.

¹²⁷ *Důvěra v Evropskou unii po jarním poklesu roste* [online]. stem.cz, 9. prosince 2020 [cit. 2. března 2021]. Dostupné na <https://www.stem.cz/duvera-v-evropskou-unii-po-jarnim-poklesu-roste/?fbclid=IwAR1WN7TjptXi40wThabz6a0udDi_Z6R8aOIxwcLo4U88_yNuu0LCHXb1rzI>

Graf 9 vyjadřující spokojenost Čechů s členstvím v roce 2020



Zdroj: https://www.stem.cz/duvera-v-evropskou-unii-po-jarnim-poklesu-roste/?fbclid=IwAR1WN7TjptXi40wThabz6a0udDi_Z6R8aOIxwcLo4U88_yNuu0LCHXb1rZI

Navzdory pozitivním ohlasům týkajících se spokojenosti se členstvím, se však dle výsledků šetření naše země stále potýká s problémem informovanosti obyvatel. 61 % dotazovaných se domnívá, že členové české vlády nemohou rozhodovat v klíčových záležitostech týkajících se chodu Unie. Občané mají rovněž problém s tím, že si nejsou vědomi, kdo je na úrovni Unie zastupuje a přetrvává tak přesvědčení, že „EU jedná o nás, ale bez nás“.¹²⁸ Tato situace není dle mého úsudku příliš dobrá a je odrazem faktu, že Češi dlouhodobě nemají dostatečné znalosti o fungování EU. Agentura STEM ve své zprávě dodává, že jistým východiskem pro danou situaci by se mohlo stát nastávající České předsednictví, které nás čeká v roce 2022 a očekává se zvýšená medializace spojená s evropskými otázkami. Pokud by byla informační situace ohledně chystaného předsednictví dobře zvládnuta a podařilo se občanům poskytnout ucelené, přehledné a pravdivé informace v dostatečné míře, domnívám se, že by mohla výrazně a pozitivně přispět k celkovému pohledu občanů na EU a jejich obecnému povědomí o dané problematice.

Míru znalostí Čechů o fungování EU je možné podpořit také výsledky průzkumu STEM týkajícího se tematiky dotací, o které jsem se v práci již zmiňoval dříve. Skutečnost, že Česká republika čerpá dotace z EU považuje 68 % občanů za přínosnou. Nicméně o tom, jak jsou prostředky rozdělovány, využity, či jaký je poměr mezi příjmy a výdaji ČR do unijního rozpočtu už bilance soudě průzkumu není tak kladná. Takové vědomosti má podle průzkumu STEM pouze čtvrtina lidí. Celých 45 % dotazovaných nemá vůbec žádné ponětí o množství financí, které ČR od EU dostává. Alarmující je také situace, kdy se více než desetina respondentů (13 %) domnívá, že ČR dává do rozpočtu unie více prostředků, než sama přijme a členství je tak pro naši zemi ztrátové. Fakt, že čeští občané v dané záležitosti nemají obecný

¹²⁸ *Důvěra v Evropskou unii po jarním poklesu roste* [online]. stem.cz, 9. prosince 2020 [cit. 2. března 2021]. Dostupné na <https://www.stem.cz/duvera-v-evropskou-unii-po-jarnim-poklesu-roste/?fbclid=IwAR1WN7TjptXi40wThabz6a0udDi_Z6R8aOIxwcLo4U88_yNuu0LCHXb1rZI>

přehled dokládá i výsledek šetření zkoumající účelnost dotací. Valná většina respondentů (70 %) označuje dotace jako neúčelné, přitom více jak polovina z nich (52 %) není schopna jmenovat jeden jediný jim známý projekt, který byl spolufinancován z rozpočtu EU. Nutno podotknout, že každý takovýto projekt je patřičně označen cedulkou informující o této skutečnosti.¹²⁹

Již tradičních výsledků v šetření dosáhla jeho část věnovaná třídění respondentů dle spokojenosti a společných znaků. Zcela pravidelně se tak potvrdila skutečnost, že mladší, vzdělanější a pravicově orientovaní obyvatelé naší země jsou spokojeni více. Kdežto opačná skupina starších, levicově orientovaných a méně vzdělaných obyvatel patří většinou ke skeptikům.¹³⁰

2.6 Shrnutí

V rámci této kapitoly jsem se zabýval postavením České republiky jakožto řádného člena EU a podstatnými fakty, které s tímto vztahem souvisí. Právě veřejné mínění vymezené v přechozí kapitole sehrálo klíčovou roli v otázce našeho přístupu. Ten proběhl na základě výsledků referenda o přistoupení, které v podstatě přímo odráželo náladu obyvatel ČR v klíčových letech, kdy referendum proběhlo. Je tak přímým důkazem důležitosti názorů společnosti, který jsem se pokusil zachytit. Celá 90. léta 20. století zažívala Česká republika velkou míru konsenzu politických elit, které se shodovaly na vstupu naší země do EU. Tento fakt je zcela jistě možné považovat za faktor, který pozitivně ovlivnil smýšlení veřejnosti a měl příznivý dopad na výsledky referenda. Vstup do EU naší zemi přinesl řadu pozitiv, ale i jistá negativa. S ohledem na význam dobré informovanosti obyvatel, kterou jsem vymezil jako základ v boji proti euroskeptickým tendencím, jsem v práci popsal důležitost řádné interpretace důsledků vstupu občanům ČR. Včetně interpretace negativ, které by právě v pozměněné podobě mohly být zneužity euroskeptiky pro manipulaci s veřejným míněním ostatních osob. Existenci euroskeptických postojů jsem v práci mimo jiné spojil s osobou bývalého prezidenta Václava Klause, jehož názory mohly během jeho druhého volebního období působit jako faktor způsobující klesající podporu EU v české společnosti. V rámci poslední podkapitoly 2.5 jsem se zabýval analýzou postojů veřejnosti ke členství v EU. Na

¹²⁹ *Češi po 15 letech o fungování EU moc nevědí, dotace ale dostávají rádi 2020* [online]. novinky.cz, 18. února 2020 [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cesi-po-15-letech-o-fungovani-eu-moc-nevedi-dotace-ale-dostavaji-radi-40313838>.

¹³⁰ *Spokojenost Čechů s členstvím v EU je nejvyšší od roku 2010. Vliv má i role EU při koronavirové pandemii* [online]. euractiv.cz, 9. prosince 2020 [cit. 2. března 2021]. Dostupné na <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/spokojenost-cechu-s-clenstvim-v-eu-je-nejvyssi-od-roku-2010-vliv-ma-i-role-eu-pri-koronavirove-pandemii/>>

základě průzkumů veřejného mínění a souhrnného grafu zpracovaného agenturou STEM jsem vymezil spokojenost se členstvím v různých časových obdobích, ve kterých se udály významné události spojené s existencí vztahu ČR a EU. Mým záměrem bylo prokázat, zda informace poskytované občanům skutečně mají prokazatelný vliv na jejich mínění.

3. Postavení Moravskoslezského kraje

Nyní se budu zabývat otázkou postavení Moravskoslezského kraje v rámci České republiky. Protože se jedná o kraj, v němž bude realizován výzkum pomocí dotazníkového šetření v rámci této diplomové práce, považuji za podstatné, abych v práci vymezil základní charakteristiku a klíčová specifika tohoto území.

Moravskoslezský kraj je svým počtem více než 1,2 mil. obyvatel třetím nejlidnatějším krajem v České republice. Vyskytuje se v něm tak velká spousta voličů, tedy osob, které mohou významným způsobem ovlivnit dění v ČR ve vztahu k EU. Kraj je z dlouhodobého hlediska charakterizován jako oblast s nízkou porodností, pozvolně stárnoucí populací a od roku 1993 nepřetržitě se potýkající s poklesem obyvatelstva způsobeným migrací. Velká část tohoto kraje se již od dob Rakousko-Uherska stala jednou z důležitých průmyslových oblastí v zemi. Hovořím zejména o ostravsko-karvinské průmyslové oblasti spojované s těžbou nerostných surovin (koksovateľné černé uhlí) a s navazujícím těžkým průmyslem a hutnictvím. Velká část obyvatel kraje je tak zaměstnána právě v těchto odvětvích. Z dlouhodobého hlediska se také obyvatelé kraje potýkají s faktem, že průměrná hrubá měsíční mzda je výrazně nižší, než je celorepublikový průměr a rovněž se potýkají s vyšším podílem nezaměstnanosti.¹³¹

Moravskoslezský kraj se v současnosti snaží o svou změnu. Z výhradně těžební a těžko průmyslové oblasti se dnes snaží orientovat na elektrotechniku, elektroniku, informační technologie a automobilový průmysl. Právě tyto charakteristické změny jsou klíčem k pochopení postavení MSK v rámci ČR. K jeho transformaci výrazně přispívá právě EU. Od 90. let dochází rovněž neustále ke zlepšování životního prostředí prostřednictvím využívání modernějších technologií a rozsáhlými investicemi do ekologie. Nadále však kraj patří mezi ekologicky nejzatíženější oblasti ČR.¹³²

Jak jsem již zmínil, kraj prochází postupnou restrukturalizací, tedy významnými změnami týkajícími se restartu ekonomiky této části naší země. MSK společně s Ústeckým a Karlovarským krajem patří mezi tzv. strukturálně postižené kraje. Tedy kraje, které se v minulosti orientovaly na těžbu či obdobný těžký průmysl a v současnosti jsou značně

¹³¹ *Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. czso.cz, 21. prosince 2020 [cit. 28. prosince 2020]. Dostupné na https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.

¹³² *Moravskoslezský kraj* [online]. restartregionu.cz, [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://restartregionu.cz/regiony/morava/moravskoslezsky-kraj/>.

zaostalé za nejvyspělejšími regiony Česka.¹³³ Podpora rozvoje takovýchto oblastí a tedy i MSK je v České republice realizována pomocí programu RE:START. Vláda České republiky si totiž uvědomila, že dané regiony jsou již v tak těžké situaci, že si samy nedokážou pomoci. Cílem tohoto programu je tak poskytnutí dostatečné pomoci pro obnovu regionů v rámci přechodu na tzv. po-uhelnou ekonomiku především pomocí koordinace kroků a pomoci při čerpání finančních prostředků z národních a evropských programů.¹³⁴ Pomoc uhelným regionům procházející transformací je však otázka, kterou se aktivně zabývá i EU. V roce 2017 tak byla spuštěna nová platforma pro uhelné regiony procházející transformací s cílem spojit regionální, národní a evropské strany zapojené do tohoto procesu.¹³⁵

MSK je ve vztahu k EU významným adresátem evropských dotací. Tyto dotace jsou například spojeny právě s otázkami „uhelné politiky“, v rámci které byla ČR evropskými komisaři pochválena za činnost vyvíjenou v programu RE:START a získala tak v roce 2019 další významnou podporu pro obnovu postižených krajů ve výši 8 miliard korun z evropských fondů.¹³⁶ Jednotlivé české regiony díky našemu členství v EU však obecně čerpají miliony korun z evropských fondů. Takovéto prostředky jsou určeny pro rozvoj a konvergenci jednotlivých regionů v širokém spektru otázek.¹³⁷ Moravskoslezský kraj je jedním z těch, který poměrně výrazně konverguje. Tedy se snaží o sjednocení své úrovně s ostatními vyspělými regiony napříč EU v otázce rozvoje. Konvergence je jedním z hlavních záměrů regionální politiky EU. Z té dlouhodobě čerpá velké množství prostředků právě i MSK, což mělo za následek v roce 2018 těsné přiblížení ke stanovené hranici 75 % průměru HDP, sloužící jako měřítko pro porovnání vyspělosti jednotlivých regionů. Stále však zůstává v roli regionu se zvýšenou potřebou podpory.¹³⁸

EU je tedy vzhledem k našim krajům, potažmo celé naší zemi, štedrá v oblasti dotací a podpory skrze evropské fondy, ze kterých aktivně, a nutno podotknout že i úspěšně,

¹³³ *Strukturálně postižené kraje* [online]. mmr.cz, [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://www.mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2021/kde-pomahame/strukturalne-postizene-kraje>.

¹³⁴ *Nejčastější dotazy* [online]. restartregionu.cz, [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://www.restartregionu.cz/faq/>.

¹³⁵ *Spuštění platformy pro uhelné regiony procházející transformací kraje* [online]. ec.europa.eu, 11. prosince 2017 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_17_5165.

¹³⁶ *Evropská unie si uvědomuje, že se Moravskoslezský kraj mění* [online]. restartregionu.cz, 15. února 2019 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://restartregionu.cz/evropska-unie-si-uvedomuje-ze-se-moravskoslezsky-kraj-meni/>.

¹³⁷ *Evropské fondy v Moravskoslezském kraji* [online]. euractiv.cz, 9. prosince 2019 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/special-report/evropske-fondy-v-moravskoslezskem-kraji/>.

¹³⁸ ŠOUKAL, Petr. *Video: V Moravskoslezském kraji se nových priorit rozpočtu EU nebojí kraje* [online]. euractiv.cz, 9. prosince 2019 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/video/video-v-moravskoslezskem-kraji-se-novych-priorit-rozpocetu-eu-neboji/>.

čerpáme prostředky již od svého vstupu do EU v roce 2004.¹³⁹ Domnívám se, že úspěšnost čerpání prostředků je prokazatelná faktem, o kterém jsem se již v práci zmiňoval. Mám na mysli skutečnost, že ČR mnohonásobně více odebere z finančních fondů EU, než do nich sama přinese. Spokojenost občanů s činností EU a našim členstvím však soudě průzkumu, jemuž jsem se věnoval výše, vyjadřují pouze necelé dvě pětiny z nich.¹⁴⁰ Jak je tedy možné, že Moravskoslezský kraj potažmo celá ČR z dlouhodobého hlediska za pomoci EU prokazatelně vzkvétá a občané nejsou spokojeni?

Jedním z faktorů bude jistě právě informovanost občanů obecně, o které jsem již pojednával výše. V případě Moravskoslezského kraje bych osobně viděl možnou příčinu euroskepticismu i v průměrném věku obyvatelstva tohoto kraje. Ten má v kraji totiž z dlouhodobého hlediska vzrůstající tendence. Pro porovnání tak ke konci roku 2019 dosahuje tento věk 42,9 let. Zatímco v roce 1991 byla hodnota 35,2 let. Za dané časové období tak populace v kraji zestárla o 7,7 let.¹⁴¹ Vzhledem k otázce mínění o EU by se mohlo jednat o klíčový faktor. Soudě celorepublikových průzkumů je známé, že spokojenost s EU přímo souvisí s věkem, vzděláním a životní úrovní. Mladí lidé, kterých je v MSK nedostatek, jsou vnímáni jako proevropská množina subjektů a projevují nejvyšší míru spokojenosti. Zatímco s přibývajícím věkem spokojenost klesá a narůstá nespokojenost.¹⁴² Stejně tak je tomu i v případě životní úrovně obyvatel kraje. Ta se sice díky přeměnám postupně zlepšuje, je však stále na nižší úrovni v porovnání s ostatními kraji v České republice. Analýza provedená Deníkem N ukázala, že obyvatelé MSK mají dokonce nejnižší úroveň života v rámci celé České republiky.¹⁴³ Domnívám se, že v kontextu nárůstu věku populace v MSK a životní úrovně v této oblasti spojené s nedostatečnou výukou a informovaností o EU tak získáváme možné příčiny problémů tohoto kraje.

¹³⁹ *Evropské fondy v ČR kraje* [online]. dotaceeu.cz, [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr>.

¹⁴⁰ ČADOVÁ, Naděžda. *Názory veřejnosti na členství České republiky v Evropské unii – červenec 2020* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 18. září 2020 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/5281-nazory-verejnosti-na-clenstvi-ceske-republiky-v-evropske-unii-červenec-2020>.

¹⁴¹ *Průměrný věk a věková struktura obyvatel Moravskoslezského kraje v roce 2019* [online]. czso.cz, [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/xt/prumerny-vek-a-vekova-struktura-obyvatel-moravskoslezskeho-kraje-v-roce-2019>.

¹⁴² ČADOVÁ, Naděžda. *Tisková zpráva. Názory veřejnosti na členství České republiky v Evropské unii – červenec 2020* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 18. září 2020 [cit. 10. února 2021]. Dostupné na https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5277/f9/pm200918.pdf.

¹⁴³ MYNÁŘOVÁ, Tereza. *Obraz Moravskoslezského kraje se zlepšuje, obyvatelé však mají stále nejnižší životní úroveň* [online]. denikn.cz, 1. října 2020 [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://denikn.cz/447563/obraz-moravskoslezskeho-kraje-se-zlepsuje-obyvatele-vsak-maji-stale-nejnizsi-zivotni-uroven/>.

Zaměříme-li se na volební výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017, můžeme spatřit, že v rámci MSK euroskeptická strana SPD získala největší podporu v rámci České republiky. Ta byla vypočtena na 13,87 %. Podpora KSČM nebyla vyhodnocena jako nejvyšší v rámci ČR, nicméně se umístila na celkově pátém místě mezi jednotlivými kraji. Naopak ODS získala podporu pouhých 7,47 % hlasů a byla tak vyhodnocena jako nejnižší v rámci ČR mezi jednotlivými kraji. Souhrnně, tak nejvýznamnější české strany, u kterých je možné pozorovat euroskeptické tendence získaly podporu bezmála třetiny obyvatel MSK. Za nejzajímavější z hlediska euroskeptických tendencí osobně považuji úspěch SPD.¹⁴⁴

Otázku postoje moravskoslezských obyvatel k EU je možné dotvořit i pomocí volebních výsledků voleb do Evropského parlamentu. Prozatím poslední takové volby se konaly v květnu roku 2019. Volební účast v MSK byla nakonec vyhodnocena jako 23,76 %. Daná účast byla třetí nejhorší účastí v ČR. Přičemž všechny poslední 3 příčky byly obsazeny strukturálně postiženými kraji, o kterých jsem se v práci zmiňoval již v souvislosti s programem RE:START.¹⁴⁵ Stejná situace se odehrála v případě voleb do Evropského parlamentu v roce 2014, kdy MSK s 15% volební účastí obsadil rovněž třetí nejhorší pozici v ČR. Naprosto stejná situace se odehrála i v případě voleb v roce 2004 a 2009. Z dlouhodobého hlediska, je tedy v rámci MSK mezi voliči možné pozorovat trvale nízký zájem o evropskou problematiku.¹⁴⁶

3.1 Vyhodnocení vlastního dotazníkového šetření

V rámci této podkapitoly, bych se rád věnoval vyhodnocení mého dotazníkového šetření. Mnou zpracovaný dotazník, který byl šířen mezi respondenty v elektronické a tištěné formě, obsahoval sérii 25 otázek, o kterých se domnívám, že by měly poskytnout dostatečné informace souvisejících s otázkou veřejného mínění o členství ČR v EU se zaměřením na Moravskoslezský kraj. Dotazníkové šetření tak probíhalo pouze na území Moravskoslezského kraje v období od 18. března 2021 až do 31. března 2021. V klíčovém období bylo rozdáno a rozesláno celkem 215 dotazníků, z nichž se vrátilo 180 kusů. Návratnost mého šetření tak činí 83,72 %. Jednotlivé otázky a přesnou strukturu dotazníku je možné nalézt v příloze č. 1 této práce. Pro zpracování praktické části této diplomové práce tak bylo využito kvantitativní metody výzkumu – dotazníkového šetření. Tato metoda odráží názory široké vrstvy obyvatel

¹⁴⁴ *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017* [online]. volby.cz, 22. listopadu 2017 [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://volby.cz/cz/ps2017.htm>

¹⁴⁵ *Výsledky voleb do evropského parlamentu 2019* [online]. czso.cz, [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/xt/vysledky-voleb-do-evropskeho-parlamentu-2019>.

¹⁴⁶ *Výsledky voleb a referend* [online]. volby.cz, [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://volby.cz/>

týkající se předem stanoveného tématu na konkrétním území. Respondenti pomoci ní mohou vyjádřit svůj názor prostřednictvím zodpovězení předem připravených a neměnných dotazníků.

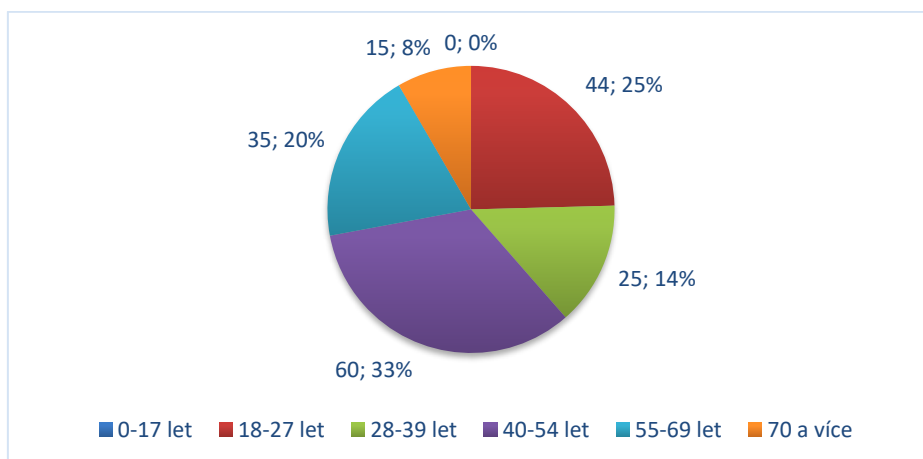
Ve výzkumné části této práce tak bude úkolem provést analýzu názorů obyvatel MSK týkajících se problematiky členství ČR v EU a poskytnout odraz veřejného mínění těchto osob v dané tematické s cílem potvrdit či vyvrátit předem stanovené výzkumné otázky.

3.1.1 Otázky týkající se profilu respondenta

První pětice otázek, svým charakterem zaměřená na profil respondenta, byla mnou jako součást šetření zařazena tak, aby poskytla dostatek informací o respondentovi s cílem vyhodnotit, zda je vzorek obyvatel MSK účastníků se tohoto šetření možné označit za reprezentativní. Důležitostí pokrytí širokých vrstev obyvatelstva pro objektivní výsledek šetření jsem se již zabýval v rámci teoretické části. Osobně jsem zhodnotil vzorek respondentů, kteří se zúčastnili tohoto výzkumu, za reprezentativní. Domnívám se, že dostatečně pokrývá široké vrstvy obyvatelstva žijícího v MSK. Sada výzkumných otázek poskytující demografické údaje týkající se vzorku vybraných respondentů obsahovala údaje o věku, pohlaví, nejvyšším dosaženém vzdělání, typu vzdělání a velikosti místa bydliště.

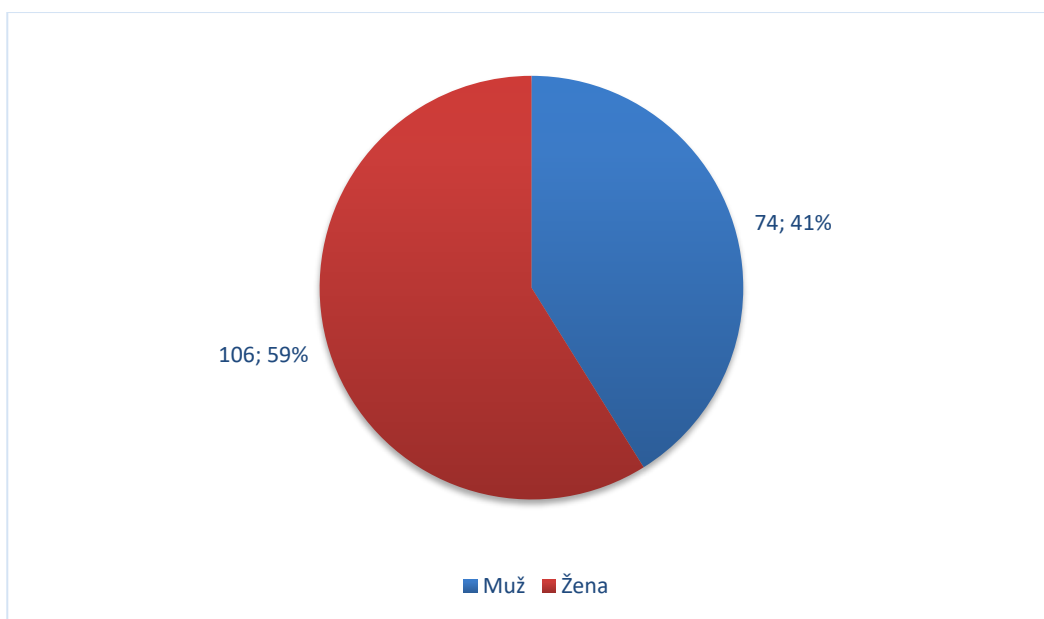
Otázku věkové skladby respondentů znázorňuje následující graf č. 10. Se stoprocentní většinou je možné říct, že se průzkumu zúčastnili pouze plnoleté osoby. Žádný z dotazníků nebyl vyplněn osobou mladší 18 let.

Graf 10 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaký je Váš věk?



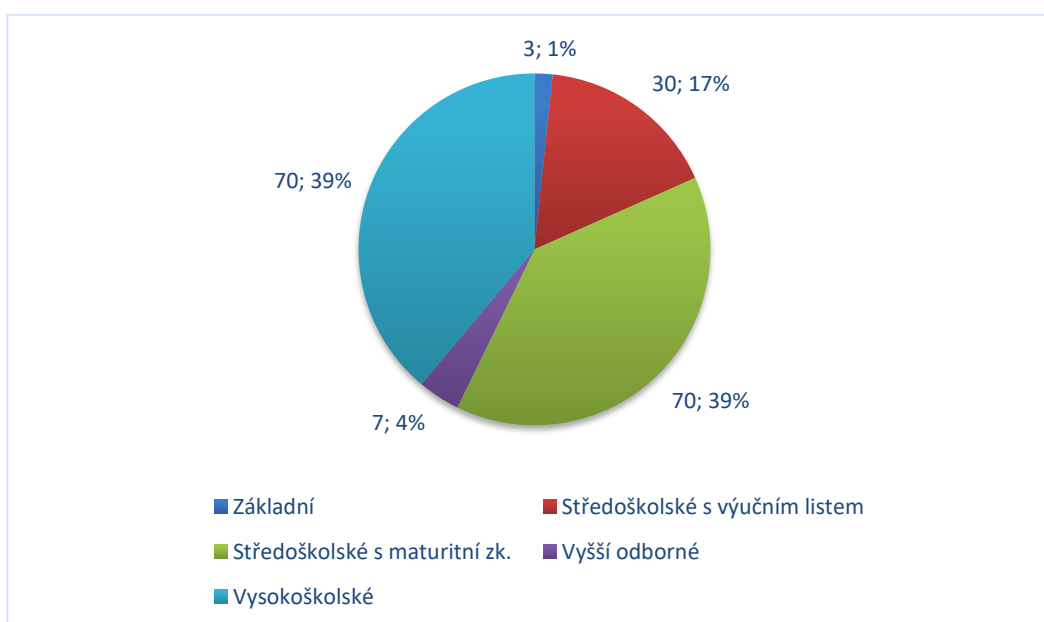
Složení respondentů soudě pohlaví odráží následující graf č. 11. Ženy v procentuálním zastoupení 58,89 % převažují muže, jejichž zastoupení je reprezentováno 41,11 %. Z vlastních zkušeností při sbírání dat, bych zhodnotil, že ženy projevovaly větší ochotu pro spolupráci při vyplňování dotazníku než muži.

Graf 11 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaké je Vaše pohlaví?

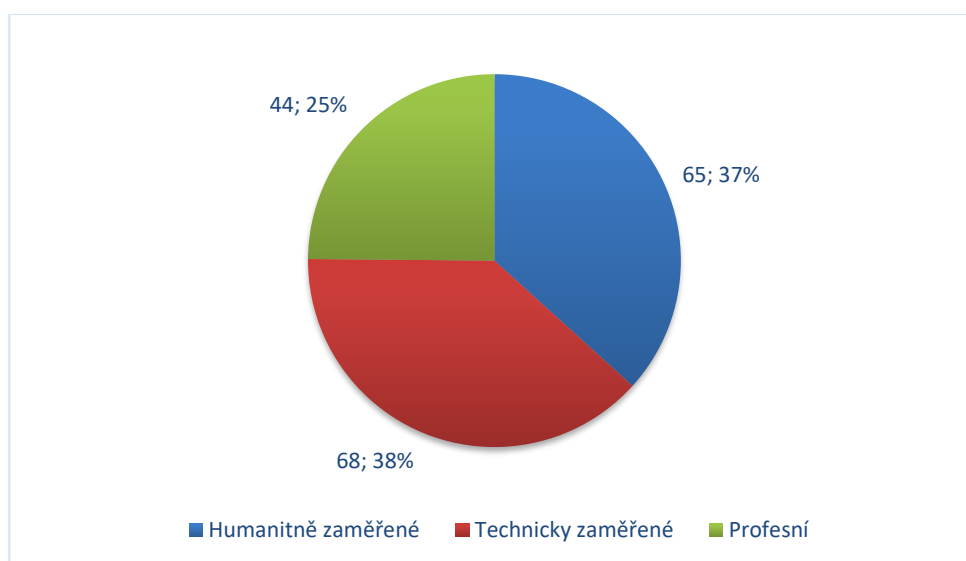


Všichni dotazovaní se vyjádřili rovněž k otázce nejvyššího dosaženého vzdělání, které znázorňuje graf č. 12. Procentuální podíl vysokoškoláků a osob, které dosáhly středoškolského vzdělání s maturitní zkouškou je zcela rovnocenný a dohromady představuje 77,78 % respondentů. Zbýlých 22,22 % zastupuje ostatní kategorie dosaženého vzdělání. V otázce odpovídající na charakteristiku/typ dosaženého vzdělání se vyjádřilo pouze 178 respondentů. 2 respondenti nedokázali na otázku odpovědět. Celkový odraz odpovědí na tuto otázku odráží graf č. 13.

Graf 12 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

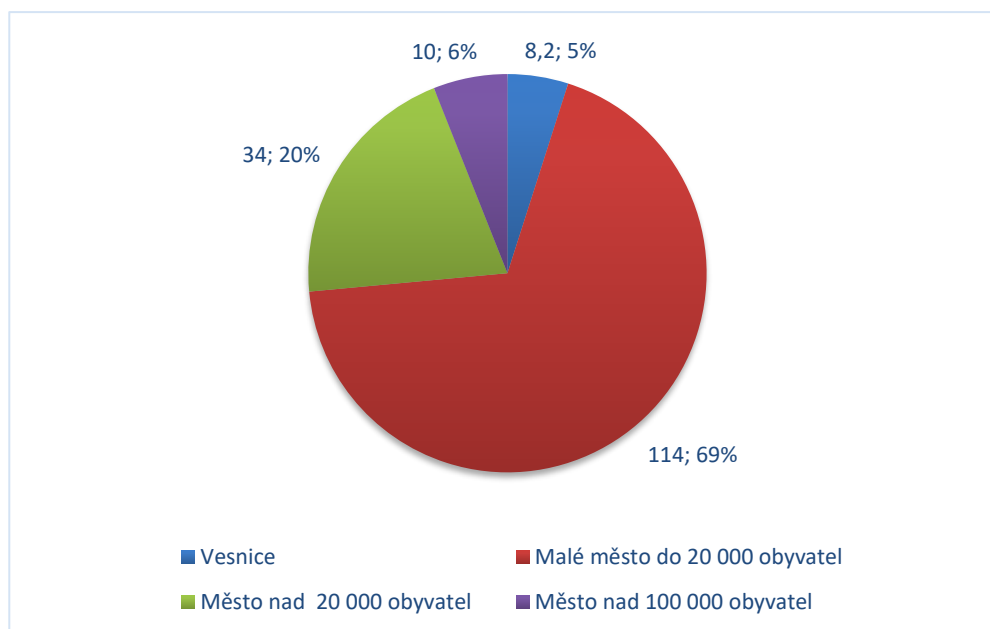


Graf 13 vyjadřující odpovědi na otázku: Jakého typu je Vaše vzdělání?



Poslední otázka přinášející informace o profilu respondenta se týkala velikosti místa bydliště. K této otázce se vyjádřil plný počet dotazovaných. S jasnou převahou 63,34 %, zde zvítězila množina obyvatel bydlících v malých městech s počtem obyvatel do 20 000. Podrobné výsledky přináší následující graf č. 14.

Graf 14 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaká je velikost místa vašeho bydliště?

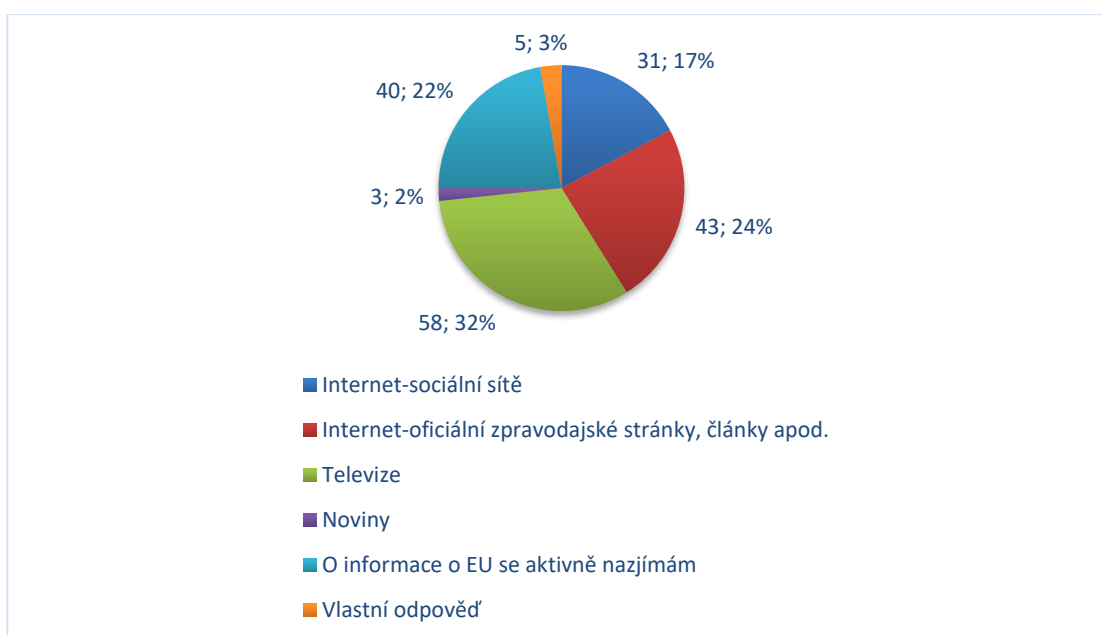


Následující sada otázek již byla zaměřena na tematiku členství ČR v EU. Do obsahu těchto otázek tak byly zařazeny různé podkategorie otázek zahrnující například základní vědomosti, názor na výuku o EU ve školách, zkušenosti s výukou, osobní postoj k EU a setrvávání v EU, otázky týkající se čerpání informací či přímo šíření dezinformací.

3.1.2 Otázky zaměřené na míru informovanosti obyvatel a zdroje informací

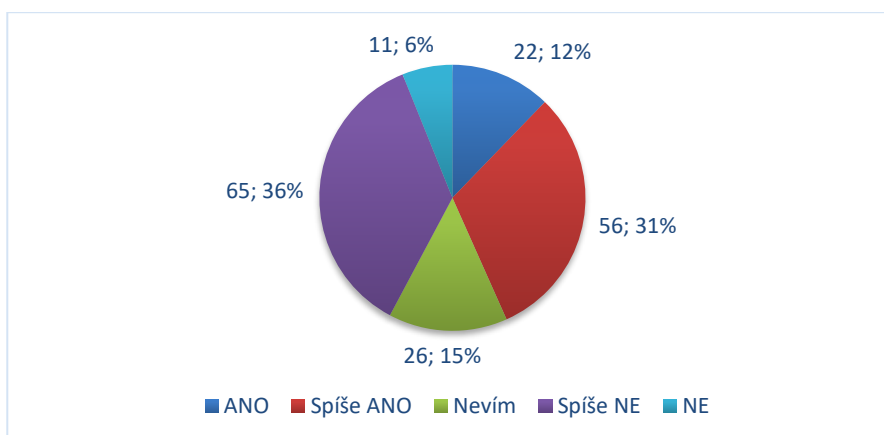
V otázce čerpání informací se vyjádřili všichni dotazovaní obyvatelé MSK a z dat vyplývá, že preferují jako zdroj internet a televizi. Konkrétní procentuální podíly vyjadřuje následující graf č. 15. Na tomto grafu je jasně patrná převaha internetu s celkovými 41,11 %. Televizi průzkum prokázal jako druhý nejvyužívanější zdroj se zastoupením 32,22 %. V případě internetu jistě považuji za důležité upozornit na množinu respondentů představovanou 17 %, spoléhajících se na informace prezentované skrze sociální sítě. Za rovněž zajímavý výsledek považuji vyjádření čtyřiceti respondentů, kteří uvedli, že se o informace týkající se EU nezajímají. Tuto množinu osob shledávám jako potenciálně lehce ovlivnitelnou skrze dezinformace, které se k nim mohou dostat například prostřednictvím přátel. Vzhledem k procentuálnímu zastoupení ji však rozhodně není možné opomenout a domnívám se, že by bylo žádoucí podniknout kroky, prostřednictvím kterých by došlo ke zvýšení zájmu této skupiny veřejnosti o informace týkající se EU. Podle výsledků získaných vyhodnocením této otázky je možné vyvrátit hypotézu H2 (**Většina obyvatel MSK využívá sociální sítě jako zdroj informací o EU, a proto nezískávají objektivní informace, což má dopad na jejich euroskeptický postoj.**), která byla stanovena v úvodu práce. Internet jako komplexní médium pro získávání informací v rámci průzkumu sice zaujal první příčku a lze jej tedy považovat za nejrozšířenější prostředek pro získávání informací týkajících se EU mezi obyvateli MSK. Nicméně přímo sociální sítě jakožto podkategorie internetu nedosahují stanoveného rozsahu v rámci hypotézy H2 a jejich využití se svými 17 % z nich činí třetí nejpopulárnější zdroj informací v rámci MSK. Jejich vliv na obyvatele je tak zcela určitě možný považovat za významný, nicméně procentuální zastoupení prezentované v rámci grafu poukazuje na skutečnost, že se nejedná o většinu obyvatel.

Graf 15 vyjadřující odpovědi na otázku: Odkud nejčastěji čerpáte informace o EU?



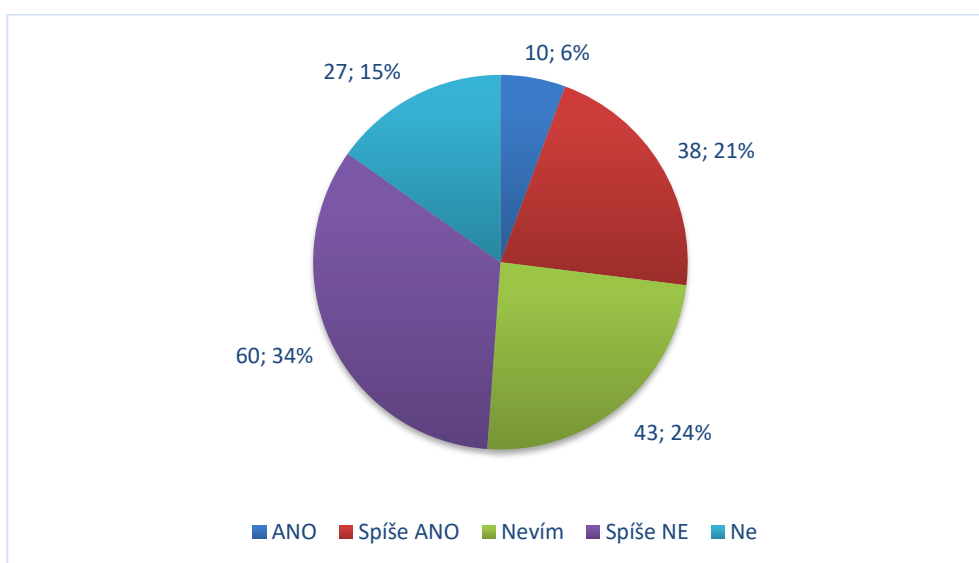
Následující graf č. 16 vyjadřuje subjektivní pocit respondentů týkající se informovanosti o EU. Výsledky poukazují na skutečnost, že množiny občanů, kteří zastávají pozitivní nebo negativní názor jsou téměř vyrovnané. Domnívám se, že by bylo žádoucí posílit povědomí obyvatel v rámci MSK o činnostech EU tak, aby se, pokud možno co nejvíce snížila skupina obyvatel, která se domnívá, že nemá dostatečné informace. Osobně takovou změnu považuji za preventivní krok, který by mohl zamezit šíření euroskeptických tendencí mezi obyvateli, kteří nemají patřičné znalosti o EU a mohli by tak snáze uvěřit případným klamným informacím.

Graf 16 vyjadřující odpovědi na otázku: Domníváte se, že jste o přínosech a činnosti EU dostatečně informován/a?

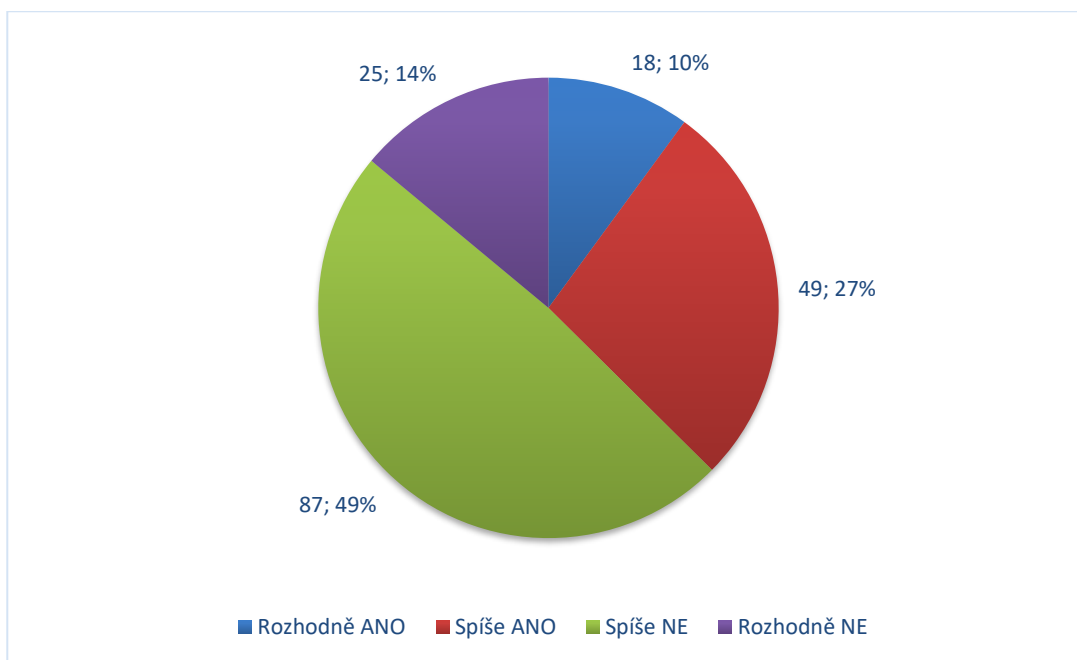


Důvěryhodnost získaných informací prostřednictvím médií hodnotí kladně pouze necelá třetina respondentů (26,97 %). Téměř stejná množina reprezentovaná 24 % respondentů nezná na tuto otázku odpověď. Jedná se tedy o skupinu osob, které vstřebávají skrze média informace, aniž by dokázali odhadnout, zda v ně věří. Dále na tuto otázku 2 respondenti nebyli schopni poskytnout opověď a téměř polovina dotazovaných se domnívá, že informace poskytované v médiích nejsou objektivní (48,88 %). Přesnější údaje poskytuje graf č. 17. Dle mého názoru je zajímavé srovnání těchto údajů s daty získanými v následující otázce, kterou vystihuje graf č. 18. Pokud jednotlivé údaje porovnáme, můžeme dojít k zajímavému závěru. Téměř polovina dotazovaných obyvatel MSK nevěří, že informace prezentované v médiích jsou objektivní, zároveň však 62,57 % respondentů uvádí, že své získané informace neověřuje pomocí jiných zdrojů, případně spíše neověřuje. Soudě těchto informací, tak více než 3/5 dotazovaných slepě důvěřují informacím poskytovaným v médiích, i když mnozí z nich mají pochyby o jejich důvěryhodnosti. Ti, kteří zodpověděli, že své informace ověřují, využívají k takové činnosti nejvíce opět internetu, následují tiskoviny reprezentované novinami a časopisy podporované také rozhovory se známými a rodinou zaměřenými na evropská témata. Na základě těchto zjištění je možné potvrdit hypotézu H3 (**Podstatná část respondentů si neověřuje získané informace z více zdrojů, a proto se snadno může stát obětí dezinformací.**) Za podklad pro kladné ověření výroku považuji zejména výsledky prezentované v grafu č. 18, tedy fakt že množina osob nepotvrzujících informace dosahuje dle šetření téměř 63 %.

Graf 17 vyjadřující odpovědi na otázku: Věříte, že informace prezentované o EU v médiích jsou objektivní?



Graf 18 vyjadřující odpovědi na otázku: Ověřujete si aktivně Vámi získané informace o EU z více zdrojů?



Tabulka 3 – Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 18 v kontextu profilu respondenta (muži)

MUŽI																				
Věk	Názor																			
	Rozhodně ANO					Spíše ANO					Spíše NE					Rozhodně NE				
18-27					1			2		1		1	5		3		1	1		
28-39					1		2			1					2			1		
40-54		1	3		1		1	1		6		1	5		3		3	1		1
55-69		1			1		3	4				1	1		3		2			
70+			1					1		2			2		2					
	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ
	NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ																			

Vysvětlivky:

ZŠ = základní vzdělání

SŠ-VL = Středoškolské s výučním listem

SŠ-M = Středoškolské s maturitní zkouškou

VO = Vyšší odborné vzdělání

VŠ = Vysokoškolské vzdělání

Tabulka 4 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 18 v kontextu profilu respondenta (ženy)

ŽENY																				
Věk	Názor																			
	Rozhodně ANO					Spíše ANO					Spíše NE					Rozhodně NE				
18-27			2	1		2		2		2	1		10	2	5			2		1
28-39					1					3		1	6		3					4
40-54						2	3		1		4	6		11			3	2	1	
55-69			1		2	2	2	1	2		3			4		1	1			
70+			1				2		2		1									
	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ
	NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ																			

Vysvětlivky:

ZŠ = základní vzdělání

SŠ-VL = Středoškolské s výučním listem

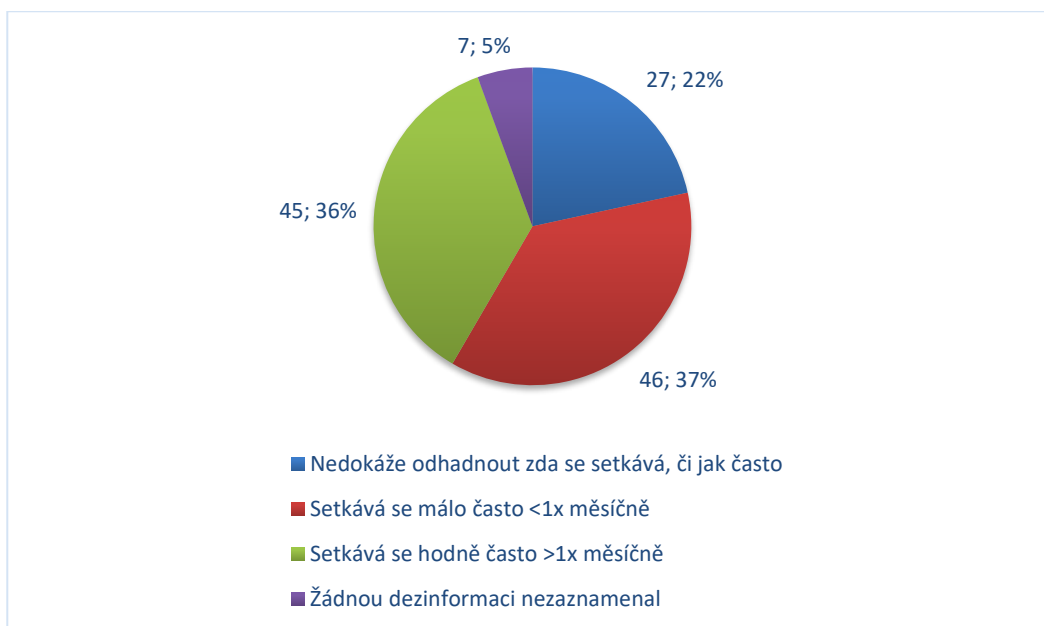
SŠ-M = Středoškolské s maturitní zkouškou

VO = Vyšší odborné vzdělání

VŠ = Vysokoškolské vzdělání

O důležitosti rozpoznat dezinformaci, tedy vstřebat informaci se schopností kritického smýšlení nad ní a její následné ověření, jsem se v práci již zmiňoval v rámci teoretické části. Neustále tuto schopnost považuji za klíčovou v boji proti šíření dezinformací, které následně slouží jako prostředek pro posilování euroskeptických tendencí. Domnívám se, že je žádoucí, aby naprostá většina občanů ČR, respektive MSK byla takového jednání schopna. Proto jsem v rámci dotazníkového šetření zařadil otázku, která se zabývá právě schopností obyvatel rozpoznat dezinformaci a v ideálním případě poskytnout náhled na četnost takovýchto informací, které je jedinec schopen odhalit. Na tuto otázku bylo ochotno odpovědět pouze 125 respondentů, jejich odpovědi znázorňuje graf č. 19. Pozitivně hodnotím skutečnost, že 72,8 % respondentů potvrdilo, že se setkalo s dezinformací a je si této skutečnosti vědomo. Naopak pouhopouhých 5,6 % dotazovaných se domnívá, že se se žádnou dezinformací nesetkalo. Tento fakt lze rozhodně označit za pozitivní výsledek, neboť téměř ¾ dotazovaných obyvatel MSK je schopno dle vlastního úsudku rozpoznat dezinformaci, což považuji za důležitý faktor v boji proti euroskepticismu šířeného skrze fake news.

Graf 19 vyjadřující odpovědi na otázku: Jak často se setkáváte s informacemi o EU, u kterých se domníváte, že by mohlo jít o dezinformaci?



Tabulka 5 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 19 v kontextu profilu respondenta

Věk	Názor																			
	Nedokážu odhadnout, jak často se setkávám					Setkávám se <1x měsíčně					Setkávám se >1x měsíčně					Žádnou dezinformaci jsem nezaznamenal				
18-27		1	6		2	1		7	2	2	1		5	1	7			1		
28-39					2		1	3		3			1		6					
40-54			4		5		2	5		6		2	5		7		1	1	1	1
55-69		1	3		3		3	3		3		2	1	1	2		1			1
70+								3		2			1	1	2					
	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ
	NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ																			

Vysvětlivky:

ZŠ = základní vzdělání

SŠ-VL = Středoškolské s výučním listem

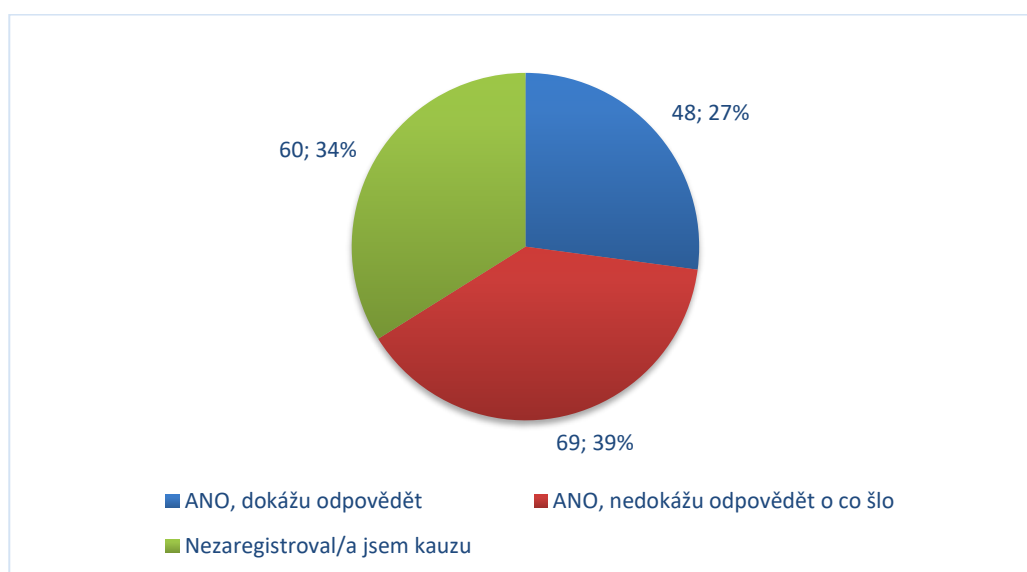
SŠ-M = Středoškolské s maturitní zkouškou

VO = Vyšší odborné vzdělání

VŠ = Vysokoškolské vzdělání

V rámci podkapitoly 1.3 jsem se zabýval rolí zkreslených informací, jakožto prostředku pro ovlivnění veřejného mínění. Jako jeden z případů jsem popisoval kauzu týkající se tuzemského rumu. Právě tuto kauzu jsem využil i v rámci dotazníkového šetření a respondentům na ni položil jednu výzkumnou otázku. Odpovědi získané v šetření odráží graf č. 20. Z celkového počtu 177 odpovědí se 66,1 % dotazovaných vyjádřilo na tuto otázku kladně. U obyvatel MSK tedy převažuje názor, že o dané kauze mají povědomí. Nicméně při bližším prozkoumání odpovědí respondentů, kteří tvrdí, že ví, co bylo příčinou této kauzy, jsem zjistil podstatnou informaci. Z celkového počtu těchto 48 respondentů 62,5 % uvedlo správnou odpověď. Zbylých 37,5 % odpovědí nemělo s podstatou zmiňované kauzy nic společného a tito lidé se tak mohli stát obětí dezinformace či jiné formy šíření zavádějících informací. Neboť se mylně domnívali, že mají povědomí o záležitosti, o které potřebné znalosti neměli.

Graf 20 vyjadřující odpovědi na otázku: Zaregistroval/a jste kauzu týkající se „zákazu prodeje rumu v ČR“? Pokud ano, dokážete stručně odpovědět o co se skutečně v kauze jednalo?

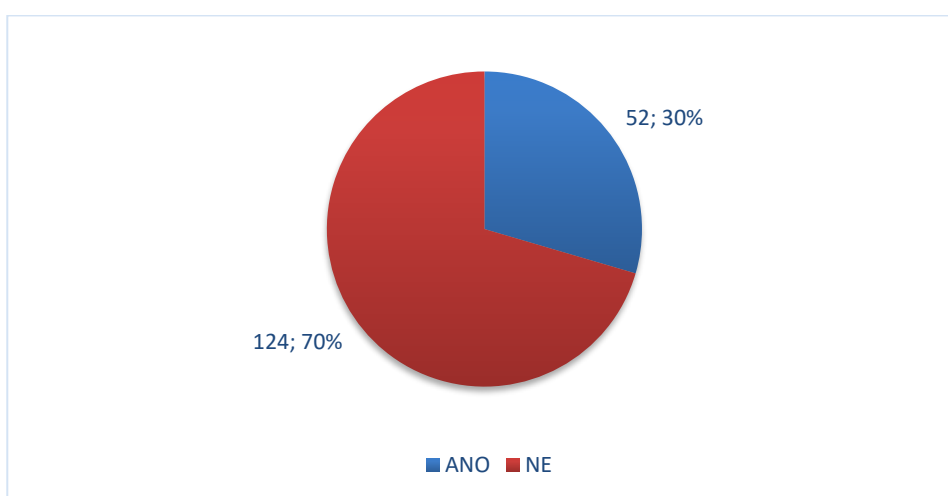


3.1.3 Otázky zaměřené na výuku o EU na školách

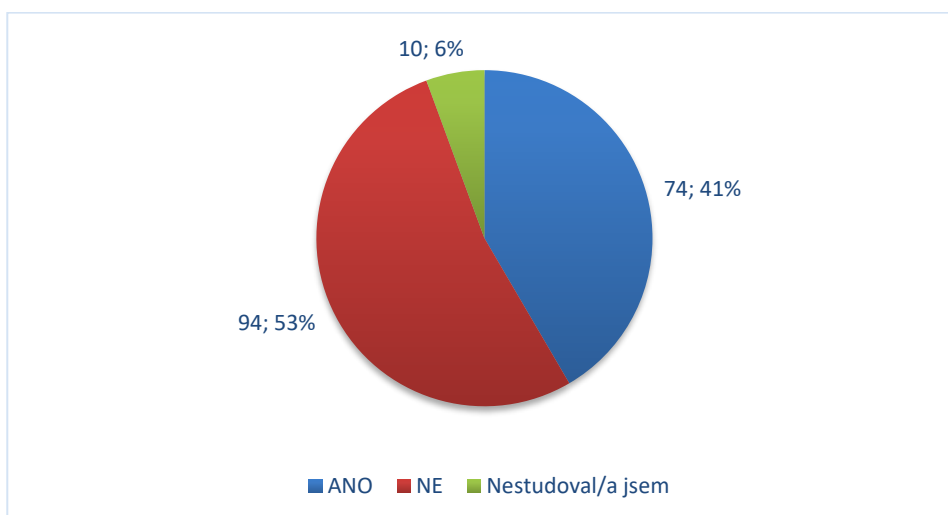
O důležitosti šířit pravdivé informace o EU mezi obyvatele nejen v rámci MSK, jakožto prostředku pro předejití šíření euroskeptických tendencí vyvolaných prostřednictvím fake news jsem se rovněž v práci již teoreticky věnoval. Zejména pak důležitosti šíření povědomí o EU prostřednictvím vzdělávacího systému na středních a základních školách. Soudě osobních zkušeností zastávám názor, že výuka na těchto úrovních vzdělání v rámci MSK není adekvátní. Tento můj soukromý názor je teoreticky možné podložit i výsledky dotazníkového šetření. Na klíčových úrovních, tedy základních a středních školách, převažuje

negativní názor. Tedy, že se s výukou o EU během vzdělávání respondenti nesetkali. Jistě je nutné brát v potaz také limity studie a rovněž skutečnost, že všichni dotazovaní neprošli českým vzdělávacím systémem, tak jak ho dnes známe. Jistá část populace studovala za socialismu, kde pochopitelně zmínky o EU nemohly padnout. Jednotlivé názory respondentů pak prezentují uvedené grafy č. 21, 22, 23. Zohlednit výše popsané limity, jsem se pokusil v rámci další otázky, kterou odráží graf č. 24. Prostřednictvím této otázky mohli respondenti vyjádřit svůj názor na soudobé vzdělávání a poskytování informací o EU z pozice rodiče dítěte, rodinného příslušníka, popřípadě přímo učitele.

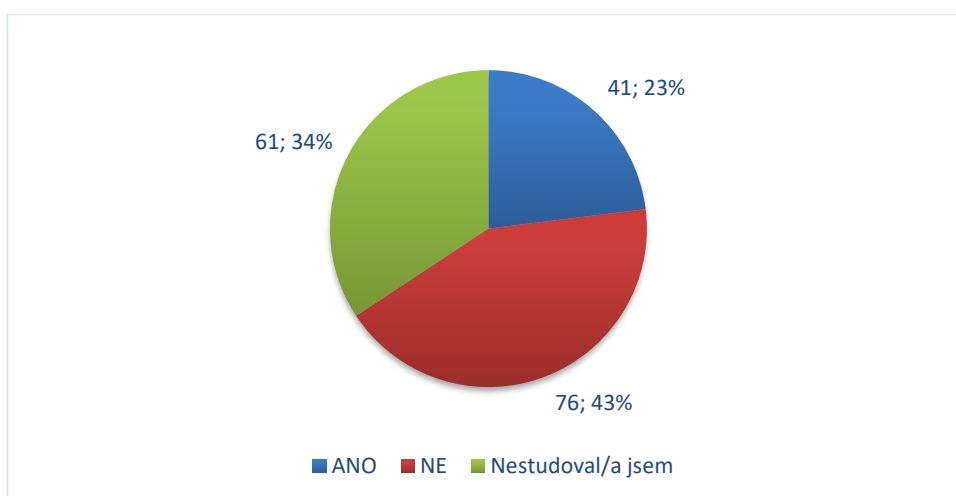
Graf 21 vyjadřující odpovědi na otázku: Setkali jste se s výukou o EU na ZŠ?



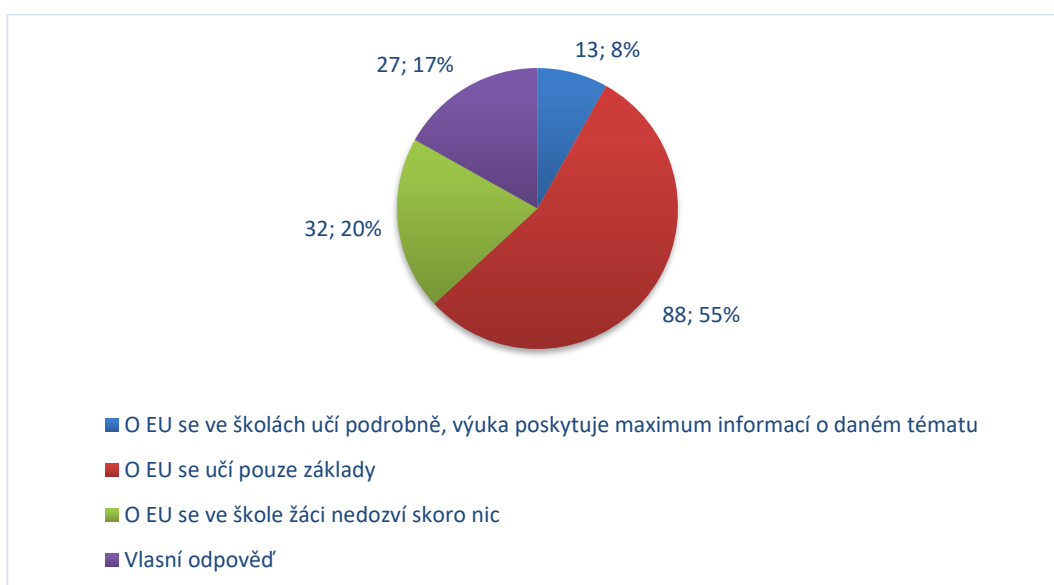
Graf 22 vyjadřující odpovědi na otázku: Setkali jste se s výukou o EU na SŠ?



Graf 23 vyjadřující odpovědi na otázku: Setkali jste se s výukou o EU na VŠ?



Graf 24 vyjadřující odpovědi na otázku: Pokud máte zkušenost s výukou o EU ve školách (jako student, rodič dítěte, učitel) jak hodnotíte takovou výuku?



Výsledek tohoto grafu dle mého úsudku poukazuje na skutečnost, že výuka o EU není dle obyvatel MSK v současnosti dostačující a potvrzuje tak mou domněnku. Naprostá menšina dotazovaných prezentovaná pouhými 8,1 % se domnívá, že výuka o tématech spojených s EU je dostatečná. Respondenti, kteří využili možnost vlastní odpovědi převážně uvedli, že nemají s danou tematikou zkušenost, a proto nemohou soudit. Jednalo se o 77,8 % těch, kteří využili vlastní odpověď. Zbytek dotazovaných, který uvedl vlastní odpověď se shodl vyjma jednoho respondenta na názoru, že výuka není dostatečná, pouze formulovali odpověď vlastními slovy. Na základě těchto výsledků je rozhodně možné potvrdit znění čtvrté

hypotézy H4 (**Podstatná část dotazovaných obyvatel považuje výuku o EU na školách za značně limitovanou, což způsobuje, že obyvatelé nemají dostatečné povědomí o EU.**)

Tabulka 6 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 24 v kontextu profilu respondenta

Věk	Názor																			
	Učí se podrobně					Učí se základy					Nedozví se skoro nic					Jiný názor				
18-27			1		2	2		17	2	9	1	1	4	1	1		1	2		1
28-39					2		1	5		7		1	1		2					2
40-54		1	2		3		4	11	1	14		5	2		4			5		2
55-69			1		1		4	2		5		3	3	1	2		6			2
70+							1			2			1					4	1	1
	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ-VL	SŠ-M	VO	VŠ
	NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ																			

Vysvětlivky:

ZŠ = základní vzdělání

SŠ-VL = Středoškolské s výučním listem

SŠ-M = Středoškolské s maturitní zkouškou

VO = Vyšší odborné vzdělání

VŠ = Vysokoškolské vzdělání

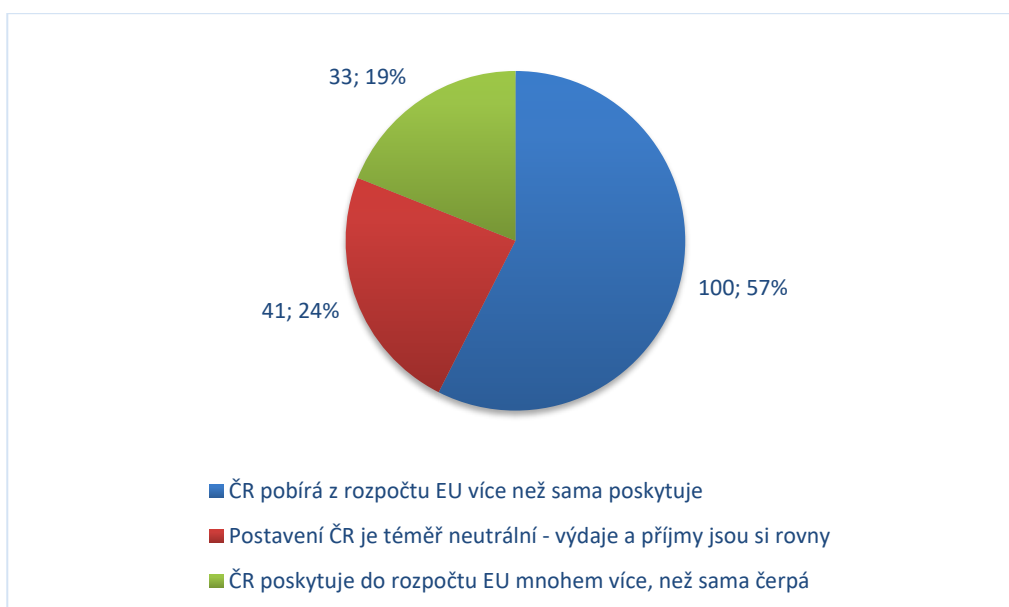
3.1.4 Otázky zaměřené na spokojenost obyvatel MSK se členstvím v EU

Následující blok otázek zaměřený na zhodnocení členství naší země v EU či vlastní pohled na výhody a nevýhody tohoto svazku jsem zahájil znalostní otázkou. Předmětem dotazu byla základní znalost občanů ČR, a to konkrétně kdy naše země vstoupila do EU. Převážná většina dotazovaných (77,7 %) správně odpověděla alespoň rok vstupu do EU. Zbýlých 22,3 % respondentů nedokázala odpovědět, případně uvedla chybnou informaci. Více jak ¾ obyvatel MSK mají alespoň tuto základní znalost, což považuji za pozitivní. Stále se zde však nachází téměř čtvrtina obyvatel, které takto základní znalost našeho členství chybí.

Náhled na odpovědi další znalostní otázky, která byla do dotazníkového šetření zařazena poskytuje následující graf č. 25. V tomto případě se dle mého úsudku nejednalo o zcela základní znalost každého občana, tudíž bych otázku zhodnotil jako pokročilejší. Nicméně se stále domnívám, že se jedná o informace poměrně blízké každodennímu životu obyvatel v MSK. Neboť unijní finance jsou čerpány v rámci našeho kraje ke zlepšování

životní úrovně všech obyvatel a každý tak může osobně pocítit jejich pozitivní dopad. V rámci šetření poskytlo odpověď 174 respondentů, přičemž bilance správné odpovědi vůči špatným možnostem byla 100:74 dotazovaných. 57,47 % respondentů tak odpovědělo správně, nicméně téměř stejný procentuální podíl zaznamenaly špatné odpovědi. Dle těchto výsledků se domnívám, že je teoreticky možné soudit, že znalosti občanů MSK v rámci složitějších otázek nejsou dostačující. Tato skutečnost by mohla přímo souviset s neadekvátní výukou a povědomím obyvatel MSK o evropské problematice, stejně tak s nedostatečnou mírou ověřování informací, případně čerpání informací ze zdrojů často šířících nepodložená fakta, či záměrné dezinformace.

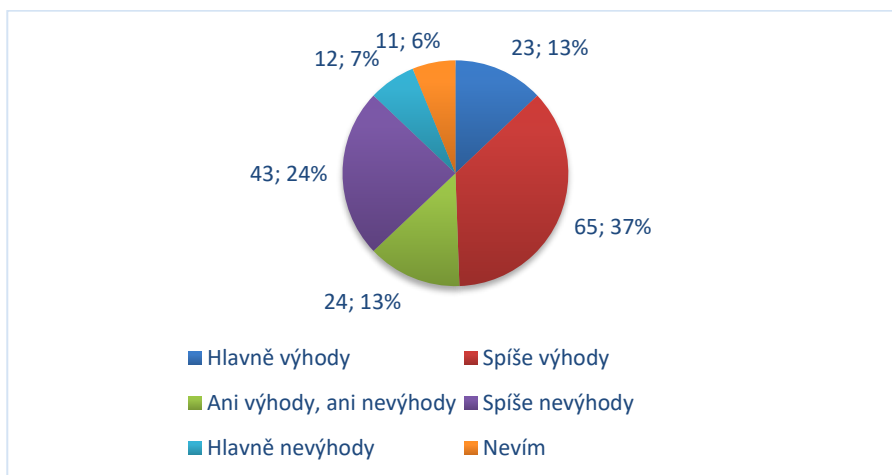
Graf 25 vyjadřující odpovědi na otázku: Jaké je podle Vás postavení ČR v EU v oblasti financí/dotací?



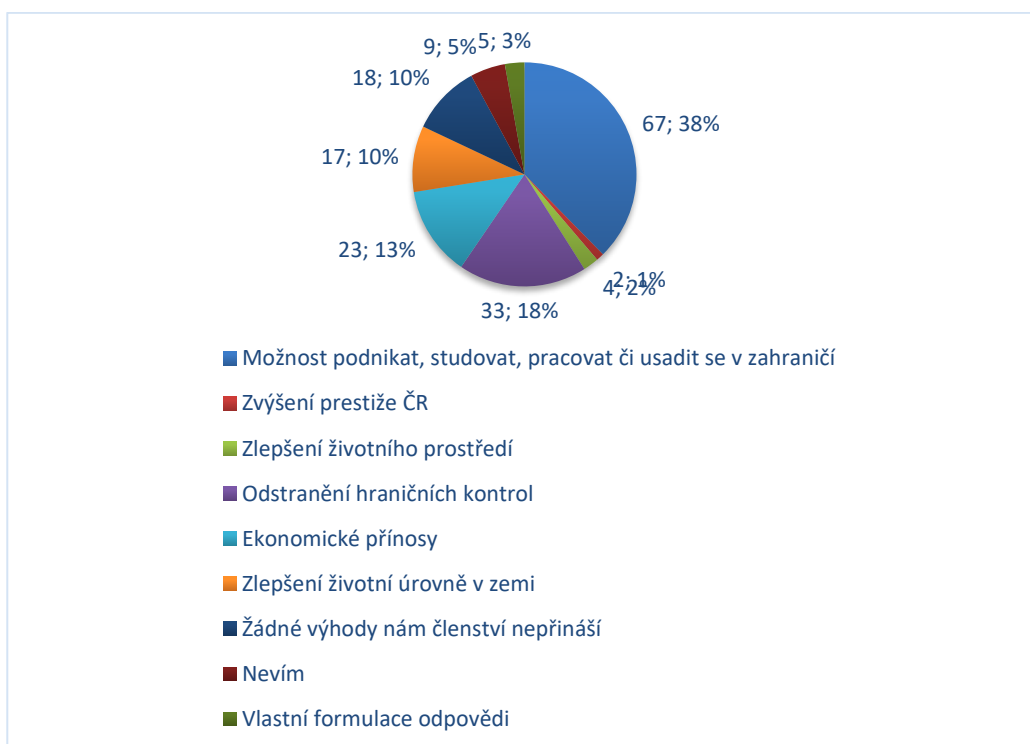
Možné euroskeptické tendence mezi obyvateli MSK je možné ilustrovat výsledky v grafu č. 26. Členství naší země v EU označila téměř 1/2 respondentů za vztah přinášející výhody, stále zde však existuje poměrně velká skupina osob, která se domnívá, že členství v EU pro nás není nikterak přínosné a převažují jeho nevýhody. Téměř 1/3 respondentů zastávající tento názor rozhodně není zanedbatelná množina a dokazuje tak, že v rámci MSK existuje řada obyvatel majících negativní názor na EU. Téměř 20 % dotazovaných, představujících zbytek respondentů, pak nemá o dané problematice povědomí či zastává neutrální názor. Následující dva grafy č. 27 a č. 28 představují konkrétní odpovědi respondentů týkajících se hlavních výhod či nevýhod našeho členství. Podle těchto odpovědí je možné usuzovat, že obyvatelům MSK na vztahu ČR a EU nejvíce vadí zvýšení byrokracie,

či nárůst regulace ze strany EU, kterou jsou vázáni. Naopak nejvíce oceňují získané svobody, jako například možnost podnikat, studovat, pracovat či usadit se v zahraničí.

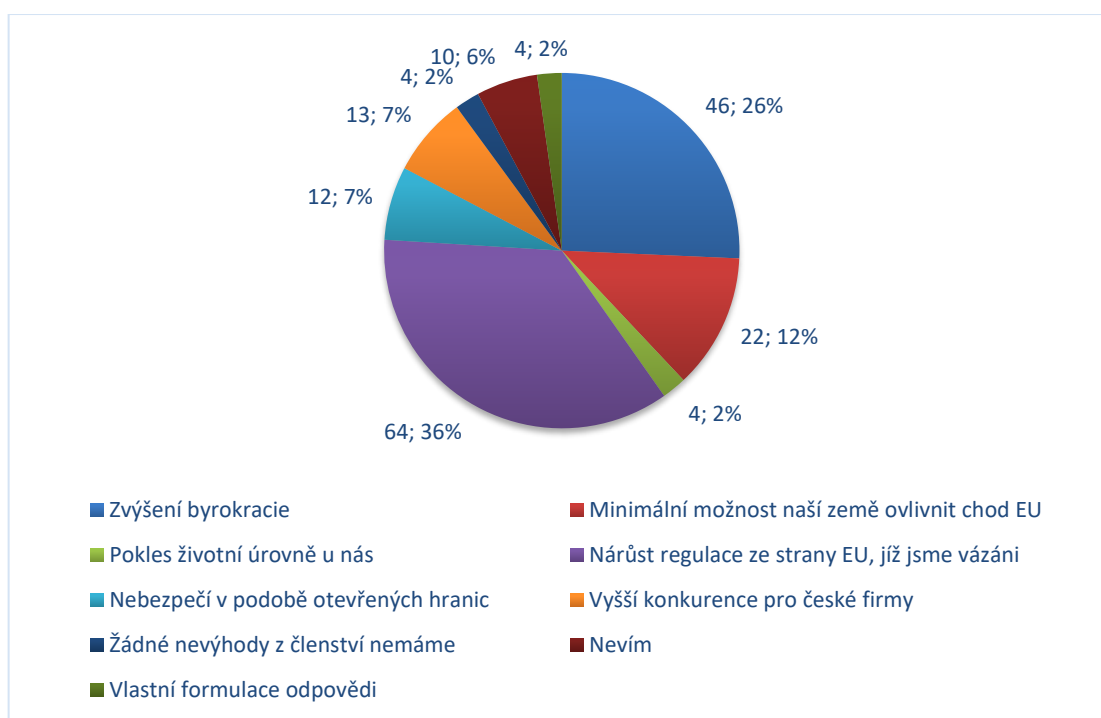
Graf 26 vyjadřující odpovědi na otázku: Domníváte se, že členství ČR v EU nám přineslo spíše výhody, nebo nevýhody?



Graf 27 vyjadřující odpovědi na otázku: Co považujete za hlavní výhodu členství?



Graf 28 vyjadřující odpovědi na otázku: Co považujete za hlavní nevýhodu členství?



Tabulka 7 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 27 v kontextu profilu respondenta

Pohlaví =>		Muži					Ženy				
N Á Z O R	MPSP		2	10		3	3	2	20	4	23
	ZPČR								1		1
	ZŽP			1		1			2		
	OHK		6	8		6		6	3	1	3
	EP			3		7		3	5		5
	ZŽÚ		2	1		6		1	4		3
	NEV		1	1		1			2		4
	ŽNČN		4	3	1	3			4	1	2
	VLFO		1			2			1		1
		ZŠ	SŠ- VL	SŠ- M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ- VL	SŠ- M	VO	VŠ
NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ											

Vysvětlivky:

ZŠ = základní vzdělání

SŠ-VL = Středoškolské s výučním listem

SŠ-M = Středoškolské s maturitní zkouškou

VO = Vyšší odborné vzdělání

VŠ = Vysokoškolské vzdělání

MPSP = Možnost podnikat, studovat, pracovat či usadit se v zahraničí
 ZPČR = Zvýšení prestiže ČR
 ZŽP = Zlepšení životního prostředí
 OHK = Odstranění hraničních kontrol
 EP = Ekonomické přínosy
 ZŽÚ = Zlepšení životní úrovně v zemi
 NEV = Nevím
 ŽNČN = Žádné výhody nám členství nepřináší
 VLFO = Vlastní formulace odpovědi

Tabulka 8 - Souhrnná tabulka prezentující konkrétní odpovědi vyhodnocené v rámci grafu č. 28 v kontextu profilu respondenta

Pohlaví =>		Muži					Ženy				
N Á Z O R	ZB		6	7		11	1	2	5	1	13
	PŽÚ			1			1	1	1		
	NOH			3				2	3		4
	MMOCH			3	1	2		3	3	2	8
	NREG		7	10		10		4	18	1	14
	VKPČF		1			1	1		9	1	
	NEV		2					1	3	1	3
	ŽNČN			2		2					
	VLFO			2		2					
			ZŠ	SŠ- VL	SŠ- M	VO	VŠ	ZŠ	SŠ- VL	SŠ- M	VO
NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ											

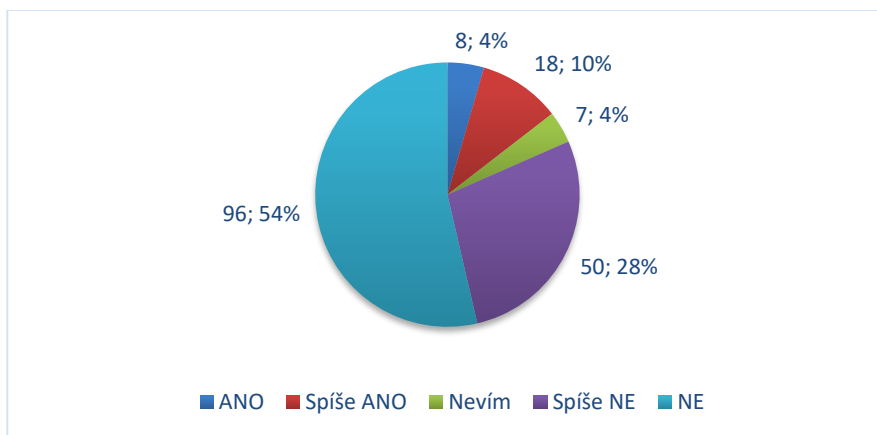
Vysvětlivky:
 ZŠ = základní vzdělání
 SŠ-VL = Středoškolské s výučním listem
 SŠ-M = Středoškolské s maturitní zkouškou
 VO = Vyšší odborné vzdělání
 VŠ = Vysokoškolské vzdělání
 ZB = Zvýšení byrokracie
 PŽÚ = Pokles životní úrovně u nás
 NOH = Nebezpečí v podobě otevřených hranic
 MMOCH = Minimální možnost naší země ovlivnit chod EU
 NREG = Nárůst regulace ze strany EU, kterou jsme vázáni
 VKPČF = Vyšší konkurence pro české firmy
 ŽNČN = Žádné nevýhody z členství nemáme
 NEV = Nevím
 VLFO = Vlastní formulace odpovědi

Tradičně skeptické výsledky poskytuje otázka na důvěru ve společnou evropskou měnu euro. Stejně jako v rámci celorepublikových průzkumů, obyvatelé MSK nejsou výjimkou a poměrně důrazně potvrzují, že otázka společné měny je v rámci naší země citlivou

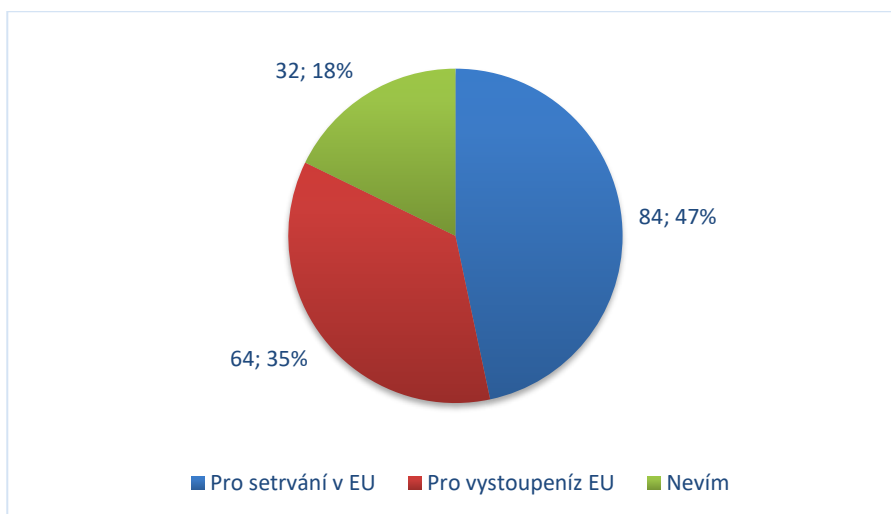
oblastí. Absolutní nesouhlas s ní vyjadřuje více jak polovina dotazovaných (53,63 %). Negativní postoj k měně pak zastává 81,56 % respondentů. Za zajímavý údaj také považují poměr počtu osob, kteří jsou rozhodně pro a proti, tedy uvedli bez rozmyšlení odpověď ANO, nebo NE. Ten je představován údajem 8:96, tedy v jasný prospěch odpovědi NE. Podrobné informace přináší graf č. 29. Značné euroskeptické tendence je možné pozorovat i v případě otázky týkající se setrvání ČR v EU. V případě konání referenda o vystoupení ČR z EU by sice dle průzkumu hlasovalo 46,67 % obyvatel MSK pro setrvání v EU. Je však nutné zdůraznit, že množina osob, které by podporovaly vystoupení je rovněž silná a představuje 35,56 % respondentů. Uvážíme-li, že zbývajících téměř 20 % obyvatel MSK nemá na danou otázku názor a jejich postoj by se v případě referenda teprve formoval, považují toto rozložení názoru v kraji za potenciálně nebezpečné pro setrvání ČR v EU a rovněž za dobrý ukazatel euroskeptických tendencí v rámci Moravskoslezského kraje.

Existence všelidového referenda figurovala v rámci dotazníku ještě v rámci jedné otázky. Odpovědi na ni prezentuje graf č. 31. Ten odráží skutečnost, že z celkového počtu 123 respondentů, kteří v roce 2003 mohli hlasovat v rámci referenda o přistoupení se 39,53 % obyvatel MSK vyjádřilo pro vstup, 40,31 % proti vstupu a 20,16 % dotazovaných si nedokázalo vzpomenout, zda se hlasování účastnilo. Dle těchto výsledků je možné dokazovat, že euroskeptické tendence v rámci MSK se vyskytují dlouhodobě. Za zajímavý považují zejména údaj, že více jak 20 % osob, které se mohly zúčastnit referenda si nepamatují, zda v rámci něj hlasovali. S odkazem na skutečnost, že se jednalo o výjimečné hlasování v dějinách ČR, považují tento výsledek jako ukazatel existence jisté formy lhostejnosti k evropským otázkám panující mezi obyvateli MSK.

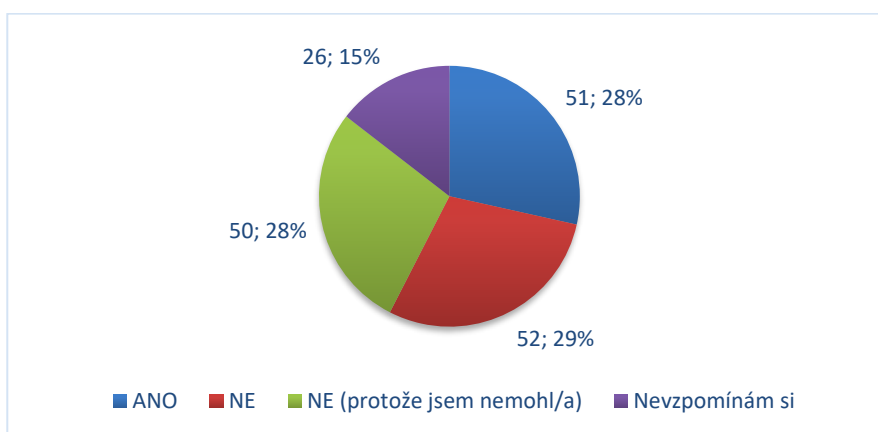
Graf 29 vyjadřující odpovědi na otázku: Měla by podle Vás ČR přijmout společnou měnu euro?



Graf 30 vyjadřující odpovědi na otázku: Kdyby se dnes konalo referendum o setrvání v EU, jak byste nejspíše hlasoval/a?



Graf 31 vyjadřující odpovědi na otázku: Zúčastnil/a jste se referenda o přistoupení ČR do EU v roce 2003?



V rámci poslední otevřené otázky v dotazníku, bylo zasláno pouze 35 odpovědí. Téměř polovina respondentů (45,71 %), která ji vyplnila, využila tuto otázku jako možnost kritiky členství ČR v EU. Z mé strany je možné podotknout že někteří z nich využili pro svou kritiku i poměrně vulgárních výrazů. Což opět mohu považovat za skutečnost poukazující na negativní postoj některých obyvatel v rámci MSK vůči existujícímu členství a zároveň skutečnost potvrzující existenci euroskeptických tendencí. Pouze jeden respondent využil tuto otázku pro vyjádření pozitivního názoru na členství ČR v EU. 11,43 % dotazovaných prostřednictvím této otázky vyjádřilo připomínku k technickým záležitostem týkajících se dotazníkového šetření. V rámci ostatních odpovědí se nacházela kritika na české školství či na pravdivost informací prezentovaných v českých médiích. Našla se zde také množina

respondentů, která vyjádřila svůj názor, že během vyplňování dotazníku zjistila nedostatky svých znalostí týkajících se povědomí o vztahu EU a ČR.

Na základě výsledků prezentovaných v této podkapitole, zejména v souvislosti s odkazem na graf č. 26 a č. 30 bych potvrdil znění páté hypotézy H5 (**Podstatná část obyvatel MSK není spokojena s členstvím ČR v EU, a proto je v rámci kraje možné často zaznamenat negativní ohlasy týkající se našeho členství.**)

3.2 Shrnutí

V rámci kapitoly třetí jsem vymezil specifické postavení Moravskoslezského kraje jakožto jednoho z trojice tzv. strukturálně postižených krajů, který je možné na základě tohoto zařazení charakterizovat jako kraj, který je významným adresátem Evropských dotací. Přes veškerou snahu EU je však v kraji zakotven euroskepticismus, který jsem se pokusil teoreticky dokázat například pomocí volebních výsledků kraje a vymezil jej jako kombinaci špatné informovanosti, nedostatečné výuky o EU ve školách, stárnutí populace a nižší životní úrovně obyvatel. Následně jsem v rámci kapitoly zpracoval analýzu výsledků dotazníkového šetření, které bylo provedeno na území MSK s cílem poskytnout odpovědi na předem stanovené hypotézy a výzkumné otázky. Analýza tohoto šetření mimo jiné prokázala že v kraji se skutečně vyskytují euroskeptické tendence a podstatná část obyvatel není s členstvím v EU spokojena.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zhodnotit postoj obyvatel MSK týkající se členství naší země v EU pomocí průzkumu veřejného mínění realizovaného skrze dotazníkové šetření. Dané šetření bylo vyhodnoceno v rámci třetí kapitoly práce. Zpracování tohoto šetření a jeho realizace pak byla odrazem teoretických podkladů, které byly sepsány v rámci první a druhé kapitoly práce, jejichž cílem bylo poskytnout čtenáři dostatečné teoretické povědomí o této tematické. Staly se tak základním opěrným systémem pro existenci následného výzkumu. Na základě dat získaných analýzou zmiňovaného dotazníkového šetření bych zhodnotil, že je rozhodně možné v rámci MSK potvrdit výskyt euroskeptických tendencí. Neboť výsledky jednotlivých otázek z dotazníku poukazují na obyvatele MSK jako osoby s obecně nižším zájmem o témata spojená s evropskou problematikou. Případně osoby vykazující jistou dávku „lhostejnosti“. V některých otázkách byla míra euroskeptických tendencí naprosto jasně patrná. Jako například v rámci vyhodnocení názoru veřejnosti na společnou měnu euro. Dle získaných výsledků však musím zhodnotit, že Moravskoslezský kraj a jeho obyvatelé nejsou rozhodně jen tvrdými euroskeptiky. Existenci těchto tendencí je možné jasně dokazovat, zároveň je však důležité zmínit, že v rámci kraje žije i podstatná část obyvatel věřících v EU a její prospěšnost pro ČR, případně osoby, které si často nevěděly s otázkami rady, nebo neměly na vybrané otázky utvořený názor. Což příkládám zejména informovanosti obyvatel v kraji a šíření informací o EU v rámci základního a středoškolského vzdělávání.

Podle zjištěných poznatků bych obyvatele MSK tedy označil za euroskeptiky, jejichž euroskepticismus pramení z míry informovanosti, která se jim v rámci evropských témat dostala. Jak jsem v rámci práce již několikrát nastínil, nedostatečnou informovanost považuji za jeden z klíčových aspektů ovlivňujících veřejné mínění obyvatel v dané lokalitě. **Na první výzkumnou otázku: Je nízká informovanost obyvatel Moravskoslezského kraje příčinou euroskeptického postoje k EU?** Jsem v rámci výsledků mého šetření prezentovaných výše našel kladnou odpověď. Domnívám se, že nezájem o informace týkající se EU, případně neochota ověřovat získané informace za pomoci širšího spektra zdrojů a další fakta prezentovaná v rámci šetření jasně poukazují na tuto skutečnost. Hypotézu H1 (**Nízká informovanost o problematice EU a šířící se dezinformace, jsou jednou z příčin euroskeptického postoje obyvatel České republiky, potažmo Moravskoslezského kraje.**), která byla v rámci úvodu práce stanovena, tak soudě získaných výsledků dotazníkového šetření, zejména s odkazem na výsledky prezentované v grafu č. 16 a č. 19, považuji za naplněnou.

Existence dezinformací šířících se prostřednictvím médií spojená s neochotou obyvatel ověřovat své získané informace, podpořená faktem, že naprostá většina obyvatel MSK se s takovou dezinformací již setkala, jasně poukazuje na skutečnost, že dezinformace mohou zásadně ovlivnit smýšlení veřejnosti. Takovou skutečnost jsem se pokusil vystihnout v rámci výsledků prezentovaných v grafu č. 20, případně č. 25, podpořených teoretickými znalostmi týkajícími se těchto vybraných otázek. **Na druhou výzkumnou otázku: Ovlivňují dezinformace negativně postoj veřejnosti k EU?**, volím podle nabytých poznatků rovněž kladnou odpověď, tedy ano dezinformace negativně ovlivňují postoj veřejnosti k EU.

Problematicke získávání znalostí týkajících se evropských otázek v rámci vzdělávání byla věnována **třetí výzkumná otázka: Považují obyvatelé MSK úroveň znalostí o EU získaných v rámci školního vzdělávání za dostatečnou?** Podle analýzy odpovědí, kterou jsem provedl při zpracovávání dotazníkového šetření mohu zhodnotit, že většina respondentů není spokojena s výukou na základních a středních školách, co do obsahu a množství informací týkajících se EU. Naprostá většina respondentů se domnívá, že o EU se v rámci MSK vyučují pouze základy, což mohu osobně potvrdit na základě svých zkušeností. Výuka věnovaná těmto otázkám na úrovni vysokoškolského vzdělávání je pak pochopitelně poznamenána především profilem zaměření vybraného studijního oboru. Samotní obyvatelé MSK si tak uvědomují, že znalosti, které se v rámci vzdělávání žáků ve školách poskytují nejsou uspokojivé a dle mého názoru by tato skutečnost měla být brána na zřetel. Dobrou informovanost budoucích generací považuji za klíč k úspěchu projektu EU nejen v rámci České republiky. Dle těchto skutečností, bych tedy doporučil zlepšit výuku žáků ve školách se záměrem zlepšit jejich obecné povědomí o evropských otázkách.

Čtvrtá výzkumná otázka: Jsou obyvatelé MSK spokojeni s členstvím v EU? Celková spokojenost občanů MSK se členstvím ČR v EU tak dle mého úsudku není špatná. Rozhodně ale lze říct, že euroskepticismus sehrál významnou roli na jejich výsledcích. V klíčových otázkách týkajících se setrvání ČR v EU a zhodnocení výhodnosti našeho členství, jejichž výsledky přinesly grafy č. 26 a č. 30, je možné pozorovat převahu kladných odpovědí. Tato převaha však není nikterak markantní a je doprovázena poměrně silnou základnou respondentů, majících opačný názor. Tato skutečnost by dle mého úsudku mohla do budoucna vyvolat potíže, zejména v případě, kdy by se do povědomí obyvatel dostávala převaha euroskeptických informací posilující názory negativně smýšlející skupiny obyvatel. Znovu zde tedy apeluji na důležitost informovanosti, jakožto prostředku pro boj s euroskepticismem.

V rámci závěrečného srovnání bych postavení občanů Moravskoslezského kraje v otázce postoje vůči členství ČR v EU označil jako lehce nadprůměrně negativní. Rozhodně nemohu tvrdit, že by se zde vyskytovali pouze euroskeptici, ale naopak v žádném případě nemohu existenci euroskeptických tendencí v kraji zcela vyvrátit. V určitých otázkách je negativní smýšlení obyvatel naprosto znatelné, v jiných jsou výsledné poměry názorů v relativní rovnosti a jsou porovnatelné s republikovými daty. Získané závěry tak dle mého úsudku korespondují s obecnou charakteristikou ČR v otázce euroskepticismu. Ten se v rámci MSK rozhodně vyskytuje, je poměrně znatelně pozorovatelný a jistě může sehrát významnou roli do budoucna, stejně jako v případě celé ČR. Podle získaných informací bych obyvatele MSK stejně jako Čechy obecně označil za měkké euroskeptiky, jejichž skepticismus je důsledkem výše zmiňovaných faktorů. V souvislosti s celorepublikovými průměry se tak ukázalo, že obyvatelé MSK vyjadřují stejně jako všichni ostatní obyvatelé ČR silně negativní názor na otázku přijetí společné měny euro. Naprosto stejné hodnoty také vykazuje povědomí obyvatel týkající se existence dezinformací. Respektive 7 z 10 Čechů, ale rovněž i obyvatel MSK potvrzuje, že se v průběhu svého života setkalo s nějakou dezinformací týkající se evropské problematiky. V otázce čerpání informací pak MSK vykazuje oproti celorepublikovým průměrům jisté odlišnosti. Na prvních dvou příčkách se shodně umístil jako zdroj informací internet a televize. Nicméně jejich pořadí a procentuální zastoupení je od průměru ČR odlišné. Tou nejvýznamnější odlišností je, že internet jako primární zdroj pro získávání informací využívá v rámci MSK téměř jednou tak velké množství občanů, než je republikový průměr. Jedná se totiž o 41 % obyvatel MSK, což v porovnání s výsledky pro celou ČR představuje výrazný rozdíl, neboť celostátní průměr je 22 %. Značné rozdíly také vykazuje zájem občanů MSK o EU, ten bych v rámci kraje vzhledem k průměru ČR označil za značně podprůměrný a jedná se tak o jeden z ukazatelů, který by mohl sloužit k nastínění celkových názorů v kraji. Toto tvrzení jsem podložil například trvale nízkým zájmem obyvatel MSK o volby do Evropského parlamentu, kde se MSK pravidelně umísťuje v trojici krajů s nejmenším zájmem o volby, případně pak lhostejností obyvatel k dění v EU.

Jak bylo však v teoretické části prezentováno, měkký euroskepticismus je jeho „příznivější“ forma a rozhodně je možné s ním bojovat. Pevně věřím, že se odpovědným osobám v naší zemi povede odstranit faktory, které jej zformovaly a podílí se na jeho podpoře, a tím ovlivní přístup obyvatel k EU, který se v průběhu let změní k lepšímu. Pevně věřím že chystané předsednictví ČR v čele Rady EU by mohlo mít v těchto ohledech pozitivní dopad, který jak doufám budeme moci brzo pozorovat například prostřednictvím dalších celostátních průzkumů.

Přílohy

Příloha č. 1

Dotazník členství ČR v EU

Dobrý den, věnujte prosím pár minut svého času vyplnění tohoto dotazníku. Tématem mého výzkumu je veřejné mínění o členství ČR v EU se zaměřením na obyvatele Moravskoslezského kraje.

Při vyplňování dotazníku prosím uvádějte pravdivé odpovědi a zaznamenávejte je pomocí křížku do připraveného políčka, případně uveďte krátkou psanou odpověď.

Sesbírané informace budou použity pro provedení výzkumu v rámci mé diplomové práce a mohu Vás ujistit, že celé šetření je anonymní. Žádné ze získaných informací nebudou spojovány přímo s Vaší osobou, budou vyhodnocovány hromadně a slouží pouze pro výzkumný účel, který bude prezentován v rámci mé práce.

Děkuji za Váš čas,

Bc. Jan Pospíšil

1. Jaký je Váš věk?

- 0-17 let
- 18-27 let
- 28-39 let
- 40-54 let
- 55-69 let
- 70 a více

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní vzdělání
- Středoškolské s výučním listem
- Středoškolské s maturitní zkouškou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání

3. Jakého typu je vaše vzdělání?

- Humanitně zaměřené
- Technicky zaměřené
- Profesní – (právo, medicína ...)

4. Pohlaví?

- Muž
- Žena

5. Jaká je velikost místa vašeho bydliště?

- Vesnice
- Malé město do 20 000 obyvatel
- Město nad 20 000 obyvatel
- Město nad 100 000 obyvatel

6. Odkud nejčastěji čerpáte informace o EU?

- Internet – sociální sítě např. Facebook, Instagram
- Internet – oficiální evropské zpravodajské stránky, články apod.
- Televize
- Noviny
- O informace o EU se aktivně nezajímám
- Jiné _____

7. Domníváte se, že jste o přínosech a činnosti EU dostatečně informován/a?

- ANO
- Spíše ANO
- Nevím
- Spíše NE
- NE

8. Věříte, že informace prezentované o EU v médiích jsou objektivní?

- ANO
- Spíše ANO
- Nevím
- Spíše NE
- NE

9. Ověřujete si aktivně Vámi získané informace o EU z více zdrojů?

- Rozhodně ANO
- Spíše ANO
- Spíše NE
- Rozhodně NE

10. Pokud ano, jaké zdroje používáte pro ověření vašich informací?

11. Zaregistroval/a jste kauzu týkající se „zákazu prodeje rumu v ČR“? Pokud ano, dokážete stručně odpovědět o co se skutečně jednalo?

ANO, dokážu odpovědět

ANO, zaregistroval/a jsem, NEDOKÁŽU odpovědět o co se jednalo

Nezaregistroval/a jsem danou kauzu

12. Jak často se setkáváte s informacemi o EU, u kterých se domníváte, že by mohlo jít o dezinformaci?

13. Setkali jste se s výukou o EU na ZŠ?

ANO

NE

14. Setkali jste se s výukou o EU na SŠ (gymnázia, střední odborné školy)?

ANO

NE

Nestudoval/a jsem

15. Setkali jste se s výukou o EU na VŠ?

ANO

NE

Nestudoval/a jsem VŠ

16. Pokud máte zkušenost s výukou o EU ve školách (jako student, rodič dítěte, učitel) jak hodnotíte takovou výuku?

O EU se ve školách učí podrobně, výuka poskytuje maximum informací o daném tématu.

O EU se učí pouze základy.

O EU se ve škole žáci nedozví skoro nic.

Jiný názor

17. Kdy přistoupila Česká republika do EU?

18. Zúčastnil/a jste se referenda o přistoupení ČR do EU v roce 2003?

- ANO
- NE
- NE (protože jsem nemohl/a)
- NEVZPOMÍNÁM SI

19. Domníváte se, že členství ČR v EU nám přineslo spíše výhody, nebo nevýhody?

- Hlavně výhody
- Spíše výhody
- Ani výhody, ani nevýhody
- Spíše nevýhody
- Hlavně nevýhody
- Nevím

20. Co považujete za hlavní výhodu členství? *(uveďte prosím jednu možnost/vlastní odpověď)*

- Možnost podnikat, studovat, pracovat či usadit se v zahraničí
- Zvýšení prestiže ČR
- Zlepšení životního prostředí
- Odstranění hraničních kontrol
- Ekonomické přínosy
- Zlepšení životní úrovně v zemi
- Žádné výhody nám členství nepřináší
- Nevím

Jiná (vlastní) odpověď _____

21. Co považujete za hlavní nevýhodu členství? *(uveďte prosím jednu možnost/vlastní odpověď)*

- Zvýšení byrokracie
- Minimální možnost naší země ovlivnit chod EU
- Pokles životní úrovně u nás
- Nárůst regulace ze strany EU, již jsme vázáni
- Nebezpečí v podobě otevřených hranic
- Vyšší konkurence pro české firmy
- Žádné nevýhody z členství nemáme
- Nevím

Jiná (vlastní) odpověď _____

22. Měla by podle Vás ČR přijmout společnou měnu euro?

- ANO
- Spíše ANO
- Nevím
- Spíše NE
- NE

23. Jaké je podle Vás postavení ČR v EU v oblasti financí/dotací?

- ČR pobírá z rozpočtu EU prostřednictvím fondů mnohem více, než do něj sama přispívá.
- Postavení ČR je téměř neutrální – tzn. Příjmy a výdaje do rozpočtu EU jsou si rovny.
- ČR poskytuje do rozpočtu EU mnohem více financí, než z něj sama prostřednictvím fondů čerpá.

24. Kdyby se dnes konalo referendum o setrvání v EU jak byste nejspíše hlasoval/a?

- Pro setrvání v EU
- Pro vystoupení z EU
- Nevím

25. Je zde nějaká skutečnost, která vás při vyplňování dotazníku napadla či zaujala a rád/a byste se o ní zmínil/a?

Seznam použitých zdrojů

Literatura-monografie

- ARATÓ Krisztina, KANIOK, Petr. *Euroscepticism and European Integration*. Zagreb: CPI/PSRC, 2009. ISBN 978-953-7022-20-4. 336 s.
- ČERVENKA, Jan, KUNŠTÁT, Daniel, ed. *České veřejné mínění: výzkum a teoretické souvislosti*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2006. ISBN 80-7330-081-8. 225 s.
- HAD, Miloslav, STACH, Stanislav, URBAN, Luděk. *Česká republika v Evropské unii: členství, přínosy a výzvy*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-611-3. 200 s.
- HAMULÁK, Ondrej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie Ústavní základy a soudnictví*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-68-7. 224 s.
- HYNČICA, Pavel, MAŠKARINEC, Pavel, NOVOTNÝ, Lukáš. *Euroskepticismus ve střední Evropě*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2619-4. 215 s.
- KANIOK, Petr. *Stranický euroskepticismus: Teoretické modely klasifikace politických stran podle opozičních postojů k evropské integraci*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 80-210-4016-5. 24 s.
- MALÍŘ, Jan. *Česká republika v Evropské unii (2004-2009): institucionální a právní aspekty členství*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2009. ISBN 978-80-904024-2-3. 255 s.
- MANSFELDOVÁ, Zdenka, GUASTI, Petra, ed. *Euroskepticismus a percepce evropského integračního procesu v České republice v letech 2004-2010*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012. ISBN 978-80-7330-217-7. 199 s.
- PETRUSEK, Miloslav, MAŘÍKOVÁ, Hana, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3. 1627 s.
- STEHLÍK, Václav, HAMULÁK, Ondrej, PETR, Michal. *Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-277-6. 356 s.
- ŠABATOVÁ, Anna a kol. *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2017. ISBN 978-80-87949-65-8. 136 s.
- URBAN, Lukáš, DUBSKÝ, Josef, MURDZA, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3563-4. 230 s.

Literatura-odborné články/příspěvky, workingpapery

- CONTI, Nicoló, VERZICHELLI, Luca. Party Contestation of the Political Space and the European Issue. Position of Italian Parties (1994-2002). University of Siena, 2003, 41 s.
- FLOOD, Chris. Euroscepticism: A Problematic Concept. Paper prepared for. UACES 32nd Annual Conference and 7th Research Conference. Queen's University Belfast, 2002.
- HANLEY, Seán. A nation of Sceptics? The Czech EU Accession Referendum of 13-14 June 2003. West European Politics, 2004, roč. 27, č. 4.
- KOPECKÝ, Petr and MUDDE, Cas. „The Two Sides of Euroscepticism. Party Positions on European Integration in East Central Europe.“ European Union Politics 3, 2002, č. 3.
- KOPEČEK, Lubomír. Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové – jak s nimi pracovat? Politologický časopis, 2004.
- LEBEDA, Tomáš. Referendum o přistoupení ČR k Evropské unii. Několik různých pohledů na první všelidové hlasování v Česku. Politologický časopis, Nakladatelství Masarykovy univerzity v Brně, 2004, č.3.
- LINEK, Lukáš, Zhodnocení valenční teorie volebního chování na základě otevřených otázek ohledně důvodů volební neúčasti. Naše společnost 8, č. 2, 2010.
- NĚMECKÝ, Marek. Česká republika v Evropské unii - co občané očekávají a čeho se obávají?: výsledky reprezentativního sociologického výzkumu. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. - zastoupení v České republice, 2016. ISBN 978-80-87748-26-8. 34 s.
- SZCZERBIAK, Aleks, TAGGART, Paul. Opposing Europe: Party Systems and Opposition to the Union, the Euro and Europeanisation. Opposing Europe Research Network Working Paper No.1. Brighton, UK: Sussex European Institute, 2000, s.6.
- TAGGART, Paul. „A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems“. European Journal of Political Research, 2001, roč. 33, č. 3.

Právní předpisy

- aktuální znění: Smlouva o Evropské unii, čl. 3.
- aktuální znění: Smlouva o Evropské unii, čl. 50
- aktuální znění: Smlouva o založení Evropského společenství, čl. 17

- aktuální znění: zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/48/es ze dne 18. června 2009 o bezpečnosti hraček

Průzkumy veřejného mínění

- BUCHTÍK, Martin. Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků říjen a listopad 2015 [online]. cvvm.soc.cas.cz, 30. listopadu 2015 [cit. 2. března 2021], s. 1-3. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1978/f9/pm151130.pdf>
- ČADOVÁ, Naděžda. Členství České republiky v Evropské unii očima veřejnosti [online]. cvvm.soc.cas.cz, 27. dubna 2007 [cit. 23. února 2021], s. 2. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1007/f9/100681s_pm70427.pdf>
- ČADOVÁ, Naděžda. Názory veřejnosti na členství České republiky v Evropské unii – červenec 2020 [online]. cvvm.soc.cas.cz, 18. září 2020 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <<https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/mezinarodni-vztahy/5281-nazory-verejnosti-na-clenstvi-ceske-republiky-v-evropske-unii-cervenec-2020>>
- ČADOVÁ, Naděžda. Tisková zpráva. Názory veřejnosti na členství České republiky v Evropské unii – červenec 2020 [online]. cvvm.soc.cas.cz, 18. září 2020 [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5277/f9/pm200918.pdf>
- Důvěra Čechů v Evropskou unii [online]. stem.cz, 26. září 2012 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://www.stem.cz/duvera-cechu-v-evropskou-unii/>.
- Důvěra v Evropskou unii po jarním poklesu roste [online]. stem.cz, 9. prosince 2020 [cit. 2. března 2021]. Dostupné na <https://www.stem.cz/duvera-v-evropskou-unii-po-jarnim-poklesu-roste/?fbclid=IwAR1WN7TjptXi40wThabz6a0udDi_Z6R8aOIxwcLo4U88_yNuu0LCHXb1rzI>
- Eurobarometr 64 Národní zpráva, 2005: Veřejné mínění v zemích Evropské Unie [online]. ec.europa.eu, [cit. 24. února 2021], s. 4-31. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb64/eb64_cs_nat.pdf>

- Eurobarometr 71 Národní zpráva, 2009: Veřejné mínění v zemích Evropské Unie [online]. ec.europa.eu, [cit. 24. února 2021], s. 1-7. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb71/eb71_cz_cs_exec.pdf>Eurobarometr 88 Národní zpráva, 2017: Veřejné mínění v zemích Evropské Unie [online]. ec.europa.eu, [cit. 29. ledna 2021], s. 9. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2020/surveyKy/2143>.
- Eurobarometr 92 Národní zpráva, 2019: Veřejné mínění v zemích Evropské Unie [online]. ec.europa.eu, [cit. 29. ledna 2021], s. 7. Dostupné na <<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2020/surveyKy/2255>>.
- HORÁKOVÁ, Naděžda. Souhlas se členstvím ČR v EU a NATO a zájem o práci v zemích EU [online]. cvvm.soc.cas.cz, 19. dubna 2005 [cit. 22. února 2021], s. 1-2. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a68/f9/100472s_pm50419.pdf>
- HORÁKOVÁ, Naděžda. Výhody a nevýhody členství České republiky v Evropské unii [online]. cvvm.soc.cas.cz, 15. června 2005 [cit. 22. února 2021], s. 1. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1106/f9/100494s_pm50615.pdf>
- REZKOVÁ, Miluše. Integrace ČR do EU – aktuální postoje a názory [online]. cvvm.soc.cas.cz, 2. července 2002 [cit. 19. února 2021]. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a171/f9/100083s_PM20702.pdf>
- Standard Eurobarometer 81, 2014: Public opinion in the European union report [online]. ec.europa.eu, [cit. 28. ledna 2021]. 117,131 s. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf>.
- Standardní Eurobarometr 82 Národní zpráva, 2014: Veřejné mínění v zemích Evropské Unie [online]. ec.europa.eu, [cit. 18. února 2021], s. 3-4. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb82/eb82_cz_cz_nat.pdf>

- ŠKODOVÁ, Markéta. Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie [online]. cvvm.soc.cas.cz, 4. července 2008 [cit. 23. února 2021], s. 1. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a787/f9/100810s_eu80704.pdf>
- ŠKODOVÁ, Markéta. Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie [online]. cvvm.soc.cas.cz, 8. července 2009 [cit. 24. února 2021], s. 3. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a620/f9/100936s_pm90708.pdf>
- ŠKODOVÁ, Markéta. Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie [online]. cvvm.soc.cas.cz, 9. března 2009 [cit. 23. února 2021], s. 1-2. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a716/f9/100879s_pm90309.pdf>
- ŠKODOVÁ, Markéta. Občané o předsednictví ČR v Radě Evropské unie [online]. cvvm.soc.cas.cz, 10. listopadu 2008 [cit. 23. února 2021], s. 1-6. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a815/f9/100838s_pm81110.pdf>
- TABERY, Paulína, ČEPELÁK, Václav. Občané o členství České republiky v Evropské unii [online]. cvvm.soc.cas.cz, 21. května 2009 [cit. 24. února 2021], s. 1. Dostupné na <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a689/f9/100916s_pm90521a.pdf>
- Zvyšuje se podíl lidí nespokojených s členstvím České republiky v Evropské unii [online]. stem.cz, 23. října 2015 [cit. 25. února 2021], s. 1. Dostupné na <https://www.stem.cz/wp-content/uploads/2015/12/3080_1829.pdf>

Internetové zdroje

- Aktuality Českého předsednictví [online]. eu2009.cz, [cit. 21. února 2021]. Dostupné na <<http://eu2009.cz/cz/news-and-documents/default.htm>>
- Asociační dohoda [online]. euroskep.cz, [cit. 17. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.euroskep.cz/167/sekce/asociacni-dohoda/>>
- Brexit: Vztahy EU a Spojeného království [online]. eur-lex.europa.eu, 13. ledna 2021 [cit. 5. února 2021]. Dostupné na <<https://eur-lex.europa.eu/content/news/Brexit-UK-withdrawal-from-the-eu.html?locale=cs>>.

- Co jsou Eurocentra? [online]. euroskop.cz, [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.euroskop.cz/ecms/>.
- České předsednictví Evropské unie [online]. eu2009.cz, [cit. 25. února 2021]. Dostupné na <http://www.eu2009.cz/index.htm>
- Český euroskepticismus: příčiny a možné důsledky. [online]. politikaspolecnost.cz, 10. května 2018 [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.politikaspolecnost.cz/reports/cesky-euroskepticismus-priciny-mozne-dusledky/>.
- Češi po 15 letech o fungování EU moc nevědí, dotace ale dostávají rádi 2020 [online]. novinky.cz, 18. února 2020 [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cesi-po-15-letech-o-fungovani-eu-moc-nevedi-dotace-ale-dostavaji-radi-40313838>.
- Důvěra Čechů v EU klesla na historické minimum [online]. zpravy.aktualne.cz, 20. března 2012 [cit. 20. února 2021]. Dostupné na <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/duvera-cechu-v-eu-klesla-na-historicke-minimum/r~i:article:737916/>
- Eurolisty [online]. ostrava.eurocentra.cz, [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://ostrava.eurocentra.cz/9074/eurolisty/>.
- EUROMÝTUS: EU zakázala pomazánkové máslo a rum [online]. euractiv.cz, 20. září 2016 [cit. 2. únor 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/euromytus-eu-zakazala-pomazankove-maslo-a-rum/>.
- Euromýty [online]. projektevropa.cz, [cit. 2. únor 2021]. Dostupné na <http://www.projektevropa.cz/euromyty/>.
- Evropská unie si uvědomuje, že se Moravskoslezský kraj mění [online]. restartregionu.cz, 15. února 2019 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://restartregionu.cz/evropska-unie-si-vedomuje-ze-se-moravskoslezsky-kraj-meni/>.
- Evropské fondy v ČR kraje [online]. dotaceeu.cz, [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr>.
- Evropské fondy v Moravskoslezském kraji [online]. euractiv.cz, 9. prosince 2019 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na https://euractiv.cz/section/evropske-finance/special_report/evropske-fondy-v-moravskoslezskem-kraji/.

- HADAŠ, Jiří. Dezinformace a fake news pohledem právních předpisů ve Spolkové republice Německo. [online]. epravo.cz, 13. května 2019 [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/dezinformace-a-fake-news-pohledem-pravnich-predpisu-ve-spolkove-republice-nemecko-109322.html>
- HRDINOVÁ, Radka. Důchodci zachraňují školy. Průměrný věk učitelů roste, mladí chybějí [online]. idnes.cz, 16. září 2018 [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ucitele-nedostatek-zakladni-skoly-stredni-skoly-ministerstvo-skolstvi-platy.A180910_111328_domaci_lesa.
- Charakteristika Moravskoslezského kraje [online]. czso.cz, 21. prosince 2020 [cit. 28. prosince 2020]. Dostupné na https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.>
- KOMÍNKOVÁ, Magda. 15 let ČR v EU: Co nám EU přinesla? [online]. euroskep.cz, 15. května 2019 [cit. 22. ledna 2021]. Dostupné na https://www.euroskep.cz/9047/33124/clanek/15-let-cr-v-eu-co-nam-eu-prinesla/?fbclid=IwAR372DlG6yb3LUYK7bV4P16FX_6O2Pllywgt1WG6plN5vzXtMyvs-TTPUYY.
- Měkký a tvrdý euroskepticismus [online]. politicky-slovník.cz, [cit. 18. února 2021]. Dostupné na <http://www.politicky-slovník.cz/eu/mekky-a-tvrdy-euroskepticismus/>
- Moravskoslezský kraj [online]. restartregionu.cz, [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://restartregionu.cz/regiony/morava/moravskoslezsky-kraj/.>>
- MYNÁŘOVÁ, Tereza. Obraz Moravskoslezského kraje se zlepšuje, obyvatelé však mají stále nejnižší životní úroveň [online]. denikn.cz, 1. října 2020 [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://denikn.cz/447563/obraz-moravskoslezskeho-kraje-se-zlepsuje-obyvatele-vsak-maji-stale-nejnizsi-zivotni-uroven/>.
- Návrh usnesení Evropského parlamentu o vyučování o EU ve škole [online]. europarl.europa.eu, 3. února 2016 [cit. 4. února 2021]. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0021_CS.html#_part1_def12>.
- Nejčastější dotazy [online]. restartregionu.cz, [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://www.restartregionu.cz/faq/>>.
- NEUMANNOVÁ, Šárka. Dezinformace. [online]. encyklopedie.soc.cas.cz, 11. prosince 2017 [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>>

- Občanství Evropské unie [online]. euroskep.cz, [cit. 28. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.euroskep.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie/>.
- Občanství Unie [online]. europa.eu, [cit. 28. ledna 2021]. Dostupné na https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-citizenship_cs.
- O programu [online]. naerasmusplus.cz, [cit. 28. ledna 2021]. Dostupné na <https://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/>.
- PACVOŇ, Roman. (2007). Havlík, Vlastimil – Kaniok, Petr (eds.): Euroskepticismus a země střední a východní Evropy. Středoevropské politické studie, 9(1), 95-98, [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4350/6103>
- PÁNKOVÁ, Anna. Výuka o Evropské unii? Nedostatečná [online]. perpetuum.cz, 16. května 2019 [cit. 27. ledna 2021]. Dostupné na <https://perpetuum.cz/2019/05/vyuka-o-evropske-unii-nedostatecna/>.
- Politologové: S odchodem Klause český euroskepticismus nezmizí [online]. euractiv.cz, 8. března 2013 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/politologove-s-odchodem-klause-cesky-euroskepticismus-nezmizi-eu-010665/>.
- Premiér na zahájení kampaně: Předsednictví ČR v Radě Evropské unie bude historickou událostí [online]. vlada.cz, 5. září 2008 [cit. 23. února 2021]. Dostupné na <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premier-na-zahajeni-kampane-predsednictvi-cr-v-rade-evropske-unie-bude-historickou-udalosti-41036/>
- Prof. Ing. Václav Klaus, CSc. – Životopisná data [online]. klaus.cz, [cit. 18. února 2021]. Dostupné na <https://www.klaus.cz/clanky/2470>
- Průměrný věk a věková struktura obyvatel Moravskoslezského kraje v roce 2019 [online]. czso.cz, [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/xt/prumerny-vek-a-vekova-struktura-obyvatel-moravskoslezskeho-kraje-v-roce-2019>.
- Předsednictví prestiž ČR nezlepšilo, myslí si Češi [online]. euractiv.cz, 9. července 2008 [cit. 25. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/dle-pruzkumu-verejneho-mineni-predsednictvi-v-rade-eu-mezinarodni-prestiz-cr-nezlepsi-006242/>
- Snižují Klausovy výroky důvěru Čechů v EU? [online]. euractiv.cz, 22. října 2010 [cit. 6. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske->

[unii/news/politologove-klausovy-vyroky-snizuji-duveru-cechu-v-eu-vaclav-klaus-dvorakova-dolezal-010328/](https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/politologove-klausovy-vyroky-snizuji-duveru-cechu-v-eu-vaclav-klaus-dvorakova-dolezal-010328/).

- Spokojenost Čechů s členstvím v EU je nejvyšší od roku 2010. Vliv má i role EU při koronavirové pandemii [online]. euractiv.cz, 9. prosince 2020 [cit. 2. března 2021]. Dostupné na <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/spokojenost-cechu-s-clenstvim-v-eu-je-nejvyssi-od-roku-2010-vliv-ma-i-role-eu-pri-koronavirove-pandemii/>>
- Spuštění platformy pro uhelné regiony procházející transformací kraje [online]. ec.europa.eu, 11. prosince 2017 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_17_5165>
- Strukturálně postižené kraje [online]. mmr.cz, [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <<https://www.mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2021/kde-pomahame/strukturalne-postizene-kraje>>
- ŠOUKAL, Petr. Video: V Moravskoslezském kraji se nových priorit rozpočtu EU nebojí kraje [online]. euractiv.cz, 9. prosince 2019 [cit. 9. února 2021]. Dostupné na <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/video/video-v-moravskoslezskem-kraji-se-novych-priorit-rozpocet-eu-neboji/>.
- Usnesení Evropského parlamentu o vyučování o EU ve škole [online]. europarl.europa.eu, 12. dubna 2016 [cit. 4. února 2021]. Dostupné na <https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0106_CS.html>.
- Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017 [online]. volby.cz, 22. listopadu 2017 [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://volby.cz/cz/ps2017.htm>
- Výsledky voleb a referend [online]. volby.cz, [cit. 25. března 2021]. Dostupné na <https://volby.cz/>
- Výsledky voleb do evropského parlamentu 2019 [online]. czso.cz, [cit. 10. února 2021]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/xt/vysledky-voleb-do-evropskeho-parlamentu-2019.7>>
- ZACHOVÁ, Aneta. Infografika: Jaké jsou výhody a nevýhody členství ČR v EU? [online]. euractiv.cz, 1. května 2020 [cit. 22. ledna 2021]. Dostupné na <<https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/infographic/infografika-jake-jsou-vyhody-a-nevyhody-clenstvi-cr-v-eu/>>.

- ZENKNER, Petr. Předsednictví ČR v EU 2009 [online]. euroskep.cz, [cit. 25. února 2021]. Dostupné na <<https://www.euroskep.cz/112/sekce/predsednictvi-cr-v-eu-2009/>>

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá veřejným míněním o členství ČR v EU se zaměřením na Moravskoslezský kraj. V úvodu popíšu stěžejní pojem veřejné mínění, zejména faktory, které jej ovlivňují a jeho význam pro vztah k EU. Posléze vymezím euroskepticismus a jeho úlohu společně s informovaností obyvatel ČR o dané tematice. V následující kapitole se zabývám Českou republikou jakožto řádným členem Evropské unie. Nastíním zejména otázku všelidového referenda, jakožto přímého odrazu smýšlení veřejnosti v evropských otázkách. Pro úplnost tématu zmíním také negativa a pozitiva našeho členství. V třetí kapitole vymezím postavení Moravskoslezského kraje, ve kterém proběhlo mé dotazníkové šetření. Dále se věnuji analýze dat získaných v rámci tohoto šetření. Podle výsledků v něm získaných zodpovím předem stanovené výzkumné otázky a hypotézy práce.

Abstract

The Diploma thesis deals with public opinion on the membership of the Czech Republic in the EU with a focus on the Moravian-Silesian region. In introduction I describe crucial term of public opinion, mainly the factors that affect it and its importance for the relationship with the EU. Finally I will define Euroscepticism and its role together with informing the population of the Czech Republic about the topic. In the following chapter I deal with the Czech Republic as a full member of the European Union. I will outline, in particular, the issue of a popular referendum as a direct reflection of public opinion on European issues. For the completeness of the topic, I will also mention the negatives and positives of our membership. In the third chapter I will define the position of the Moravian-Silesian region in which my questionnaire survey took place. Next I analyze the data obtained in this survey. According to the results obtained in it, I will answer predetermined research questions and hypotheses.

Klíčová slova

Veřejné mínění

Evropská unie

Moravskoslezský kraj

Euroskepticismus

Informace

Dezinformace

Vliv médií

Referendum

Spokojenost

Keywords

Public opinion

European Union

Moravian-Silesian Region

Euroscepticism

Information

Disinformation

The influence of the media

Referendum

Satisfaction